חסידות · ספרי ראשית

# יושר דברי אמת

משולם פייבוש הלר

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# יושר דברי אמת

משולם פייבוש הלר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יושר-דברי-אמת/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**הקדמה** ..... 5
**קונטרס ראשון** ..... 5
חלק א ..... 5
חלק ב ..... 7
חלק ג ..... 7
חלק ד ..... 8
חלק ה ..... 9
חלק ו ..... 9
חלק ז ..... 10
חלק ח ..... 11
חלק ט ..... 12
חלק י ..... 13
חלק יא ..... 14
חלק יב ..... 15
חלק יג ..... 17
חלק יד ..... 18
חלק טו ..... 19
חלק טז ..... 20
חלק יז ..... 20
חלק יח ..... 22
חלק יט ..... 23
חלק כ ..... 24
חלק כא ..... 25
חלק כב ..... 27
חלק כג ..... 28
חלק כד ..... 29
חלק כה ..... 29
חלק כו ..... 30
חלק כז ..... 31
חלק כח ..... 32
חלק כט ..... 32
חלק ל ..... 33
חלק לא ..... 34
חלק לב ..... 36
**קונטרס שני** ..... 38
חלק לג ..... 38
חלק לד ..... 39
חלק לה ..... 41
חלק לו ..... 42
חלק לז ..... 43
חלק לח ..... 45
חלק לט ..... 45
חלק מ ..... 46
חלק מא ..... 47
חלק מב ..... 48
חלק מג ..... 50
חלק מד ..... 50
חלק מה ..... 51
חלק מו ..... 53
חלק מז ..... 54
חלק מח ..... 55
חלק מט ..... 56
חלק נ ..... 56
חלק נא ..... 57
חלק נב ..... 58
חלק נג ..... 58
חלק נד ..... 60
חלק נה ..... 61
חלק נו ..... 63
חלק נז ..... 64
**דרך אמת** ..... 66
חלק א ..... 66

חלק ב ..... 66
חלק ג ..... 67
חלק ד ..... 70
חלק ה ..... 71
חלק ו ..... 71
חלק ז ..... 73
חלק ח ..... 74

# הקדמה

אמר הצעיר באלפי ישראל ברוך ה' אשר לא עזב חסדו ואמתו מאתי אנכי בדרך נחני בית אחי אדוני אחים ורעים כמ"ש למען אחי וכו'. היות מנעורי גדלני כאב דברי חכמים ומוסריהם מפי ספרים ומפי סופרים ה"ה חכמי משכילי דורנו, השלמים בעבודת הש"י הייתי מתאבק בעפר רגליהם, ועשיתי אזני כאפרכסת לדרכיהם ואף אם לא יכלתי לאשר ולקיים כל הדברים הנאמרים באמת, כי לא כל אדם זוכה לזכות נפשו כפי הראוי, עכ"ז לא עליך המלאכה לגמור לזאת אחזתי בסנסני חכמתם, וזה כמה שנים אשר הש"י החונן לאדם דעת חנני דעה מאתו להבין קצת מדבריהם כטפה מן הים ולחדש חדושים בתורה עי"ז, אבל לא רציתי להעלותם על הכתב עבור אפס הפנאי, ואף אם מצוה היא כמבואר בכמה ספרים מזהירים ע"ז עכ"ז העצלה גברה עלי, ואף גם הי' הכל כמעט בזכרוני ולמה זה כי לזולתי א"צ כי לא איש כמוני אגיד ואענה לאחרים. וכעת בהמשך הזמן גברה עלי השכחה מאד והי' לי המה פעמים געגועים על כמה דברי' נחמדים חדושי' שנשכחו ממני וחבל על דאבדן לזאת הסכמתי בלבי לכתוב כל מה שיעזרני הש"י ויאיר עיני למען לא ישכח ממני ויהי' לי תועלת רב בו כי האדם מתיסר בדברים שממציא משכלו יותר ממה ששומע מאחרי', אם הוא בר דעת ה' כי איך יהי' נאה דורש ואין נאה מקיים ח"ו ויכסה בושה פניו, ואולי יזכני הש"י שיהי' תועלת בו, לבניי או לא' מחבריי המקשיבים לקולי לזאת עשיתי זאת, ובקשתי מהמעיין אם ימצא בו איזה ענין שלא יבין לא יתלה החסרון כ"א בי כי ח"ו לא כתבתי שום הקדמה מדעת עצמי רק מפי ספרים ומפי סופרים חדשים גם ישנים והש"י יעזרני ויזכני לעבוד באמת ובלב שלם אכי"ר היום יום ה' כ"ו טבת תקה"ל לפ"ק. וזה החלי בעזר צורי וגואלי:

# קונטרס ראשון

## חלק א

יום ג' י"ט סיון תקל"ז לפ"ק זבריזא יע"א.

אני הכותב למען אהבת עמיתי וריעי אשר מעודי גדלתי עמו בתורת ה' ויראתו לפי קט שכלינו וגבה טורא בינינו ובעת הפרדי מאתו בקש ממני להעלות לו על הכתב יושר דברי אמת ואמונה הנשמעי מפי משכילי הדור אנשי מופת בעלי רוה"ק אשר עיני ראו ולא זר כמלאך אלהים פחדם ויראתם וכולם ממעין אחד שתו ה"ה האלהי ריבש"ט זללה"ה ואני לא זכיתי רק לראות פני תלמידו האלהי ר' דוב בער זלה"ה ואח"ז באו אלי כתבי קודש מדברי קדשו המלהיבים לב החרידים לעבודת השי"ת באמת ואף כמה פעמים

הייתי לפני האשל הגדול האלהי ר' מנחם מענדל מפרעמישלאן ע"ה זלה"ה זי"ע וביותר להבדיל בין המתים ובין החיים אשר שמעתי מפי ק"ק בנן של קדושים צדיק בן צדיק הרב המופלג האלהי מו"ה יחיאל מיכל נ"י.

ובאמת יש בדור הזה אנשי לצון וכופרים בחכמים כמו שהי בזמן האר"י זלה"ה אנשים כאלה כמ"ש הרח"ו זלה"ה ואני מעודי נדבק לבי באמונת חכמים האלה וחבירי ועמיתי ה"ה גיסי הרבני מו' יואל נ"י נדבק לבו ג"כ באמונתם אשרי מי שדבק באמונתם ובדבריהם אוי להם לרשעים שפרקו עול תורה ויראת הש"י מעליהם ומראים עצמם צדיקים ומלעיבים במלאכי אלהים בשקרים וכזבים שבודים מלבם ונפשי יודעת מאד רשעם ורעתם כי רבים מהם בעלי עבירה בניאוף ר"ל מהם בעלי גאוה וקנאה אשר מקנאתם נותנים פגם ומום בקדשים בשקרם ובכזבם וכבר נבאו נביאי האמת עליהם שיהיה כן בדור אחרון כמשה"כ (ישעיה נט, טו) ותהי האמת נעדרת וגו' (שם ה, כ) הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע וגו' ובפרט במשנה דסוטה (מט, ב) בעקבות משיחא וכו' יהי' להם אשר להם ואנחנו נפשינו הצלנו.

ובאמת אמרו חז"ל (ערכין טז, א) כי בדור הזה אין תוכחה ולא יכול אדם להוכיח רק את עצמו או חבירו ותלמידו הנצמדים לקולו באהבה כי בעוה"ר בדור הזה גבר עון הקנאה ושנאה שבא מגבהות הלב אשר באמת אם יהיו כל הימים דיו וכו' אין יכולין לכתוב חללה של רשות כמ"ש רז"ל (שבת יא, א) ולדעתי רמזו לגבהות הלב שנוטה האדם למלוך על מי שתחתיו במדרגה כי רשות לשון מלכות כנודע, וענין מחשבת הגבהות לא יספיקו פיות האדם וכל ימיו לדבר בהם כי עמוק עמוק הוא מאד למי שרוצה לחפש אחריו לסלקו ולזכות אח"כ למדת השפלות הלב בלב שלם על זה אמרו חז"ל (ע"ז כ, א) ענוה גדולה.

ובאמת שמעתי כעת בחג השבועות הזה מפי ק"ק הרב המגיד מוהרי"מ נ"י שאמר בזה"ל העולם חשבו שמצוה להיות עניו ובאמת מצוה זו לא נאמרה בתורה רק התורה מספרת שבח משה ובאמת הס"ם העלה בלבם דבר זה שמצוה להיות עניו כי מקודם מגדיל לב כל אדם בגבהותו ומדמה לו שהוא למדן גדול ויחסן גדול ועשיר וחסיד וצדיק ובעל מדות טובות וישרות וירא ונעים ונחמד ובאמת לפי מעלתו היה ראוי להיות גדול מכל עמו ולא לפנות עליהם ולא להתחבר עליהם רק שזו מדה גרוע' שמצד זה ימאס בעיני העולם שיחזיקוהו לבעל גאוה ובאמת מצוה הוא להיות גם עניו ושפל ברך ולדבר עם כל ולהיות עלוב מכל ע"כ הוא עושה עצמו עניו כל זה הוא פיתוי הס"ם כי מתחלה

הגביה לבו בקרבו ותיקד עד שאול תחתית ואח"כ הוסיף לו מצוה זו למעלה להוסיף גאוה על גאותו:

## חלק ב

ואמנם באמת ובאמונה מי שלומד היטב בספרי מוסר וזכה לשמוע מפי קדושי עליון החכמים השלימים באמת ויש לו מח בקדקדו ולב חרד לעבודת הש"י לאמיתו לא לרמות א"ע ולהשטות א"ע וכו':

אמתת ענין זה ברמז נמרץ ובקיצור גדול הוא זה כי באמת האדם מוטבע על זה ונולד בזה שיגבה לבו כמו שאמרו חז"ל (שמו"ר כג, יג ועי' חגיגה יג, ב). ארבעה מיני גאים ואדם מתגאה על כולם וזה מצד קליפ' נפש הרע שנתערבה בו.

והשי"ת הזמין לי משל אמת על זה אדם נוסע בדרך בעגלה וישן ונוסע עמו בעל העגלה על הר אחד גבוה ואח"כ כשהוא בא על ההר ואז הדרך ישר כי כבר עבר הזקיפה והשפוע ואח"כ אם נתעורר האדם הישן ואומרים לו שהוא על ההר אינו מאמין מפני שאינו רואה שום סימן כי אלו ראה בראשונה השפוע שנסע ועלה עליו ידע אבל כעת הוא שוה אליו מהיכי תיתי לו לומר שהוא בהר ואיך יתוודע לו אח"כ כשירד מן ההר בשפוע השני היורדת מן ההר לבקעה יבחין שהיה מתחלה בהר.

ובאמת הגבהות נדמה להר גבוה ואילו היה האדם מרגיש באמת שלבו מתגדל בקרבו בודאי היה מבחין זה שיש לו גדלות וגבהות והוא עלה להר אבל האדם נולד על זה ההר שהוא הגבהות כמו שאחז"ל [חגיגה יג, א] ואדם מתגאה על כולם ולפיכך דומה לו שאין לו גבהות ואינו בהר כלל והאיך יבחין זה אם לא ירד מן ההר לגמרי לרגלי ההר על הבקעה ממש דהיינו שירגיל א"ע בכניעה ושפלות בלב ובמעשה והעיקר בלב ויתוודע לו האמת. כי באמת מי שפתח השי"ת עיני הכרתו רואה שפלותו תמיד ומתבייש א"ע תמיד ק"ו בחושבו בגדולת יוצר כל מעשי בראשית ב"ה וב"ש אשר מחמת בושה ממנו הוא כאין נגדו מכל וכל רק מחמת זוהמת הנחש שמעוור עיני האדם מלהביט אל האמת ובזוהמא זו נולד האדם מחטא אדה"ר אז נדמה לו כל הגבהות בלבו ועיניו טח מראות תמיד יראה ופחד השי"ת בלבו. ואינו יודע ואינו מרגיש בגבהות לבו כלל כי הוא נולד וגדל בזה מעט מעט בכל יום גדול מחבירו:

## חלק ג

אבל השי"ת נתן לנו עצה הגונה למען תנצל נפשינו הקדושה מרדת שחת כי הגבהות מזוהמת הנחש וס"מ אשר לנצח יאבדו והמה יאבדו ואנחנו בני ישראל נעמוד כמש"ה (תהלים קב) המה יאבדו ואתה תעמוד ונאמר (שם) בני עבדיך ישכונו וגו' ונתן לנו

תורתו להגות בה לשמה להיות דבוק בהשי"ת שהיא נעלם בתורתו וכמ"ש בזהר תורה נקרא על שם דאורי וגלי מה דהוה סתים כי השי"ת נעלם ונגלה נעלם מעין כל ונגלה בלבבות החפצים והשוקדים תמיד ודורשים תמיד במחשבתם ולבם לדבקה בו באמצעות תורתו ומצותיו. וע"י זה השי"ת שהוא נעלם בתורתו שהוא שמו מתגלה בלבות עמו והלב מרגיש אהבתו ויראתו ביותר וזה נקרא תורה לשמה ר"ל כשמה תורה ר"ל שתורה ותראה להם הנעלם שהוא השי"ת, וכמו ששמעתי מפי הרב החסיד מו"ה גרשון לאצקיר תלמיד האלהי ר' בער ז"ל שאמר בשם רבו על מאמר שאחז"ל (חגיגה יב, א) ראה הקב"ה האור שאינו כדאי להשתמש בו וגנזו לצדיקים לעת"ל והקשה היכן גנזו ואני אקצר דבריו וקושיותיו ותוכן דבריו שאמר פי' דברי רז"ל שהתורה היא אור גדול ומתחלה היה האור נגלה ואח"כ גנזו הקב"ה בתורה גנזו והעלימו שאינו נגלה האור לטפשים ולאנשים בלתי שלימים והם אינם משיגים הנעלם אבל הצדיקים החרדים לדברו ודורשי השם וחוקרים אותו כמטמונים כמש"ה (משלי ב) אם תבקשנה ככסף וגו' אז עתיד לבוא עליהם האור, וזהו וגנזו לצדיקים לעת"ל ר"ל שעתיד לבוא לצדיקים האור ע"י דרישתם את השי"ת ע"י התורה:

## חלק ד

ובאמת להדבק בהם שע"י התורה והמצות צריך תנאים רבים אשר לזאת אנשי דורנו אפילו בעלי התורה הגדולים העלימו עין מתנאים אלו הנאמרים במשנה אבות פ"ג וידמו שכבר יש להם כולם או מקצתם ונדמה להם שהם באמת בעלי תורה וע"י זה מלעיגים בצדיקי עולם, אבל באמת אלו רצו לעיין קצת בתנאים אלו ולעיין בעצמם היטב ויראו שלא זכו אפילו קצת מן הקצת מתנאי קטן שבהם בודאי היו שבים אל ה' והיו דורשים דבר ה' איך ומה הדרך ילכו בה, והתנאים הם רבים אבל הקטן שבכולם להיות מופשט מתאוות הזמן במאכל ומשתה ושינה וזיוג ולשבור כוחות הגופניות עד שאפי' בעת המוכרח לדברים הנ"ל מחמת גודל התלהבות לבו לתורה ולעבודת השי"ת למען שמו באהבה לא יחשב אליו התענוג עוה"ז של אותו הדבר כמו אם אדם שמח במו"מ שהרויח אינו מרגיש כלל בתענוג קטן של אכילה, וזהו במיעוט תענוג ואינו אומר במעט תענוג רק במיעוט כי למעט אצ"ל רק אפילו ההכרח ימעטנו דהיינו שירבה תענוג וחשקות דביקות אלהות בלבו ע"י התורה עד שיכבה זה כשרגא בטהירא ואם יהיה לו מעט תענוג אזי יהיה בזה כמו שאחז"ל [פסחים כ"ה,] הנאה הבאה לאדם בע"כ, והעיקר שיהיה לא אפשר ולא מכווין ואפי' אפשר שרי רק העיקר לא מכוון כידוע הדין וזה הכל בענין המותר לאכול ולשתות ומוכרח בו וג"כ בענין הזיוג המוכרח בעת ההכרח זהו התנאי

הקטן: והלואי שנאחז באפס קצהו ממנו ק"ו התנאי' המבוארים במשנה באימה וביראה בענוה ובשמחה אינו מגיס לבו וכו' כי מי זה פתי שיאמר בלבו שיש לו אימה בעת לימודו היכן הוא אימתו ופחדו לפני מי ומפני מה הוא הפחד, וע"ז עפעפינו יזלו מים בראותינו המשנה איך אנו רחוקים מאד מן האמת כגבוה שמים על הארץ ויותר מזה: ולמה לא נודה על האמת בינינו לבין בוראינו ית' ואף לפני כל נשפיל עצמינו כאזוב בראותינו וביודעינו חסרונינו חוץ מכמה עונות ופשעים לנו אשר כבר האריך בר"ח הק', על זה נאמר (תהלים נ) ולרשע אמר וגו' שתורתינו נמאסת ח"ו בפני השי"ת ואין להאריך בזה כי הוא ידוע לכל.

## חלק ה

וכללו של דבר עיקר בריאת העולם היה בשביל ישראל כנודע בראשית בשביל ישראל ובשביל התורה, שר"ל שישראל יתדבקו א"ע בהשי"ת ע"י התורה שזה היה רצון השי"ת ותענוג שלו שיבראו העולמות ובתוכם ועיקרם הנושא את כולם הוא איש הישראלי שמתדבק להשי"ת ע"י התורה ונמצא נשמת ישראל נשתלשל מרצון השי"ת הנקרא בספרים מוחא דאבא שר"ל רצון אבינו ובא דרך כמה צימצומים עד רדתה לעולם השפל בגוף, ואח"כ כשנוטה בחשקה לחשוק בהשי"ת ותפר האביונה תאוות הזמן ולא יתאוה רק להשי"ת אז יש להשי"ת תענוג כמו משל האב ואם שיש להם תענוג מבניהם שירד מעצמם וממוחם למדריגות תחתוניות שלהם ואח"כ כשנגמר היצירה ונולד ונגדל מעט ונושאים את הילד על זרועותיהם יש להם תענוג גדול כביכול השי"ת יש לו בדומה תענוג גדול זה ממנו כנודע כשאנו שבים להדבק בו ומתדבקים עצמינו באהבתו ויראתו שהם נקראו זרועות עולם וזהו (הושע יא( ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי וכמו כשהבן משחק במשחקי התינוקות באגוזים וכדומה וכשרואה את אביו ומכירו ומניח הכל ורץ לקראת אביו שיקחנו על זרועותיו ואביו לקחו ומחבקו ומנשקו כך כשיבוא לנו התעוררות בלב שהוא התראות השי"ת שמתראה בכל עת לנפשות עמו ישראל אזי אם נרוץ להדבק אליו ע"י התורה ומעש"ט ותפלה אזי נזכה לנשיקות כמש"ה (שיר א') ישקני מנשיקות פיהו וגו' וכידוע ענין הנשיקות מס' ר"ח בשער האהבה:

## חלק ו

אבל מי שרוצה להתדבק להשי"ת באמת בלתי לה' לבדו הוא מבין שא"א להתדבק בו אם לא שידחה ממנו גבהות לבו ויכיר חסרונו ופחיתותו תמיד כ"כ שלא ידמה בעיניו שיש לו איזה מעלה כי האמת הוא כך למשכיל כי בלתי זה נאמר (משלי טז) תועבת ה' כל גבה לב ור"ל אפי' בלב ואפילו בכל דהוא כמו (מ"ב ד') אין לשפחתך כל בבית וכמ"ש

בגמרא [סוטה ה'] לא מניה ולא מקצתה מי זוטר מאי דכתיב תועבת ה' וגו'. וכל מה שיבין שפלותו ויתמיד בה במחשבה ובמעשה, יותר ירגיש דביקות נפשו בהשי"ת וע"י זה ילהוט לבו להיות רודף אחר השפלות ולהיות זנב לאריות ולא ראש לשועלים בראותו כי יותר מה שמקטין א"ע ומשפיל א"ע בלבו יותר יכול להדבק להשי"ת. ומה לו יותר מהעוה"ז כ"א זה הלא כולם כאין נגד זה הדביקות כי הכל כלה ואבד והוא יעמוד יסוד לנצח: ובאמת לא כל אדם זוכה רק לא עליך המלאכה לגמור כו' ואנו צריכים להפשיט עצמינו בכל האפשר במה דאפשר ובעת האפשר מכל עניני העוה"ז ולהדבק בהשי"ת ע"י התורה ומעש"ט באמת, והכל ע"י שפלות.

## חלק ז

וע"י התורה יוכל לבא לשפלות וענוה כמשחז"ל (אבות ו, א) ומלבשתו ענוה ואע"פ שאמרו ז"ל [שם ח"ו] שאחד מדרכי התורה ענוה נמצא ענוה קודמת, באמת יש ענוה בראש ויש ענוה בסוף כי ענוה הראשונה ר"ל הרחקת הגבהות וענפיהם המתילדים כמו כעס וכדומה, וענוה בסוף ר"ל טביעת השפלות בלב מחמת יראת השי"ת באמיתות, ובאמת יש יראה בראש ויראה בסוף ג"כ וא"א להאריך בכל זה כי המבין יבין הכל אבל עיקר לימוד התורה לשמה צריך להיות להתדבק בהשי"ת ולהכניע ולהשפיל לפניו ולפני כל, ויותר שילמוד תורה יתדבק יותר בהשי"ת ויתקרב אליו ויהיה יותר שפל רוח ר"ל רוח לשון רצון שרצונו יהיה שפל ועי"ז יובן מאמר רז"ל [חולין קל"ג] כל הלומד תורה לתלמיד שאינו הגון כזורק אבן למרקוליס שנא' (משלי כו) כצרור אבן במרגמה כן נותן לכסיל כבוד ויפלא זה לכאורה מה זה הדמיון ומה דווקא דמיון זה ולא דמיון אחר, אבל באמת נ"ל שהאמת כוונתי שכוונת הגמרא הוא כי ידוע הפוער עצמו לפעור וזורק אבן למרקוליס חייב אע"פ שכיון לבזותו כיון שעבודתה בכך אע"פ שהוא מכווין לבזותה היא מקבלת מזה כבוד ומתגדלת כיון שזה עבודתה, וכדומה זה ממש אדם אדם לומד תורה לתלמיד שאינו הגון הכוונה להדביקו בה' ולהסיר מלבו גבהות לבו ולשרש אחריה מן הלב כמשרז"ל [אבות פ"ו] ומלבשתו ענוה נמצא מכוון להשפיל לב התלמיד בזה. ואם הוא תלמיד שאינו הגון אזי ח"ו יותר מקבל גבהות הלב מן הלימוד מפני שרוצה להיות למדן ואין כוונתו כלל לשם שמים רק לשמו בלבד שיהיה מופלג בתורה חריף ובקי נמצא אע"פ שרבו מכוין בדברי תורה שלומדו להשפיל לבבו הוא מגביה א"ע בזה ממש דומה כזורק אבן למרקוליס כנ"ל והבן:

## חלק ח

ובאמת רבים מבני עמינו המדומים בעיניהם ובעיני העולם חכמים גדולים בתורה בנגלה ובנסתר ומדומים ביראה בכל הדברים וסוברים שבאו לקצת תורה ויראה אבל באמת עדיין לא זכו אפילו לידיעה קטנה מתורת אלהינו שהיא נקרא תורה ע"ש שמורה הנעלם שהוא השי"ת כמ"ש הקדוש אלהי ר"מ מענדיל הנ"ל ז"ל שאמר בפ' [תהלים י"ט] תורת ה' תמימה ר"ל ע"ד צחות שתורת ה' דייקא היא תמימה שעדיין לא נגע שום אדם אפי' בקצהו כי הם לומדים רק חיצוניות התורה דהיינו שאין במחשבתם להדבק בהשי"ת ולהיות מרכבה לו ולירא ממנו ולאהבה אותו ע"י התורה כמ"ש האריז"ל והובא בס' קטן שערי ציון כי הם אינם יודעים כלל מה זה דביקות השי"ת ומה זה אהבה ויראה כי הם סוברים שזה בעצמו הלימוד שלומדים הוא הדביקות והיא האהבה והיראה והאיך אפשר זה הלא ידוע ומפורסם שיש בעו"ה כמה לומדים שהם בעלי ניאוף ר"ל ובעלי עבירות ידועים ואף מאומות יש שלומדים התורה שלנו האיך יתכן שזה יהיה הדביקות בה' כי א"א למי שהוא דבוק בהשי"ת באהבה ויראה שיבוא לידי חטא קל ק"ו לחמור ק"ו שיהי' דבוק באיזה תאוה ח"ו כי הלא השי"ת קדוש ומובדל מכל החומריות אלא ודאי א"צ לפנים שענין אהבת השי"ת ויראתו הוא ענין אחר שהוא בלב האדם שיהיה לבו מפחד וירא מהשי"ת תמיד ויהי' בוער אהבתו בלבו תמיד כמ"ש הרמב"ם בסוף ס' המדע בפ"י מה' תשובה משנה ג' וז"ל כיצד היא האהבה הראוי' כו' ע"ש, וזה אין האדם קונה ומתגבר בה כ"א ע"י התורה לשמה ועיקר מקודם כל התפלה בדביקות ובהתלהבות הלב ובכפיות כל כחותיו למחשבות זכות וטהורות להשי"ת תמיד ובפרישות כל התענוגים ואצ"ל פרישות עבירות קלות וחמורות וכל דקדוקים ובנקיון כל האברים ושמירתם בהקדושה השייכה להם כמו שכתבו הספרי מוסר וביותר בעל ר"ח אבל כמו שהם נוהגים ומזלזלים בתפלה האיך יהיה להם דביקות בה' ע"י התורה ובאמת אינם לומדים רק מצות אנשים מלומדה למען יחכמו וע"ז אמר הכ' (ישעיה ה') הוי חכמים בעיניהם וגו' וזה קורא הזוהר חסד דעבדין לגרמייהו כידוע. ועיקר התורה היא לשמה לבוא להתדבק במי שנעלם בה כנ"ל להיות מרכבה אליו וזה שארז"ל [סוכה כ"ח א] דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה ודבר קטן הוייות דאביי ורבא, וח"ו שיקראו חכמים להוייות דאביי ורבא דבר קטן כי זה עיקר תורתינו הנאמרה בסיני מפי הבורא ית"ש ואף גם שקראו למעשה מרכבה דבר גדול כי הלא בזמנינו רובם כמעט כולם בקיאים בכתבי האריז"ל שגלה כל עניני מעשה מרכבה אלא באמת הן תורה הנגלה הן תורה הנסתרת הכל סוג אחד כי הכל הולך אחר כוונת האדם בה אם כוונת האדם בה לידע עניניה

אינו זוכה לשום דבר כמ"ש בר"ח שעליו נאמר וכל חסדו כציץ השדה אבל אם כוונתו שחושק לדבק בהשי"ת להיות מרכבה לו ואין לזה דרך כ"א ע"י התורה והמצות אזי הן ע"י תורה הנגלית הן ע"י תורה הנסתרת ידבק א"ע, רק שע"י הנסתרת יזכה לדביקות נפלא יותר, וזה לדעתי כוונתם דבר קטן הוייות דאביי ורבא ר"ל השכל שיש בפלפול הגמרא שהיא הוויית וקושיות דאביי ורבא לחדודי הוא דבר קטן ר"ל מי שלומד בשביל שכל זה שיש לו תענוג מזה הוא קטן וכאין הוא ואינו נוגע להשי"ת רק כמו שחושקים לדבר חכמה אחרת, אבל מי שחושק להיות מרכבה להשי"ת ע"י התורה הוא דבר גדול וזהו דבר גדול מעשה מרכבה ר"ל לעשות עצמו מרכבה להשי"ת ע"י התורה:

## חלק ט

ובאמת רבים וכן שלימי' החושקים בתורה והוגים בה יומם ולילה וסוברים שהם דבקים בה' ובתורתו ומתענגים יותר בלימודה מכל עניני עוה"ז וסוברים שמקיימים הפסוק (משלי ז, ד): "אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ" אבל עדיין לא אור נגה עליהם, כי למה אמר הכתוב ודמה לחכמה לאמור אחותי את ור"ל שיתדבק בה באהבה, ולמה לא דמה החכמה לאשה כמ"ש במקום אחר (משלי לא, י): "אֵשֶׁת חַיִל וגו'", אבל הענין כי יש תענוג מאיש לאשה ויש תענוג באח ואחות, וההפרש ביניהם: זה תלוי בדבר והוא בטל ולאחר המעשה שונאים זה-את-זה ויכולים להפרד בנט, וזה אינו תלוי בדבר רק מחמת ההכרח שהם נולדים מכח אב ואם אחד, וענין זה יקרה לחכמה, כי אפשר לאהוב התורה מחמת התענוג שיש לו למי שלומד החכמה ורגיל בה תמיד ומשתעשע ביופיה, וזה דומה לתענוג איש ואשה יפה והיא תלוי בדבר ובטל, אבל אמיתית אהבת החכמה צריך להיות מחמת שהוא הבל הפה השי"ת ב"ה וב"ש והוא עצם מעצמיו, כמ"ש (משלי ב, ו): "כִּי ה' יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה" ואנחנו בניו הנאצלים מרצונו ית"ש, ונמצא אנחנו אחים לחכמה, ואי-אפשר להפרד ממנה ולזה האהבה צריך ללמוד, כי אע"פ שנתרחקנו מזה הדביקות מחמת שנתלבשנו בגוף ומעוללי' אנחנו בעונות ופשעים, עכ"ז צריכין אנחנו לשבור לבנו הזונה ולהשיב ולהתדבק להשי"ת ע"י האחוה שבינינו ובין החכמה, ועל ידה נבוא לאבינו שבשמים, ובאמת מי שלומד שיהיה לו תענוג מהתורה כבוד וגבהות לב אע"פ שאינו רואה בלבו זה בפירוש רק מסתמא היא כן, כמ"ש הרב מו"ה מנחם מענדיל סתמא הוי שלא לשמה כדין המופסק בגמרא לענין גט שצריך-להיות לשמה, צריכין לפרש ענין זה כמה פעמים ולחשוב זה כמה פעמים בלב תמיד, ק"ו בתורתנו הקדושה אם לא יחשוק האדם כל-כך להשי"ת כראוי, וח"ו ישכח מלבו השי"ת ולא יקיים מאמר השולחן-ערוך שויתי ה' לנגדי תמיד, וילמוד מצות אנשים מלומדה, אזי

סתמא היא שלא לשמה, ואף שמתוך שלא לשמה בא לשמה זהו באמת כך, אבל אנחנו אין מדברים רק איך הוא הדרך לבוא לשמה, ומתי יהיה זה ואיך הוא ומה הוא.
ונמצא מי שלומד שלא לשמה הוא דומה לנואף, כמ"ש חז"ל [פסיקתא] "(משלי ו לב): נֹאֵף אִשָּׁה חֲסַר לֵב. כל המקבל עליו שררה להנות ממנה, אינה אלא כנואף הזה שהוא נהנה מגופה של אשה" וכמ"ש בשל"ה שאע"פ שאמרו רז"ל (פסחים נ, ב) "לעולם ילמוד אדם שלא לשמה כי מתוך וכו'" אין רוצה-לומר שאין עבירה בשלא לשמה ח"ו, כי עבירה גדולה הוא, רק רוצה-לומר אם לא ילמוד כלל לא ידע כלל, רק אם ילמוד מתחלה שלא לשמה וכשידע ויבין באמתה, איך הוא דרכי התורה ותכליתה לדבק בהשי"ת, ויבין שיש עבירה גדולה בשלא לשמה, ילמוד בודאי לשמה, אבל בודאי שלא לשמה הוא עבירה גדולה, רק מתחלה אין ברירה כל-זה כתב השל"ה במסכת שבועות שלו:
ובאמת אע"פ שאי-אפשר שלא לקבל תענוג מן התורה כי היא מתוקה מדבש אבל באמת הותר לנו, רק למען שהיא אמרת אלוה צרופה ואנו אחים בני אבינו.

## חלק י

ובאמת אם אנו לומדים תורת ה' למען שמו אזי יש להשי"ת נחת אע"פ שבערכו היא שפלות גדול שמה אנוש כי יזכרנו שיזכה להגות בתורתו, אבל הוא רצה בכך ורצונו הוא כבודו אבל אם ח"ו אין אנו עושים למענו רק למענינו אז יש ח"ו חרפה ועלבון גדול להשי"ת ולתורתו שהיא צרופה ומזוקקה שבעתיים ואפי' למלאכים נמנעה ויעללו בה עוללים ויונקים בני אדם הגדילים בליכלוך וטינוף למען למלאות רצונם בה וזהו קלון גדול ח"ו לה' ולתורתו, וזהו שייך בין בענין לימוד תורה הנגלית בין בלימוד הנסתרות שיש לשניהם כוונה אחת לטובה ולהפכו ח"ו ולדעתינו זה פי' הפסוק ברמז [ויקרא י"ח] ערות אחותך בת אביך מולדת בית או מולדת חוץ לא תגלה ערותן ר"ל קלון וחרפה של התורה הנקרא אחותך כמש"ה (משלי ז) אמור לחכמה אחותי את, בת אביך זה הקב"ה, מולדת בית ר"ל תורה הנסתרת או מולדת חוץ ר"ל הנגלת על שניהם אני אומר לא תגלה ערותן וקלונם להגות בם שלא לשמה ח"ו רק למען שמו באהבה: ואני שמעתי מפה ק"ק האלהי ר' דוב בער ז"ל באותו שבת שהייתי אצלו בחיים חיותו ששאלוהו איזה מדרש שאמר שם במדרש [ויקרא פרשה כו] משל של ת"ח למה הדבר דומה לזג של זהב וענביל של מרגליות וכו' ואמר כי מי שעוסק בתורה לשמה ר"ל להיות דבוק בשי"ת ותמיד כל הגיון לבו בהשי"ת כמש"ה (יהושע א) לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה בו דייקא ר"ל בה' יהיה הגיונך כי הוא שורה ומצומצים ברוחניות הבל התורה היוצאת מפה הטהור של האדם, אם זכה לטהר פיו ולבו שיהיה

מרכבה להשי"ת נמצא הדביקות שמתדבק בהשי"ת הוא פנימי' ודברי תורה שלומד היא חיצוני' ולבוש לזה הדביקות והוא הנכון, משא"כ אם אין חשקו ואהבתו בהשי"ת רק הוא דבוק עדיין בתאות הזמן וחושק לכבוד אפי' בכ"ש אזי פנימית מחשבתו היא הכבוד, והתורה חיצונית למחשבתו ואוי לה לאותו בושה שמשים דברי תורה לבוש לפנימיות שטות מחשבתו, ולזה אמר המדרש משל ת"ח למה"ד לזג של זהב כי ידוע [נזיר ל"ד] שהזג היא חיצונית וענביל היא הפנימיות המקשקש בו כענבל בזג וזהב נקרא התורה ע"ד [תלים מ"ה] משבצות זהב לבושה, ר"ל הכתוב אומר כבודה בת מלך שהיא יראת השי"ת והשראת שכינתו היא פנימה בלב כל ישראל ומשבצות זהב שהם אותיות התורה לבושה, וענביל של מרגליות ר"ל הדביקות בה' המכונה לענביל של מרגליות כי הדביקות בהשי"ת אי אפשר כ"א ע"י הענוה האמיתיות כי תועבת ה' כל גבה לב והכתוב אומר [משלי ג'] לענוים יתן חן ומרגליות מסוגל לחן ולז"א ענביל של מרגליות המכוון לזה הדבקות הנעים בחן:

## חלק יא

ובאמת הדבר הזה צריך עדיין לפנים ולפני ולפנים כי אע"פ שאיני מדבר באזני כסיל כמש"ה (משלי כג, י) באזני כסיל אל תדבר כי יבוז לשכל מיליך כמ"ש ר"ת בס' הישר כ"א ידברו לפני כסיל כל חכמות שהע"ה אז יבוז לו כי זדון לבו השיאו כי שמיר ושית קוץ מכאיב קליפות היצה"ר בלבו ולבו מזוהם שתאוות ממון ומאכל ומשגל וקנאה ושנאה ותחרות וכעס וכבוד ולא תמצא החכמה ומוסר האמתית מנוח לכף רגלה לדבק בלבו אבל הוא מלגלג ע"ז בגבהותו וחושב הכל לשטות כמו שהוא שוטה באמת, אבל איני מדבר רק לאנשים כמונו שהכירו והאמינו בכת חכמי זמנינו הנאמרים למעלה חכמי האמת ר"ל שהם דבקים בה' באמת ואנחנו מאמינים בכל דבריהם ומבינים קצתם באמת אבל גם לנו צריכים הדברים ביאור רחב ענין הדביקות בהשי"ת ב"ה וב"ש: וענין השפלות באמת שהתחלתי למעלה לדבר בו בשם הרב המגיד נ"י ואאריך לך קצת וכולי האי ואולי תבין אפס קצהו וכולו לא תראה כמשרז"ל [שבת י"א] כי אלו כל הימים דיו אין מספיקין לכתוב חללה של רשות, והענין הוא ענין עמוק מאד ומאד שים לבך ועיניך עליו אולי תבין אפס קצהו, כי כבר נודע מדברי קדשי קדשים החכמים הנ"ל שתכלית בריאת העולמות היה בשביל שעשוע ותענוג שיקבל השי"ת ב"ה וב"ש מנשמת ישראל עמו ותענוג הוא שנפשיט את עצמינו מכל תאוות הזמן ונטהר לבנו מכסוף להם ושיהיה נמאסים בעינינו התאוות ההם בלב מגודל מה שיכנס בלבנו תשוקות וחשיקות השי"ת ע"י התורה והתפלה ומעש"ט, ועיקר לטהר לבנו ממדות קנאה ושנאה וכעס וגבהות

ולחשוק תמיד בשפלות כדי שעי"ז יוכל להדבק בהשי"ת בדביקה וחשיקה וחפיצה, כי באמת נפשו של האדם הרעה מתאוה לתאוות ולמדות רעות מפני שהוא מסטרא דמותא כו' וטומאה שעתידה להאבד במהרה אי"ה וחושקית לשרשה לעפר וכליון ולפרוד שכל אלה הפך קדושתו ית' שהוא נצחי ואחדות ב"ה וב"ש ורוחני תכלית הרוחניות ולזה מפתה לאדם להניצוץ הקדוש שלו שימשוך אחריו ג"כ שיחדיו על עפר ישכונו אבל מי שהוא חכם ויש לו חשק לעבודתו ית' ותחל רוח ה' לפעמו אזי אע"פ שנפשו מתאוה לדברים רעים הנ"ל אם באמת נפשו יודעת מאד כי רע היא אזי רואה לשבר זה אע"פ שאין לו תענוג הרע. לעומת זה יזכה לטוב הצפון ואפי' בעוה"ז יזכה לטעום תענוג גדול בתפלה ובתורה ובעשיות המצות בנועם חשקם ויהיה לו תאוה טובה חילוף תאוה רעה ועיקר הדביקות שעי"ז יקבל השי"ת נחת מאתנו אם ע"י כל מה שדברנו מהרחקת הרע נתדבק בטוב דהיינו שנקיים שויתי ה' לנגדי תמיד ונרגיל עצמינו במדת אמונה להאמין בכל עת שנוכל שהשי"ת מכה"כ ולית אתר פנוי מיניה כי דבר גשמי אינו מונע מקום לדבר רוחני כידוע בחוש. ועי"ז תפול עלינו יראת השי"ת כל אחד לפי שעורו ולפי הזמן והמקום וע"י יראה זו נוכל לבוא לענוה האמיתית להיות כאין נגד כח השי"ת כי באמת ידעת מ"ש בשל"ה ע"פ [דברים ד'] וידעת היום והשיבות וגו' כי ה' הוא האלהים אין עוד, וכתב שאין ר"ל שאין עוד אלהים כי זה אצ"ל רק שר"ל שאין עוד בעולם שום מציאות זולת מציאותו ית"ש כי הלא כל הנמצאים היו קודם הבריאה בכוחו והוא האציל כוחותיו וברא להם לבושים רוחניים וגשמיים וכוחותיו מחיה כולם ובלעדם דהיינו אם ישובו למקורם כקודם הבריאה אין ללבושים הרוחניים והחומרים שום מציאות כלל כמו קודם הבריאה ונשגב ה' לבדו, וכל הראוי לבילה וכו' והעומד לעשות כעשוי דמי כמבואר בגמרא בכמה דברים [שבועות מ"ח] [סוטה כ"ה] שט"ח העומד לגבות וכו' ענבים העומדים לבצור כו' א"כ הרי בכל עת ביד השי"ת וברצונו להשיב הדבר כבראשונה ויהיה הוא לבדו א"כ אין בעולם עוד זולת הוא וכוחותיו שהם אחד ובלתי זה אין מציאות אף שנראה שיש דברים אחרים הכל הוא מציאותו וכוחותיו וע"ש בשל"ה במס' שבועות והבן:

## חלק יב

וכל זה א"א להבין שיתדבק בלב אם לא נחשוב תמיד בבורא ית"ש בענין זה כמו אשר נצטוינו במצות האמונה ואהבה ויראה ואחדות אשר מצות האלה אין להם זמן רק הוא מחויב בהם כל ימי חייו בכל רגע לא יפסיק אפילו רגע וכמש"ה (דברים ד( ליראה את ה' כל הימים וגו' וכמ"ש הרמב"ם בה' יסודי התורה וביותר בס' חרדים מפורש היטב

בזה, ונמצא אם נזכה לזה הדביקות להכירו היטב בלב זך לא כאשר כעת שמדומה לכל שמבין זה אבל אין זה בינה כלל, וההבנה היא שיראה זה בשכלו שכן הוא בודאי אפילו לא ראה ולא שמע משום אדם יבין בעצמו ע"י דביקות ומחשבות נפשו המחשבת תמיד בהשי"ת כי מי שאינו מחשב בהשי"ת תמיד אע"פ שמאמין בזה אעפ"כ אינו באמת כן מצוייר לפניו כי תמיד מצוייר העולם בלבו בלתי מחשבות השי"ת בלבו, אבל מי שאינו מחשב בעולם כלל רק בכל מה שרואה מחשב בהשי"ת שהדבר זה תלוי בו ובחשק גדול, וכאשר אמרתי משל ע"י ממי שמסתכל על בגדי אשה היפים מי שהוא דבוק בתאות נשים ח"ו אינו נותן לבו על ענין בגדי הרקמה והזהב רק תיכף לבו נופל על חמדת האשה שלובשת זה, ומי שאינו כן ולבו טהור מחמדה זו מסתכל כפשוטו על הבגד נמצא שניהם מסתכלים בדבר א' וכ"א מסתכל דבר אחר כן להבדיל באלפים בין הטומאה לטהרה בענין הקדושה מי שחושק תמיד להשי"ת כל מה שרואה בעולם רואה את השי"ת שכוחותיו מחיה את זה כמש"ה (נחמי' ט( ואתה מחיה את כולם משא"כ מי שאינו חושק להשי"ת במחשבתו אינו רואה כ"א הגשמי אע"פ שאם יזכרוהו וישאלוהו יאמר שהשי"ת מחיה את הכל אעפ"כ אין הוא דבוק בזה והבן היטב מן המשל הזה הדומה מאד לנמשל:

ונמצא אם נזכה לזה הדביקות נחשוב על עצמינו ג"כ כן כי אנחנו אין בלתי השי"ת שמחיה אותנו הוא המצוי וזולתו אין עוד, וזש"ה (שם שם( אתה הוא ה' לבדך אתה עשית וגו' ולכאורה אתה פעם ב' מיותר, אלא שהוא מאמר בפ"ע אתה הוא ה' לבדך ר"ל אין עוד בעולם רק השי"ת לבד כנ"ל בשם השל"ה, ואח"כ אמר דבר אחר אתה עשית וגו' וע"ז אמר משה להיות דבוק מאד בהשי"ת ומכיר זה מאד בהכרה גדולה, [וענין הכרה שאני כותב ובחו"ה כותב ג"כ כמה פעמים הכרתו החזקה או החלושה אבאר לך אי"ה ענין מלת הכרה להלן] אמר ונחנו מה ובכל אדם יש בחי' משה דהיינו השכל האמת שמתעורר בו לפרקים כמ"ש בגמרא [שבת ק"א א] משה שפיר קאמרת רק משה היה תמיד דבוק בשכל האמת ואנחנו לא נדע ואולי לפרקים כשתחול רוח ה' עלינו נוכל להבין זה כמבין מחט סדקית ונמצא כשנכיר זה שאנו כאין באמת ונדמה לנו שאין בעולם זולת השי"ת כמו קודם הבריאה אז יש להשי"ת כביכול תענוג האמיתי שמקוה מאתנו כדמיון האב ואם שמקווים להוליד בן ולשאתו על זרועם כך יש להשי"ת כביכול תענוג מבניו שבאים לזרועותיו ולנשיקה ולדביקה כנ"ל, וזה שאמרו [כתובות ה'] גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ:

ואמר האלהי ר' דוב בער ז"ל מפני שבריאת שמים וארץ היה השתלשלות יש מאין ירידה מעליון לתחתון וצדיקים במעשיהם שמפשיטים את עצמן מגשמיות וחושבים בהשי"ת תמיד ורואין ומבינים ומדמים באמת שהוא כאלו היה אין כקודם הבריאה נמצא מחזירים מיש לאין, וזה יותר פלא להעלות מתחתון לעליון כמ"ש בגמ' [תענית כה א] ברחב"ד גדול הנס האחרון מן הראשון כי מן השמים מיהב יהבי משקל לא שקלי, וע"ז אמר הרב מו"ה מנחם מענדיל ז"ל י"ל הפסוק אומר [תלים צ'] אדני מעון אתה היית לנו וגו' ר"ל שהיינו אז היינו נשמתינו בהשי"ת קודם הבריאה רק תשב אנוש עד דכא ר"ל שהשי"ת השיב אותנו לדכדוכי שפלות ואח"כ ותאמר שובו בני אדם לשוב ולפשוט א"ע מחומריות להשיב להשי"ת במחשבתו כבראשונה:

## חלק יג

ושמעתי מפה קדוש הרב המגיד בחג שבועות שאמר דרוש גדול ואמר ע"פ [איוב ל"ב] ונשמת שדי תבינם ר"ל שנקרא שדי שאמר לעולמו די ר"ל שענין העולם היה משתלשל מרוחניות לחומריות והכל כדי שישוב ע"י האדם הצדיק במחשבתו הטהורה להיות תענוג גדול כי שמועה טובה מארץ מרחק ותענוג גדול יש לאדם כשמוצא מטמון באשפה כך יש להש"י תענוג שמחומריות גדול יזדככו בני אדם לשוב כבראשונה. ורצה העולם להתפשט יותר היינו שיהי' חומריות יותר כדי שיהי' להש"י תענוג יותר ואמר הש"י לעולמו די מפני שהבין שלא יהיה באפשרי אם ח"ו יהיה יותר חומרי לא יהיה באפשרי לשוב עוד האדם לדביקות ובלעדי זה למה לו העולם כי העולם לא נברא אלא לצוות ר"ל לדביקות הבורא וזהו ונשמת שדי ר"ל הנשמה הבאה מהשי"ת שנקרא שדי ע"ש שאמר לעולמו די תבינם ר"ל דבר זה תודיע לנו בינה שנבין שלא נברא העולם בעבור החומריות רק כדי לשוב לשורשו שאל"כ למה אמר די והבן זה:

ונמצא כל התורה ומעש"ט תלוי בזה וזה תכליתן ותכלית כל הדברים להביא לאין וע"ז אמר הר"ר בער ע"ה על מאמר הגמ' [תמורה ל"א א] בענין אפרוח מביצת טריפה מותר מ"ט כל כמה דלא מסרח לא גביל בעידנא דגביל עפרא בעלמא היא, ור"ל שא"א בשום דבר בעולם שיבוא ממציאות זה למציאות אחר אם לא שיבא לאין דהיינו המציאות דביני ביני ואז הוא אין ואין אדם יכול לעמוד עליו כי הוא בא למדרגת אין כמקודם הבריאה, ואז נברא בריה חדשה כמו מביצה לאפרוח אותו רגע שנגמר כליון הביצה קודם התחלת התהוות אפרוח הוא אין והוא נקרא היולי בפלסופיא שאין אדם יכול לעמוד עליו כלל כי הוא כח קודם הבריאה ונקרא תהו, וכמו כן הזרע הצומח כמו חמשת מיני דגן ושאר זרעונים לא יתחילו לצמוח עד שנאבד אותו הזרע בארץ וכלה ממהותו

כידוע כדי שיבא לאין שהוא מדריגה שקודם הבריאה והוא נקרא חכמה ר"ל מחשבה שאין לה התגלות. ואח"כ מזה נברא כי כולם בחכמה עשית ומה שאמר בגמרא עפרא בעלמא ר"ל היולי נקרא עפר ע"ד הכל היה מן העפר שהוא ההיולי כנודע ונקרא עפר מפני שהוא היולי לדברים החומריים וזהו הכל היה מן העפר ר"ל ההיולי והכל שב אל העפר דהיינו ההיולי:

ונמצא שאם האדם רוצה שיהיה בריאה חדשה לא גשמי וחומרי להתאוות לחומריות רק להשי"ת צריך לבוא במחשבתו בכל האפשר לו למדרגת יראה המביאה לידי ענוה לבוא למדת אין, ואז בריאה חדשה יבראנו השי"ת ויהיה כמעיין המתגבר וכנהר שאינו פוסק כמבואר והבן כל זה:

## חלק יד

ואגב דאתי לידי דברי המגיד נ' ששמעתי מפ"ק בחג שבועות העבר של שנה זו שנת תקל"ז לפ"ק ששבתתי שם חג שבועות ושבת שאחריו ואמר דרוש ארוך בין מנחה של יום א' למעריב של יום ב' בק"ק בראד בבית המנין שלו וידעתי כי חביבין עליך שמעתתא דרב המגיד נ"י ועלי ביותר. וביותר מה שזכיתי לשמוע פא"פ אמרתי להעלות לך על הכתב דבריו שדיבר בזה הענין ששמע שהיה אמר איש א' את תרי"ג מצות ואמר הרב המגיד כד הוי בדיחא דעתיה ואמר מה זה שאתם אומרים התרי"ג מצות הלא התרי"ג מצות נתנו עיקרם לקיימם לא לאומרם בלבד ונתחיל במצוה הראשונה שהיא מצות פו"ר ושאל אותי שאפרש לו מה זה כפל הלשון פריה ורביה ששניהם ענין אחד, ואני שתקתי מחמת בושה עד ששאל אותי כ"פ ואמרתי מה שפירש"י שם פרו ועשו פירות ואם לא אמר אלא פרו לבד היה משמע שאחד מוליד אחד לכן אמר ורבו שיהיה אחד מוליד הרבה, ושאל ע"ז א"כ יאמר ורבו לחוד ולשתמע שניהם ואמר אח"כ בן הצדיק המפורסם מו"ה זוסיא נ"י שהוא בק"ק האניפאלי ויש לו בן בק"ק בראד והוא מתפלל במנין של המגיד ואמר שכתוב בתורה בפ' בחוקותי והפריתי אתכם והרביתי אתכם ג"כ כפל ואמר הרב המגיד נ"י שם ג"כ קשה ושאל אותי ואמרתי לו פירוש רש"י שם שפי' והרביתי בקומה זקופה ושאל מה זה קומה זקופה עד שהתחיל לבוא בענין הדברים הנ"ל ואמר באריכות כדרכו להסביר הדברים כמה פעמים.

ותוכן דבריו שבריאת העולמות היה בשביל שעשוע ותענוג שיקבל השי"ת מזה תענוג גדול שיאצל מאתו נשמת ישראל וישתלשלו דרך כמה אלפים ורבבות עולמות עד בואם אל העוה"ז ויתלבשו לבוש חומרי ומשם ומאותו המרחק הגדול יזדככו ויתקרבו ויתדבקו אליו במחשבתם באהבתם אותו וקשורים בו בדביקה וחשיקה וחפיצה וידמו א"ע לאין

בהבינם שבאמת בלעדי כח הבורא ית"ש שבראם ומקיימם הם אין כקודם הבריאה א"כ אין בעולם זולת הבורא ית"ש כמש"ל ואמר לפי זה הדבר להיפוך ממה שמדמין העולם שלהם נדמה כשהם אינם דבוקים בבורא ית"ש רק בעניני העולם והם יש בעיניהם וחשובים בעיניהם גדולים והאיך הם גדולים הלא בין לילה היה ובין לילה אבד וכצל עובר ימיהם ואף בחייהם הם הבל נמצא אם הם יש בדעתם הן באמת אין, לאפוקי אם הם בדעתם אין מחמת דביקות הבורא כנ"ל נמצא הם מדבקים כל כוחותם במחשבתם בבורא ית"ש כמקדם נמצא הם גדולים מאד כי הענף בא לשרשו והוא אחדות א' עם השורש והשורש הוא א"ס א"כ הענף ג"כ אין סוף כי נתבטל במציאות כמשל טיפה א' שנפלה לים הגדול ובאתה לשורשה וא"כ הוא א' עם מי הים וא"א להכירה בפני עצמה כלל:

## חלק טו

ודבר זה צריך אני להסביר לך בדדמי יותר והוא ע"פ משל ברעיא מהימנא (פרשת בא מב, ב) שממשיל שם מדות העשר של השי"ת למקור ומעיין וימא וז' נחלין ואמר שם ואי אתתברו אינון מאנין דתקין יהדרין מיא למקור וע"ש שדברי המאמר פשוטים שם במושכל ראשון: והענין כן באדם אף שהוא נברא והוא יש והוא מוגבל כל זה הוא מצדו מצד הבריאה שנברא בה, אבל כשמפשיט א"ע מגשמיות ור"ל העיקר התפשטות הגשמיות יהיה בלבו שיהיה נמאסים בעיניו כל התאוות עוה"ז אפילו ההכרח יהיה בו לא אפשר ולא מכווין כמש"ל וכמ"ש בס' המגיד בפ' בשלח שהזהיר המגיד להב"י ז"ל ע"ז תמיד ע"ש ומכ"ש כל המדות רעות התלוים בלב כנ"ל ויהיה מופשט מכולם מחמת גודל תשוקתו להבורא ית"ש אשר כל תאוות וחמדת העוה"ז ורהביו וקנאתו הבל הוא, למי שזכה לטעום בנפשו חשוקה זו אפי' באפס קצהו שיהיה באמת, דהיינו שיהיה ביראה ובאהבה כי בלתי יראה ופחד בלב אין זה רק חיצוניות אהבה כמבואר בכתבים של הרב מו"ה דוב בער זלה"ה ה"ה ת"י זיל קרי בהם וכמבואר בס' חסד לאברהם ג"כ כי כל מה שאדם עובד ה' ועוסק בתורה בלתי יראה ר"ל פחד הלב ר"ל שתפול עליו פחד בלב מן השי"ת ובלתי זה הכל הוא מבחוץ אבל ביראה נאמר זה השער לה' כי מי שבא בשער שהמלך בו נופל עליו יראה בטבע כן האדם כשנופל עליו פחד השי"ת בלבו סימן שנכנס במחשבתו בשער המלך, וזהו מדת מלכות כי כן מדת המלכות ב"ו, ק"ו בן בנו של ק"ו כו' מלכות השי"ת. וכשמרגיל א"ע ביראה זו תמיד אזי ממילא נמאסין בעיניו כל התאוות והמדות רעות מחמת בושה של השי"ת ופחדו ממנו וזהו ההתפשטות הגשמיות והתגברות כח השכלי המבואר בש"ע ה' תפלה סי' צ"ח ולא רציתי להאריך

בענין זה שראוי להאריך רק הם בכתבים הנ"ל שהעתיקם התורני מו"ה דוב בער נ"י ובודאי יתנם לך לעיין בהם: ושם מאריך בענין יראה זו בכמה מקומות ומיראה זו יבוא לאהבה האמתית עד שתדבק נפשו בבת יעקב כמבואר בר"ח שער האהבה וכשיתמיד בדביקות זה ע"י תפלה ותורה ומעש"ט יבוא להתפשטות הגשמיות באמתית שיהיה בטל ממציאות בדעתו בעת התפלה ולא ירגיש כלל שהוא בגוף וכמ"ש הקדוש אלהי ר' מנחם מענדל ז"ל מ"ש במשנה [ברכות כ"ח א] היה רוכב על החמור ירד ויתפלל ר"ל אם אדם רוכב על החמור תמיד ומופשט מגשמיות תמיד אעפ"י שאעפ"כ הוא מרגיש שהוא בגשמיות אבל שעת התפלה שאז מתגברת הקדושה בנפש ע"י המצות ודברי התפלה הנאמרי' בדור"ח יכול לירד ולהתפלל ר"ל שירד מן החמור ויתפשט מן הגוף לגמרי:

## חלק טז

ועפ"ז הבנתי דברי הגמרא במס' שבת (דף יג ע"א) בסופו עולא הוי מנשק להו לאחוותי' אבי חדיהו כו' ופליגא דידי' אדידי' וכו' ע"ש ובתוספ' ד"ה ופליגי שמסיים בתוס' והספר לא חש להאריך ולפרש כו' ולכאורה תמוה ענין זה שיאמר הגמ' ופליגי ולא יתרץ ומאי זה אריכות אם צריך לתרץ, אבל נראה לי שברוח קדשם רמזו התירוץ בדבריהם למבין ודבריהם כספיר גזרתם ור"ל שלפי מש"ל שבאם האדם מופשט מגשמיות אזי הוא מוחלק בעצמו מעצמו אל עצמו והוא בקרבו דבוק בבורא ית"ש בתשוקה גדולה ובחיצוניותו אעפ"כ עושה בעולם פעולות גשמיו כמו אכילה וזיוג וכדומה ובקרבו הוא כמלאך נבדל מגשמי ובחיצוניות הוא כבהמה בעיני הרואים. משא"כ ח"ו אם אינו כן אזי הוא אחד עם תאוות הבהמיות ואינו מוחלק ומופלג מהם כלל: וז"ש בגמ' עולא כי הוא אתי מבי רב שהיה אז מופשט ביותר מחמת דבקות התורה הוי מנשק להו כו' ומפרש בגמרא ופליגי דידיה אדידיה ר"ל למה הי' עושה כן מחמת שמופלג ומוחלק דידיה אדידיה ר"ל רוחניותו מופשט מגשמיותו דאל"כ האיך עשה זה וז"ש בגמ' דאמר עולא כו' ר"ל זה הוכחה גמורה ועצומה שפליגי דידיה אדידיה ר"ל שרוחניותו מופשט מגשמיותו דהא אמר עולא וכו' וא"כ אסור לעשות זה אלא ודאי מחמת שהוא מופשט כמ"ש התוספות ואפשר וכמדומה לי שבעלי התוספות שהיו בעלי רוה"ק רמזו ג"כ בדבריהם שאמרו וספר כו' וספר לספירת דברים הוא דאתי ר"ל מצד הספירות והבהירות שבתורה למבינים הפנימיות לא חש להאריך כי נכלל זה בדבריהם ומזהירים כספירים:

## חלק יז

וכלל זה יהיה בידך אף שבודאי אתה בעצמך מבין זה רק מחמת שנתגלו כתבים אלו של הק' מו"ה דוב בער ז"ל הנ"ל לכמה אנשים. ומועטים הם שיכלו להדמות אליו לעשות

כמעשהו אפילו לנגוע בקצהו והם רואים שם שכותב בכמה מקומות סגנון זה דהיינו שמאהבה רעה שבאה לאדם יכול לאחוז באהבת הבורא בחשבו ק"ו אם רצוני נוטה לאהוב שטות זה שהוא פסולת שנפל בשבירה ק"ו לשורשו לאהבת הבורא שממנו נלקח' זאת האהבה וכן ביראה רעה וכן בהתפארות הגרוע וכן בניצוח כו' והם חושבים אותם שאינם בעלי שכל שרואים זה חושבים שדבר פשוט הוא ללמוד ק"ו זה כמו שלומדים ק"ו בגמרא אבל שם הוא ללמוד וכאן הוא לעשות שא"א ללמוד ק"ו זה אם לא יהיה מופשט מגשמיות כי אם הוא דבוק בגשמיות ובתאוות ומקבל תענוג מהם לרצונו אזי בודאי אינו יודע כלל מאהבת הבורא ומיראתו ותפארתו כו' כי לא טעמו כלל והכתוב אומר טעמו וראו כי טוב ה' וח"ו יפול בשוחה עמוקה אם לא ישמור א"ע מאד וצריך להרחיק א"ע בכל הרחקות הנמצאים בספרי מוסר רק מי שהוא מופשט מגשמיות ואפ"ה מתעורר בלבו לפעמים אהבה רעה או יראה רעה כי עדיין לא נברר ונפשט כל צרכו והפסולת רוצה לאחוז בו ולהדפנו אזי הוא עצה שלו שיוציא יקר מזולל וילמוד ק"ו ויתעורר עי"ז באהבת הבורא ויראתו יותר:

וכתוב בכתבים חדשים שהגיעו לידי משל מתוק ע"ז למשל מי שהמלך שלח בחמה איש א' מחיילותיו איש נורא מאד ומאוים ומפוחד כדרך משרתי המלך וישלח אותו המלך אחר א' מבני המדינה למהרו ולהביאו אליו לדונו שם לפניו במשפט ואם זה שישלח אחריו הוא שוטה אזי הוא מפחד מהשליח ומתחיל להתרצות אליו בשוחד דברים ומתנות ומה יועיל זה אבל החכם אומר מה לי לפחוד מזה ולרצותו הלא פחדו פחד המלך ואינו יכול לעשות לי שום דבר בלעדי המלך טוב לי לילך מהר למלך אולי ארצנו כי נעימות המלך ותפארתו עובר על פשע, וכן בהיפוך כששולח המלך אחר איש א' ממשרתיו בכבוד ובמיני תענוג אחר מי שיחפוץ המלך ביקרו והאיש אשר המלך חפץ ביקרו ושולח אחריו אם הוא שוטה אזי משמח ומתענג עם השליח ששלח המלך אליו אבל מי שהוא חכם מבין שכיון שתענוג זה הוא רק בחוץ מבית המלך בשליח של מלך מה יהיה בבית המלך ולפני המלך בעצמו ומה לי לאבד אותו הזמן בתענוג שפל וגרוע של השליח מוטב באותו הזמן לידבק ולמהר לילך אל המלך ולהתענג שם כיון שאני רואה שהמלך שלח אחרי לעשות לי עונג אקח ק"ו מזה התענוג ועי"ז אחשוק למהר לילך:

והנמשל הוא שמי שיש לו יראת ה' ואהבתו בוער בלבו תמיד כאש אבל עדיין אינו מבורר לגמרי ולפעמים נתעורר בו אהבה רעה או יראה רעה או התפארות גרוע כו' ידע בבירור שזה נזדמן לו מאת השי"ת למשל בענין יראה כשרואה דבר שיש לפחוד ממנו

כמו נכרי או כלב מפוחד ומתעורר בלבו יראה מדבר זה ידע כי מן השמים שלחו לו דבר זה מחמת שנתרחק ונפל במחשבתו מיראת השי"ת ורוצה המלך לקראו ליראתו ושולח לו זה השליח המפוחד מן השבירה שבעוה"ז ואם נלבב יזכור ויברח מזה היראה ליראת המלך הואיל ודבר זה בא לקראתו להזכירו לילך ולהתקרב מהר אל המלך ומה לו להתרצות אל זה השליח ויברח במחשבתו ונפשו אל השי"ת, וכן להיפוך באהבה ג"כ אם נתעורר בו אהבה רעה מפני שנפל מאהבת השי"ת ורוצה השי"ת לעוררו ולענגו באהבתו הגדולה ושולח לעוררו בפסולת האהבה שהוא שליח של העוה"ז כענין האהבה וע"ד מש"כ במשל ועי"ז הוא העלאת ניצוצין משברי כלים כי האהבות הרעים והיראות הרעים התפארת הרעים שהם נמשכים לחומרי בלתי להתקשר להשי"ת הם פסולת המאנין תבירין שלא נבררו

## חלק יח

כי באמת לולי השבירה לא היה שום רע ושום חומרי רק כל הברואים היה דבקים בבורא ית"ש כמו האופנים והשרפים וחיות הקודש אפילו בהמות וכמו שיהיה לעת"ל בביאת המשיח אי"ה במהרה בימינו שיוברר הטוב והרע יכלה ואז יפצחו הרים רנה וירננו עצי היער וגר זאב עם כבש ולא ירעו ולא ישחיתו וכ"ז שיתגלה הקדושה של השי"ת מהקליפות, אפילו דומם וצומח ובע"ח לפי ערך נפשם יהיה להם ידיעת ודביקות הבורא ית"ש כ"ש אנחנו ב"י עם קרובו, אבל השבירה גרמה התרחקות והתעבות ושכחה ופירוד מהשי"ת והכל למען נסותנו להטיבנו באחריתנו כשנזדכך במעשינו ונברר הטוב מהרע ע"י דביקות הבורא ית"ש, ועיקר הבירור של השבירה א"א להיות אם הוא דבוק ומתאוה ומתענג לתענוג החומרי' ח"ו כי האיך יברר אם הוא חושק לפסולת ברצונו, אבל הבירור הוא אם הוא דבוק בהשי"ת בדו"ר ומביאו היראה לאין ואין היא חכמה ור"ל שמבין בהכרה גדולה ועצומה שתענוג זה הוא נמאס והבל בעיניו וברצונו ולא היה עושה זה התענוג הגשמי כמו אכילה ושתיה וזיוג רק הוא מוכרח מאת השי"ת מחמת שיש בזה ניצוץ מאהבת הבורא ותענוגיו שנתגשם ונעשה פסולת וחומרי, והוא עי"ז התענוג מפריד א"ע מהפסולת ונמאס בעיניו תאוות של הפסולת מחמת חכמה כמו מי שהוא חכם ומביאים לו איזה דבר גרוע מטבע או בגד והוא נצבע בצבע טוב מאד מי שהוא כסיל דומה לו שהוא טוב כלו והחכם מבין שהצבע הוא טוב אבל עצמותו רע ומפריד בחכמתו הטוב מן הרע, ככה מי שהוא דבוק בבורא ית"ש ע"י יראה המביאה לידי חכמה ור"ל להכרת החכמה שהוא הדעת כאשר אפרש לך להלן אי"ה ור"ל שיהיה דבוק בזה ויהיה כן במחשבתו ולא שיאמר שהוא כן שזה הבל ותענוג עוה"ז ואעפ"כ יקבל תענוג ממנו

כדרך כל העולם שאומרים כן בפיהם ובלבבם מתענגים מתאוות הרעות וכוספים להם קודם עשותם ועכ"פ בעת עשייתם זהו שטות, אבל עיקר החכמה שיהיה באמת כן ואז ע"י החכמה זו יוכל לברר בירורין וזה מ"ש בזהר כולא בחכמה אתברירו ולפעמים אומר במחשבה אתברירו כל זה דברי הקדוש הנ"ל, לא כמו חסירי השכל שבזמנינו הלומדים קבלה וסוברים שיוכלו לברר הניצוצים באכילה ע"פ כוונת האכילה, והאיך אפשר זה אם אינם במדרגה הנ"ל שיהיה להם יראה המביאה לחכמה הנזכרת במחשבתם יחשבו כוונות ואעפ"כ יענגו בה כמ"ש הקדוש מו"ה מנחם מענדל ז"ל שמאכילה מתוך לשמה באין שלא לשמה כמו שידעת אבל העיקר כנ"ל:

## חלק יט

ובדברי אלו יהיה לך אור גדול בכל מקום שתבין איזה דרך ללכת בה כי רחוק מאד ממני דרך האמת ותבין שהכתבים הנ"ל הכל מדברי' מאיש קדוש מופשט כמ"ש הרב ז"ל בכתבים חדשים שת"י על משנה (שבת סו, ב) הבנים יוצאים בקשרים ובני מלכים בזגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהוה ור"ל אותם הנקראים בנים שיש להם מדריגות נשמה נוספת על הנפש ורוח שבהם והם מקושרים במחשבתם לבורא ית"ש אזי להם מותר לצאת אפילו בשוק לפרקים בעת הצורך להם כיון שהם מקושרים לבורא ית' מאד לא יפסיקוהו עוברי דרכים מדביקותו, וזהו הבנים יוצאים בקשרים ר"ל בהתקשרות הבורא שבמחשבתם, ובני מלכים ר"ל מי שאין לו רק נפש ורוח שנק' בני מלכים מסטרא דמלכותא דשמיא בזגים ר"ל שאין לו לצאת בטל רק כזג המקשקש להשמיע ככה ישמיע קולו תמיד בד"ת ותפלה ויראת השי"ת ולא יסמוך עצמו על דביקות המחשבה כי יפסיקוהו עוברי דרכים ח"ו הואיל ודבקותו חלוש, וכל אדם ר"ל כל אדם שווין בזה ואין כמעט בנמצא מי שיהיה במדריגות הבנים היוצאים בקשרים אלא מה שדברו חכמים על הבנים היוצאים בקשרים הוא בהוה ר"ל כפי מה שהם היו כך היו מדברים על עצמם לא על זולתם עכ"ד עוד כתב שם פי' על פסוק (קהלת ה'( אל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר וגו' שבריח בשער הקדושה דוחק א"ע לפרש הפסוק מ"ש ע"כ יהיו דבריך מעטים ע"ש והוא ז"ל כתב לפי דרכו והלוכו בקדושה כי באמת מי שדבוק בהשי"ת כראוי ע"י שהוא מאמין שהשי"ת מכה"כ ר"ל שתמיד חושב בזה לא יפסיק מזה רגע א' כמו שנצטוינו כמש"ל בשם ס' חרדים ובשם הרמב"ם ועי"ז יש לו דו"ר ודביקות הבורא ית' אזי באמת יכול לדבר דברים הרבה כיון שהוא דבוק היטב בקדושה יכול להעלות דברי חול לקדושה ג"כ ע"י חכמות צירופי אותיות הנודעת להקדו' האלהי הבעש"ט זלה"ה ותלמידיו בעלי רוה"ק ששתו מימיו מהם בעלמא דקשוט זכותם יגן עלינו ומהם

בעוה"ז בחיים חיותם יהא רעוא מהשי"ת שיאריכו ימיהם ושנותיהם ויתקיימו בהם חכמי ישראל הם ובניהם כו', ואין תימה בזה כי מוכרחים אנחנו להודות בזה שיש חכמה כזו כי הלא מצינו בגמרא כמה דברים באגדות שנראו דברים בטלים רק שהתנאים היו בעלי רוה"ק והיה להם חכמה זו בשלימות גדול ענין צירופי אותיות ודברו הכל ברוח קדשם והם סודות התורה והכל זכו מחמת דביקותם בקדושה עליונה מאד ע"י צדקותם ותמימותם ויראתם ואהבתם הגדולה להשי"ת תמיד:

ובזה הענין אמר הקדוש מו"ה מנחם מענדל ז"ל ושמעתי זה מפיו הקדוש זכותו יגן עלנו שאמר לי בשם הבעש"ט ז"ל כי זה פי' המשנה (אבות ו, א) הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה ור"ל תורה לשמה נקרא כמש"ל בדביקות הבורא ית"ש ואז הוא זוכה ר"ל שיכול לזכך אפילו דברי חול הרבה, כי מפני מה נקרא דברים בטלים ר"ל שהם בטלים בלי חיות כיון שאינם ד"ת אבל מי שדבוק בהשי"ת יכול לזכותם ולתת בהם חיות ע"י דביקותו וחכמתו העליונה אשר א"א לנו להבין איך ומה כי אין אנו עומדים על דרכה כלל איך נדע מקומה וערכה רק באמונה נאמין כן ר"ל אמונת חכמים שנאמין שיש להם חכמה זו כמו שראינו בגמרא כנ"ל, וכל זה מי שחושב תמיד שהשי"ת מכה"כ ומתנהג א"ע לפניו כן כמו שמבואר בש"ע ר"ס א' ברמ"א שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול כו' ומתנהג בשפלות ובושה ובצניעות לפני השי"ת כאלו רואהו משא"כ מי שחושב שהשי"ת בשמים ממעל והוא על הארץ כדרך שחושבים העולם זה האדם מוכרח מאוד למעט דבריו כל האפשר כי אין יכול לתקן שום דיבור חול רק דברי תורה ידבר תמיד וזהו פי' הפסוק (שם ה( כי האלהים בשמים ואתה על הארץ ר"ל כי לשון אם, אם בדעתך הוא כך שהאלקים בשמים וכו' ואינך דבוק באמונה זו תמיד לחשוב בה תמיד שהשי"ת מכה"כ ע"כ יהיה דבריך מועטים שא"א לך לתקן שום דיבור כלל, נמצא לפי זה תלך לבטח דרכך ותבין כי הכתבים הנ"ל מדברים הכל בהוה ר"ל כפי מה שהיה הקדוש הנ"ל כך היה מדבר לא לנו פעוטות חסרי השכל ודלי מעש וריקי כשרון:

## חלק כ

ונחזור לדברינו הנ"ל שאמר המגיד לפרש ענין פרו ורבו ואמר לפי זה הענין כך פירושו השי"ת צוה לנו לפרות ולהוליד בנים אבל הזהרנו מחמת שדבר זה הוא גשמיות וחומריות גדול וח"ו נהיה כמשל כבהמות נדמה ובאמת כוונת השי"ת היה לבוא לרוחניותו ית' ואיך מצוה אותנו להתגשם ע"ז אמר ורבו ר"ל שלא יהיה ענין זיווג שלכם מעשה גשמיות להיותם דבוקים בתאוות הזמן ואז מה אתם חשובים כי כמו הם הוא כאין, וקטנותם וזעירותם ושפלותם כמו שאר בעלי חיים ובהמות שקטנים בעינינו ערכם

לנטייתם לחומר לגמרי ולזה הם הולכים בקומה כפופה להיות אפי' נפשם הוא רק מזכות חומר העפר לא יותר וא"כ מה הם חשובים ואם תדמו להם תהיה קטנים ושפלים כמותם ואע"פ שאתם בקומה זקופ' תהיו נחשבים כמו כאלו הלכתם בקומה כפופה, משא"כ אם תפשטו את עצמיכם מגשמיות ותהיה דבוקים בהשי"ת מאד ויהא הזיוג שלכם לשמו ית' ויהיה מופשט מחומריות כל האפשר אזי תהיו גדולים מאד כיון שתהיו דבוקים בהשי"ת ויהיה הענף דבוק לשורשו ויהיה אחדות אחד עם השורש וכמש"ל לך במשל הר"מ דאי איתברו אינון מאנן יהדרון מיא למקור, ובענין זה אם ישבור האדם א"ע מכל התאוות ברצונו מכסוף להם ושיהיה נמאסים בעיניו רק ישתוקק תמיד לבורא ית' להדבק אליו רק שא"א להיות זה לגמרי כיון שהשי"ת בראו להיות נברא ונבדל אבל תשוקתו תמיד לשרשו והרי כאילו הוא שם כי שדי נופו בתר עיקרו כיון שאין הפסק ביניהם ואז נקרא זה קומה זקופה המיוחסת לאדם נברא להיות דבוק בהשי"ת כמלאכי השרת כמ"ש בגמרא [חגיגה ט"ז] ג' כמלאכי השרת הולכים בקומה זקופה כו'. וזהו והפריתי אתכם, רק זה חסרון לעסוק בגשמיות וח"ו נבוא לפחיתות וקטנות לזה הבטחנו השי"ת והרביתי אתכם ופירש"י קומה זקופה ר"ל שאשפיע לכם שפע קדוש ורוח קדשי אתן בקרבכם אשר על ידה תמשוך רוחי אתכם לי לא להדבק בגשמיות ח"ו, וזה פרו רק ח"ו לא להיות חומרי רק ורבו ר"ל בקומה זקופה כנ"ל וזש"ה ומלאו את הארץ כי באופן הנ"ל שאדם דבוק בהשי"ת היטב הוא ע"י שחושב בהשי"ת שמכה"כ וחושב תמיד בזה ובכל מה שרואה חושב ברוחניות האלהות המחייה דבר זה כמש"ל במשל בגדי צבעונין של אשה בהסתכלותם עליו ואז בכל מקום שהוא יכול להיות דבוק בהשי"ת וכמו שהש"י בכל מקום ואין דבר גשמי מונע מקומו ככה הוא יהיה בכל מקום עם השי"ת וזהו ומלאו את הארץ וכבשוה ר"ל באופן זה תוכלו לכבוש כל החומריות כיון שלא תהיו דבוקים בהם ח"ו רק בהשי"ת לבדו עכ"ד:

## חלק כא

ואבאר לך אתה חביבי אשר כנפשי ענין זה מהו הכרה שיעדתי לך לבארו היטב ואגב אבאר לך ג"כ מאמר הגמ' מס' שבת (ע"ז ע"ב) ר' זירא אשכח לר"י דהוי קאי אפיתתא דבי חמוי וכו' וחזיה דהוה בדיחא דעתיה ואי בעי מיניה כל חללי דעלמא הוי א"ל וכו' ע"ש, ולא רציתי להאריך בדקדוקים רק לכתוב הפי' והוא אמיתי לדעתי, והענין הוא כי יש חכמה ובינה ודעת בכל דבר למשל מי שחושק לבנות לו בית דירה מחשבה הראשונה בכללה נק' חכמה שהיא מכונה לי' שהיא רק נקודה גולם לבד ואח"כ כשמתחיל להרחיב מחשבתו בהבנת לבו לכאן ולכאן ומרחיב המחשבה לכל צד אם באופן זה יהיה הבית או

באופן זה שהוא נקרא בגשמיות אורח ורוחב והכל על המחשבה שהוא לבנות בית דירה וזהו ה' ד' על י' וזהו הנקרא ההבנה שבלב אם כי האב שהיא המחשבה נותן הטיפה שהיא מחשבה הגולמית לבד ונעלם בה איך יהיה הבית בנוי וההבנה הוא כאם הנותנת בטפה צורה לעשותה בצורה הנכונה והפסולת דוחה לחוץ, כך ההבנה מחשבת ומבינת שמוכרח להיות כן ולא כן, וזהו ההבנה שמבין דבר מתוך דבר מחמת שצריך בית לדור מוכרח להיות כך פתחים וכך חלונות וכך אורך וכך רוחב ומיישב אפשר כך טוב ואח"כ חוזר וסותר מחשבתו לא טוב כך אלא כך וכל זה נקרא הבנה ונקרא אם ונקרא ה' ד' על י', ולפי זה אם עיני שכל לך תבין ענין חכמה ותבונה ודעת שנאמר בהשי"ת שנברא בה העולם וא"א לצאת מן הענין להאריך בזה ואח"כ כשגמר הציור בדעתו שיהיה באופן זה שנגמור וברור לו לא באופן אחר אזי אינו סותר מחשבתו ומעמידה כבראשונה שהבין בהבנה כך או כך רק מעמיד מחשבתו על דבר ציור א' ודבוק בזה הציור והוא נק' דעת ר"ל לשון וידע אדם לשון התקשרות ר"ל שמתחלה לא הי' מקושר בזה מפני שהי' בלבו פעמים כן ופעמים לאו כן ולא הי' אתו יודע מה לעשות ולא הי' מקושר כלל הציור בדעתו אבל אח"כ כשיש יחוד בדעתו אז נתיחדה החכמה שלו בבינה שלו ע"י הדעת ואין לו רק מחשבה שהוא הדעת המגלה החכמה והבינה כנ"ל ובזה הדעת הולך תמיד ובונה כל חדריו של הבית, נמצא הדעת היא גמר מחשבתו ושלימותו ודביקות האדם בה ואח"כ בזה הדעת הולך תמיד וממלא כל חדריו בדעה זו וזהו [משלי כ"ד] בדעת חדרים ימלאון, ככה הענין מי שרוצה לדבק עצמו בהשי"ת צריך להיות לו חב"ד, וחכמה ר"ל קבלה מאבותיו ורבותיו שיש אלהים בעולם והוא מחשבת גולם בלבד, ואח"כ צריך להבין דבר מתוך דבר ולחשוב תמיד בהבנתו איך שהשי"ת משגיח על כולם ומחיה את כולם והוא ממלא כל העולמות וזהו מחשב ומבין מכל מה שרואה בעולם מבין בהבנתו ומחשב שמוכרח להיות כאן כחו ית"ש וזהו מבין דבר ר"ל דבר השי"ת מתוך דברי העולם ואח"כ כשנגמור ציור זה תמיד בדעתו ואין דעתו פנוי מציור זה כי בהבנה עדיין הדבר פעמים במחשבתו ומבין ומהרהר בה הרבה ולפעמים אינו במחשבתו רק דברים אחרים ח"ו אבל כשהכריח מחשבתו והבנתו ע"ז וגמר מאד דעתו על זה בודאי נקרא זה דעת שהוא מקושר תמיד בזה והולך תמיד בזה וכל מה שרואה רואה תמיד השי"ת כמש"ל במשל בגדי האשה וזה ע"י התפשטות הגשמיות כי הכל תלוי זב"ז כי בלעדי זה התאות ימשכוהו לדברים חומריים מהעולם ורהביו ולא יהיה לו דעת, וז"ש בגמרא (סנהדרין צד א) כל מי שאין בו דעת וכו'.

וזהו (דה"א כח, ט) דע את אלהי אביך ור"ל דע שתהא מקושר אליו בדעתך אותו ר"ל שתהא תמיד דבר זה במחשבתך שהשי"ת מכה"כ ותחשוב תמיד בו ועי"ז תהי' מקושר בלבך מציאותו כאלו אתה רואהו בעיניך ממש ואז זו נקרא הכרה.

## חלק כב

והפרש גדול בין מי שחושב בהשי"ת לפרקים ובין מי שחושב בו תמיד כרחוק מזרח ממערב וא"א לפרש ההפרש כי דבר זה תלוי באבנתא דלבא וזה נקרא חכמת הנסתר ששמעתי מפה קדוש מו"ה מנחם מענדל ז"ל שנסתר נקרא דבר שאין אדם יכול להבינו לחבירו כמו הטעם של המאכל א"א לספר לאדם שלא טעם טעם זה מעולם א"א לפרש לו בדיבור איך ומה ונקרא זה דבר סתר כך ענין אהבת הבורא ויראתו ית"ש אי אפשר לפרש לחבירו איך היא האהבה בלב וזה נקרא נסתר, אבל מה שהם קוראים נסתר חכמות הקבלה האיך הוא נסתר הלא כל מי שרוצה ללמוד הספר לפניו ואם אינו מבין הוא ע"ה ולפני איש כזה גמרא ותוספות ג"כ נקרא נסתר אלא ענין הנסתרות שבכל הזהר וכתבי האריז"ל הכל בנוים ע"פ דביקות הבורא למי שזוכה להדבק ולהיות צופה במרכבה עליונה כמו האר"י זלה"ה דהוי נהירין ליה שבילין דרקיע והיה מהלך בהם תמיד בעיני שכלו כמו הארבעה חכמים שנכנסו בפרד"ס כמבואר בתוס' במס' חגיגה ובהג"מ בריש ס' המדע סוף פ"ד ע"ש:

אבל ענין ההפרש בין מי שחושב בבורא ית"ש לאינו חושב בו תמיד דומה במקצת עד"מ מי שרואה אדם אחד נכרי מעיר אחרת פתאום ואח"כ עבר מלפניו וא"כ אח"כ כשיעבור עוד פ"א לפניו לא יכירנו כי אע"פ שמקודם ראהו אעפ"כ לא יכירנו כי היה רק הצורה לפניו רגע א' ולא נחקקה ברעיוניו כלל ולא נתקעה בזכרונו כלל ולא יוכל לדבק בו כעת פ"ש כי אין לו היכרות וחברה עמו כלל ככה יהיה מי שאינו חושב בבורא ית' כלל רק לפעמים כשירצה אז לא יהיה לו היכרות כלל אליו לא אהבה ולא דביקה כלל משא"כ מי שחושב תמיד בבורא ית' או עכ"פ בכל עת שיוכל מרבה לחשוב בו דומה למי שרואה את האדם א' כמה פעמים וזמנים הרבה ונחקקה צורתו בלבו היטב ואף בהתרחקו מנגדו ישאר הדיוקן בלבו הנקרא רשימו בכתבי האריז"ל ובהתוספו לראותו פ"ש אזי מכירו ותשוקתו ואהבתו גדולה אליו מאד והתחברותו אליו נכונה והכל לפי ערך האיש אם ישר הוא וטוב להתחבר אליו ולפי ערך זמן התחברותם יחד ככה יהיה הדיוקן נחקק בלבו אשר עי"ז מכירו אח"כ וזה נקרא הכרה, וכענין זה הוא מי שחושב בהשי"ת תמיד דומה לו כאילו עומד לנגדו תמיד כענין המשל וזה נקרא הכרה ודבר זה הסביר לי החכם השלם המופלג החריף מו"ה צבי הירש נ"י שהוא לע"ע מ"מ בק"ק דאלני יצ"ו.

וזהו שבס' חובת הלבבות משתמש במלה זו תמיד וכותב הכרתו חזקה או חלושה הכל בענין זה, ובזה יובנו כל המאמר הנ"ל שאמרו (אבות ג, א) הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה ובאמת אפילו המסתכל אינו מועיל לו רק ר"ל להיות דבר זה תמיד במחשבתו ונחקק בשכלו ואינו דומה למי שמהרהר בה פ"א למהרהר תמיד כי מי שמהרהר בה תמיד ונחקקת בשכלו זה נקרא מסתכל בשכלו בה אבל בלא"ה דומה לרואה אדם א' נכרי פ"א אע"פ שראה כל צורתו אעפ"כ לא יועיל לו כלל וכאלו לא ראהו רק לפי ההתמדה ככה יהיה ההכרה והבן המשל והמליצה היטב להבין כל דברי חכמים:

## חלק כג

ונמצא מי שדעתו בשלימות ר"ל שיש לו דעת היינו הכרת הבורא כמשרז"ל [נדרים ל"ב] אברהם אבינו הכיר את בוראו וכיונו כל זה באמת וכן שמעתי מהרב ר' בער מחאדרקוב תלמיד של האשל הגדול מו"ה דוב בער ז"ל וזה הכל א"א כ"א מי שחושב תמיד בהשי"ת ומופשט מגשמיות וזה האדם נקרא דעתו רחבה ולזה האדם יש לו מדריגת דעת הממלא כל החדרים כמש"ה [משלי כ"ד] ובדעת חדרים ימלאון ר"ל כל חדרי לבו וכל תנועות אבריו פונים ומלאין מזה וכל תנועותיו של זה לש"ש וזהו [משלי ג'] בכל דרכיך דעהו וג"כ בכל מה שרואה בעולם רואה הכל השי"ת כמש"ל במשל בגדי האשה הנ"ל ואז הוא רואה ממש השי"ת מכה"כ וזהו בדעת חדרים ימלאון ר"ל מי שיש לו דעת רואה שכל חדרי העולם מלאים מכבוד השי"ת ויכול ללמוד מכל מה שרואה חכמת השי"ת כמש"ה (איוב לה( מלפנו מבהמות הארץ ואז הוא מקשר את העולם בהשי"ת והשי"ת בעולם ועליו העולם עומד כי העולם אינו יכול להתקיים כ"א ע"י שפעו ית' ומי הוא הממשיך והמקיימו האדם ע"י דבקותו והשגתו זו וזה נקרא צדיק שיש לו מדת התקשרות שמקושר בהקב"ה והוא בעולם הזה נמצא מקשר השי"ת בעוה"ז וזה נקרא ברית המקשר המשפיע והמקבל וזהו נקרא כי כל בשמים ובארץ ות"י דאחיד בשמיא ובארעא והוא איש הצדיק שמקושר בהשי"ת הנקרא שמים והוא בארץ כ"ז גילה לנו קדוש הקדושים מו"ה דוב בער ז"ל, ואז לפני זה האדם כל העולם כולו מלא מהשי"ת ומלא מהתורה כי תורה הוא לשון מורה מה דסתים כנ"ל ולפני זה האדם מורה כל נברא לפניו חכמה איך נברא ובמה נברא כמו שהשיג א"א ע"ה וחיבר ס' יצירה וגם חכמי התנאים והאמוראים. אבל מי שאינו כן ח"ו אזי אין העולם לפניו כ"א ריקן ופנוי וחלל מהשי"ת וחושב שהשי"ת בהשמים הכין כסאו כפשוטו של מקרא:

וזהו מ"ש בגמרא [יומא פ"ו] ה"ד חילול השם כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ותפלה ואמר לי חברינו שנפטר ה"ה מו"ה ישכר בער זלה"ה משם רבו שר"ל ה"ד שיהיה

העולם חלל מהשי"ת וריקן ממנו כגון אנא דמסגינא בלא תורה ותפילין ר"ל שהדביקות והמחשבה נקרא תורה כנ"ל ונקרא תפילין שנקרא ע"ש דביקות השכל בהשי"ת ותפילין לשון דביקות כנודע מלשון צמיד פתיל והוא כמו כבש כשב ושלמה שמלה שענינם אחד אפילו שאותיותיהם נתחלפו אלא שזה קודם לזה ובלא זה הדביקות אז נדמה שהעולם חלל מהשי"ת.

## חלק כד

וזה מ"ש בגמרא חזייה דהוה בדיחא דעתיה ר"ל שהיה דעתו רחבה בבורא ית' ע"ד הנזכר ואז אי הוי בעי מיניה כל חללי דעלמא שיגיד לו תעלומתן האיך מורים חכמת אלהותו ותורתו הוי אמר ליה ושאל לו מ"ט כך ומ"ט כך ויש בכל אחד מהם חכמה נפלאה למי שחננו השי"ת בינה ולא אתנו יודע עד מה אבל בודאי הם התנאים הנ"ל בודאי חכמת אלהים ועבודתו בכוונת שאלתם ותשובתם כי בלעדי זה למה הוא לנו בגמ' כי כל תורותינו כולה שבכתב ושבע"פ אין דבר אחד אפילו אות א' יוצא לדבר אחר זולת לעבוד השי"ת כי לזה נתנה ונקרא תורה ע"ש שמורה לאמר זה הדרך לכו בה ואפי' בדיני ממונות ושאר דינים הדומים שאין נפקותא ועובדא מהם אם רק הוא מכם הוא אבל מי שעובד השי"ת בשלימות מגלין לו רזי תורה וזהו הרזין איך ליקח עצה מכל תרי"ג מצות לעבוד בהם הבורא ית' אע"פ שאינם באפשר לקיימם בעצמם כמו מצות התלוין בארץ ושאר מצות, וזה שקרא הזהר את התרי"ג מצות תרי"ג עיטין ר"ל שנותנים לאדם עצה איך להתדבק ביוצרו כ"ז גילו לנו החכמים הנ"ל ואני שמעתי כן מפה קדוש הרב המגיד ואמר שמעודו כל מה שרואה בספר אין לפניו הפרש או גמרא או קבלה אינו רואה שום דבר אחר זולת איך לעבוד את השי"ת ובאמת הוא כך. אבל זה הוא לפניו שהוא צדיק בן צדיק ושאר השלימים אבל לא אתנו יודע עד מה איך ומה רק באמונה אני מאמין זה וקצתם שמענו דוגמתם, ונמצא לפי זה הרחבתי לך קצת ביאור ענין באריכות כל האפשר לפי העת והזמן והשכל שלנו אבל העיקר שכל מה שתעיין בזה תעיין בו כמה פעמים היטב ויתחזקו הדברים האלה בלבך:

## חלק כה

ואתה אהובי אל יפתוך יצרך כי לפי"ז לא מצאנו ידינו ורגלינו ואנו נמשלים לבהמות ומה עבודותינו נחשבה כשאינם אפילו כנקודה קטנה מזה הדרך, אהובי אחי באמת הדבר כן אבל האדם צריך להיות חכם מאד בכל הדברים נגד יצרו ולשקול הכל בפלס המשקל כי הלא באמת האדם צריך לעבוד השי"ת בשני ענינים כמו שא"א לעבוד בגדלות ח"ו כי תועבות ה' הוא כן א"א לעבוד בשפלות כנודע כי זה יהיה התרשלות ורפיון ידים

מעבודתו ית' ויאמר היצה"ר מה בזה אם תתפלל או אם תכוון הוא הבל הלא הכל בלתי יראה ואהבה ולא פרחת לעילא ולמה לך לדחוק א"ע לאמור בלי מ"ז וכדומה בשאר דברים רק אינו כן כי המעט מן האדם הוא חשוב לפני השי"ת כשיהיה בתמימות לכבוד השי"ת ופועל דבר גדול למעלה ואף גם לפעמים ירשל לב האדם לאמר מי אתה לכנוס בהיכל השם ואתה מלא מדות רעים ועבירות חמורות באמת כן הוא וצריך לתקן כל מדה ולהשיב מכל עבירה אבל זה לא נוכל אם לא ע"י התקרבות הש"י כי בלעדי זה א"א שום דבר וכמ"ש הרב מו"ה דוב בער זלה"ה זש"ה [תלים קמ"ה] טוב ה' לכל ר"ל לכל דבר הוא טוב שיברח האדם ויקרב א"ע להשי"ת הן אם ירצה לכפות התאוות ומידות א"א אם לא שירגיל א"ע ויכריח מחשבתו לדבק בהשי"ת אע"פ שלא יוכל אעפ"כ הוא טוב, הן מי שירצה לשוב מעבירות שבידו הכל הוא ע"י התקרבות להשי"ת כי זה עיקר לשון תשובה שר"ל שישוב א"ע להשי"ת במחשבתו ובלעדי זה אין התשובה כלום כמבואר בכל הספרים ובס' שער ת' לר"י:

ונמצא תמיד צריך האדם להכריח את עצמו להתקרב להשי"ת במחשבתו אם הוא מלא מדות רעות ורוצה לשברם א"א אם לא ע"י התקרבות להשי"ת אע"פ שלא יכול כיון שהקב"ה רואה תשוקתו מאד יעזרהו מעט מעט, וכן להשיב מעבירות שבידו אפילו קודם התשובה צריך להכריח א"ע להתדבקות השי"ת ע"י תורה ותפלה בדביקות כל האפשר כי הנה מצות האמונה ואהבה והיראה והדביקות הן מצות שהן מחויבים להיות על האדם תמיד בלי הפסק רגע כמבואר זה במש"ל בשם הרמב"ם והחרדים, ויש ל"ת בשכחת השי"ת מלב כמש"ה השמר לך וגו' פן תשכח (דברים ד( וא"כ מאן דלית ליה תרתי מצוה חדא מצוה נמי לא ליעבד כמבואר זה בגמרא [מנחות מד] או [שבת ל"א] מי שאכל שום וריחו נודף כו' מפני שריחק עצמו מהשי"ת יתרחק יותר היתכן אלא ודאי בענין זה צריך להרגיז על יצרו ולהשיב עליו כדברינו וגם על זה נאמר (דה"ב יז( ויגבה לבו בדרכי השם שלא יספיק בעיניו מה שעושה להשי"ת רק יוסיף הכל וצריך להרחיב בזה:

## חלק כו

ואבאר לך מדרש א' בפ' קרח שאמר שם מה ראה קרח לחלוק על משה פרה אדומה ראה, וצריך להבין זה והענין הוא כי אע"פ שכבר כתבתי לך הרבה דברים מהשפלות והענוה איך הוא, אבל עדיין לא יצאתי ידי חובת ביאור אפי' כחוט השערה כי דבר זה עמוק עמוק מי ימצאנה והוא דבר המסור ללב ואין לבות בני האדם שוין כי בדרך זה צריך האדם להיות כמו משקל כי צריך האדם שיאחז בשניהם בגבהות ובשפלות כמ"ש בחו"ה שער עבודת אלהים ושער הכנעה בעשרה תנאים שכתב שם ע"ש והוא

כלל שצריך לפרט כי צריך אני לפרש לך כל זה היטב אף שידעתי באמת שאתה מבין כל זה מבלעדי אבל אני ג"כ הבנתי כל מה ששמעתי מרבותי הקדושים הנ"ל קודם ששמעתי מהם אבל לא נהנתי בדברים ההם כי כתיב [משלי יג] ואל בינתך אל תשען עד ששמעתי מפיהם ומפי כתבם אשר ידענו כי הם בעלי רוה"ק ומקצתם שהיה להם גילוי אליהו ז"ל כמו הבעש"ט ותלמידו מו"ה דוב בער ז"ל ומו"ה מנחם מענדל ז"ל ואז בשמעי מהם נתקשרו הדברים בלבי כאלו קבלתי' מפי חכמי המשנה ז"ל, וכל מה שאני כותב הכל הוא מדבריהם וענין כל דבר חכמה שאני כותב הכל הוא מהם רק שלפעמים אני מסביר לך דבריהם במשל הקרוב ולפעמים אני מפרש בזה איזה פסוק או איזה דבר בגמרא אבל עיקר החכמה היא מדבריהם ממה שחנני השי"ת להבינם ולהשכילם בטוב טעם:

## חלק כז

והנה ענין עבודת האדם להשי"ת צריך להיות בשני ענינים בגבהות ובשפלות ולא סגי באחד מהם לבדי כי בגבהות ח"ו תועבה היא וצריך להיות שפל וכאין לפני השי"ת ולפני כל באופן שכתבתי למעלה ע"י דביקות השי"ת ויראתו ואהבתו והתפשטות הגשמיות וכבר ידעת מ"ש בר"ח [שער האהבה פי"א] שלא יקנה מדת הענוה אלא מי שהוא מופשט מהגשמיות, וכבר כתבתי לעיל מהענין התפשטות הגשמיות כי איננו מובן לכל העולם אלא למי שיגע וטרח ביראת השי"ת בתפלה בדביקות ותורה ומעש"ט בדביקות להשי"ת. אבל אם יהיה שפל מכל וכל פן ואולי יפתנו היצר לאמור מי אתה לדבר לפני השי"ת ולעבדו ואתה ב"ו עפר ואפר ואתה ידעת נגעי עונותיך ומדותיך הרעים ואתה מתועב לפני השי"ת האיך ימלאוך לבך להתקרב לעבודתו ויחודו וכדומה פתוים אחרים כ"א לפי ענינו לזה צריך לאחוז בגבהות כמש"ה (דה"ב יז) ויגבה לבו בדרכי ה' וכמרז"ל [סנהדרין ל"ז] לפיכך נברא אדם יחידי שחייב אדם לומר בשבילי נברא העולם ואחז"ל [קדושין מ'] לעולם ידמה לאדם כאלו הוא ועולם חצי זכאי וחצי חייב עשה מצוה אחת אשריו כו' ולכאורה זה גבהות גדול שידמה האדם בדעתו שבשבילו נברא העולם וכל העולם תלוי עליו, אבל חז"ל הכריחו אותנו להשתמש בגבהות זה כי בלעדי זה יהיה התרשלות גדול בנפשינו לרדוף אחר עבודת השי"ת וכל אחד יאמר מה אני לעבוד את השי"ת ויאמר ג"כ די לי במעשי שאני לומד ועושה מצות כמו שראיתי מאבותי ויותר למה לי לחקור על עבודה שלימה לא עלי המלאכה לגמור כ"א על יחידי סגולה, ואם כל אחד יאמר כך לא יהיה צדיק בעולם שיתקרב להשי"ת, אבל לסבה זו אנו צריכים להשתמש בגבהות ולעשות עצמו לאיש לעבוד עבודתו ית' ויגבר א"ע בעבודתו ית' כאלו עליו מוטל כל העולם. אבל ח"ו אחר המעשה ואף בשעת מעשה שעושה להשי"ת לא ידמה באמת שום

גבהות רק כניעה ושפלות שיראה שהוא כאין לפני השי"ת ואינו עושה שום מעשה ומה שעושה הכל הוא בכח ועזר אלהי אשר עזרו ונתן לו כח ומבלעדי השי"ת היה אפס ויכיר כל זה בהכרת הדעת הטוב כמש"ל מענין הכרה ודעת של כל דבר ויחשוק תמיד לעבודת ודביקות יותר מזה וידמה לו שעדיין לא התחיל בעבודת השי"ת כמו שהאמת הוא כי השי"ת אין סוף ותשוקת עבודתו אין לה סוף ובדבר שאין לה סוף לא שייך רק התחלה מצדנו, וכמ"ש במגלה עמוקות שאמר משה רבינו ע"ה אתה החלות להראות את עבדך וגו' כי כל מה שהשיג משה לא השיג שום נברא בעולם ואעפ"כ היה נחשב לו כ"ז רק להתחלה ואמר אתה החילות להראות את עבדך, נמצא צריך להשתמש בשניהם בגבהות ובשפלות וכל זה דרך האמת דרך ישכון אור להשי"ת ולעבודתו האמיתית:

## חלק כח

אבל זה לעומת זה עשה אלהים טוב לעומות רע כו' וכל המדות שיש בטוב יש ברע רק בטוב הם לטוב וברע הם לרע ודא בהפוכא דדא, והרע נקרא בכ"מ הפכפך דרך איש וזר כמש"ה במשלי [כ"א] ואותיות השמות של קדושה ושל קליפה שוים רק הצירוף היא להיפוך למשל בקדושה יש כתר ובקליפה כרת אותיות שוים בקדושה קשר ובקליפה שקר בקדושה סלם מוצב ארצה ובקליפה סמל המקנא, בקדושה איש תם ובקליפה מת, בקדושה ענג ובקליפה נגע והרבה כדומה, ומדת הקליפה להפך כל דבר אמת ולעשות מטוב רע ומרע טוב כמש"ה [ישעי' ה'] הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע וגו' והקליפה מפתה לאדם ג"כ בשתי המדות גבהות ושפלות רק הוא להיפוך למשל כשרוצים להוכיחו שאינו הולך בדרך האמת לעבודת השי"ת בתורה ותפלה בדו"ר באמת בלי פניה וכדומה ושאר דברי יראה ישיב האדם הפתי שנפתה ביצר ויאמר מי אנכי לגשת בדרכים אלו ואני את חטאי אני מכיר ומי אני לילך בגדולות ובנפלאות דרכי החסידים אני נוהג א"ע כאבותי ודי לי בזה, ושאר שפלות שאומר הכל להתרשל מן העבודה, וזה פיתוי מן צד שפלות ולו והלואי היה זה באמת היה שפל בדעתו לפני עצמו ולפני כל אבל באמת כשיתקוטט עמו אחד ויבזהו לבו וידמה לו שעובד השי"ת בלימודו ובמצותיו יותר מכל החסידים שבעולם ויעיז פניו ויחרפהו ויגדפהו ואף בלבו יש לו גדלות גדול תמיד שידומה לו שיוצא בעבודתו ובאמת כ"ז פיתוי היצה"ר והנחש לשרשו ולעקרו מארץ החיים ולהורידו לבאר שחת בשתי הקצות:

## חלק כט

ובאמת בדור זה גבר מאד זה הקליפה ההפוכה המתהפכת בלהטות להב החרב המתהפכת מחבר לחרב כמ"ש בשל"ה זלה"ה וז"ל עתקו וגם גברו חיל אנשי רשע

ומקצתם דומים לצדיקים ות"ח וחסידים מעטופים לבנים רק לא נטהרו לבם מכבוד וקנאה ומקנאתם מטילים מום בקדשים בשקרים וכזבים ומדברים סרה על עובדי ה' באמת והכל הוא שנתפתו בפיתוי הנחש שכל הגדול הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו [סוכה נ"ב] אשר אמר הרב המגיד נ' שר"ל כל הגדול מחבירו בלבו נמצא יש לו גבהות בלב לזה יצרו גדול הימנו ר"ל יצרו מתגדל מעצמו בעון הגבהות והקנאה שמתקנאים שרואים חכמים הנ"ל שבזמנינו יש להם שם טוב ואנשי העולם מהמון עם הטהורים כרוכים אחריהם מאד כמו שראוי להיות באמת להיות כרוך אחרי החכמים וצדיקים באמת ולהתאבק בעפר רגליהם ואליהם אין איש פונה ובלבם דומה שהם צדיקים וחסידים ות"ח יותר מהם לזאת מטילים מום בהם וממציאים שקרים וכזבים שלא עלו על לב כמו שאירע בזמנינו והכל כדי לפחות שמם כמ"ש כל זה בחו"ה שיפתה היצה"ר לאדם בזה הענין ע"ש בסוף פ"ה משער יחוד המעשה, וגם מי שלא ימצאו בו שום דופי ושמץ כמו שהיה ר' מנחם מענדל ז"ל היו אומרים עליו המלעיגים שהוא באמת צדיק אבל הוא בעל גאוה גדול וכדומה אומרים על הרב המגיד נ"י והכל מחמת פיתוי הנ"ל כי אלו יודעים בעצמם האמת שעדיין לא התחילו לעבוד השי"ת כלל וכלל כי אלו זכו לשום יראה אפי' רגע א' מכ"ש למדריגות אחרות היו רודפים אחר הצדיקים ההם שילמדום דרך השי"ת כמו שיש באמת גאוני עולם שהכירו זה ונכנעו לפני הצדיקים הנ"ל כעבדא קמי' מריה מפני שנגע ה' בלבם ורצו לעבדו באמת ורצו בכניעה באמת להיות זנב לאריות כי הבינו שעדיין אינם יודעים התחלה לעבודתו ורדפו אחר עבודת השי"ת ומצאו והשכילו מחכמים הנ"ל שלמדום וקבלו כל אחד מהם לפי זכות נשמתו:

## חלק ל

וענין זה קרה לקרח עם משה כי באמת משרע"ה היה לו תכלית השפלות כמו שהעידה התורה ואעפ"כ היה לו גבהות בכמה דברים שעשה שהיה מלך על ישראל והנהיג כמלך על עמו רק באמת היה זה לעבודת הבורא להדריך העם לעבודת השי"ת כי לא היה אפשר בלתי זה שיהיה איש אשר יצא לפניהם ואעפ"כ לא רצה בתחלה זה כנודע שסרב ואמר שלח נא ביד תשלח עד שהכריחו השי"ת לזה שיהיה לו שררה זו, וקרח אע"פ שפקח היה והיה לו רוה"ק עכ"ז ניצוץ קנאה נשאר' בו ולא נטהר לבו ממנה בכל מכל כל וקנאה היא מצד גבהות ואמונה לא היה לו שיעשה משה הכל מפי השי"ת ויהיה באמת מצדו בתכלית השפלות והענוה רק שחשב שמשה השתמש בגבהות להיפוך ולנגד האמת שחשב שמשה נטה מן האמת וטעה בגבהות שע"י הגבהות שיש בלבו התנשא על קהל השי"ת כמ"ש ומדוע תתנשאו על קהל ה' ועל עצמו לא דימה שיהיה לו גבהות רק חשב

שמה שלבו נוטה לזה להיות נשיא הכל הוא מצד האמת כמש"ל בפסוק [דה"ב י"ז] ויגבה לבו בדרכי ה' כי זה הגאוה הותרה ולא רצה לתלות הפחיתות בו בגבהותו, האמת היושר של הגבהות שמותר הוא במשה, רק חשב להיפוך מפני הקנאה של הרע שהפך לבו לאמור על הרע טוב ועל טוב רע ולפיכך אמר משרע"ה רב לכם בני לוי באמת אני רואה לא כאשר אתם סוברים שהגבהות שלכם היא לש"ש ושלי הוא מצד הרע לא כן כ"א רב לכם בני לוי ר"ל רב נקרא הגדולה הרבה הוא לכם למענכם לא למען השי"ת, ולזה נחלקו כי זה דבר עמוק וצריך לזה האמונה לתלות החסרון תמיד בו ולחפוץ תמיד בכניעות ושפלות אפילו לדבר מצוה פן ואולי הוא מצד הגבהות של הקליפה לעשות מצוה שאינה מוטלת עליו ושיוכל לעשות ע"י אחר ולא יחשוב שהוא ראוי לזה יותר מחבירו כי זה גבהות ואפי' משה לא היה חפץ להשתלח לישראל ואמר שלח נא ביד תשלח אפילו שהוא דבר מצוה ללכת בשליחות השי"ת וללמוד לישראל תורה ואין לך מצוה גדולה מזו אעפ"כ חשב שאהרן ראוי לזה יותר עד שהכריחו השי"ת לזה וצריך האדם ללמוד מזה ולא להתקוטט בעבור מצוה שיש בה צד שררה ח"ו, ולברוח ממנה, ואם יהיה ראוי לה השי"ת יכריח כל העולם להזמינו לידו הנהגה זו וכדומה וצריך לשקול דבר זה תמיד בשכל עמוק וצדק וזך ולשאול מהשי"ת על זה עזר שיעזרנו שלא יסיתנו היצה"ר בזה לצד ההיפוך ח"ו רק ידריכנו השי"ת בדרך האמת והטוב:

## חלק לא

ולדעתי יש לסמוך דברים אלו בכוונת האריז"ל שכתב על פסוק עולת תמיד העשויה בהר סיני עולת אותיות תולע והיא בקליפה והוא בגימ' שור ובגימ' אב"ג ית"ק שהוא במדת חסד לאברהם המתעוררת בכל בוקר לקיום העולם וכנגדו מתעורר בקליפה קליפה הנ"ל הנקרא תולע ודרכו להרקיב ולכלות הכל ורוצה להחריב העולם ובזמן המקדש היה מכניעים אותו בקרבן עולת תמיד ועולת אותיות תולע ואת זה לעומת זה כנ"ל וזהו עולת תמיד עכ"ד ולדעתי לפי שהבנתי מרבותינו הקדושים הנ"ל הבנת הענין ופי' הפסוק הוא כן כי החסד נקרא גדולה כנודע והגדלות הוא מצד החסד המים המשפיעים שדרכם להגדיל כל דבר כנודע מדברי האריז"ל הגלוים בדור הזה לכל והגדלות דקדושה הוא להגביה לבו בדרכי ה' להשתוקק תמיד באהבה גדולה לעבודתו בכוסף וחשק ואוהב כס"ף ולא ישבע כסף כי החשק ואהבה בדבר השי"ת אין לו סוף כמו שהוא אין סוף ואפילו בקליפה היא ע"ד זה כקוף בפני אדם כמ"ש (בגמ'( [מד"ר קהלת פ"ג] אין אדם מת וחצי תאותו בידו כו', ואף שזה גבהות אבל אדרבה זה הותר כי זה מביאה לדביקות השי"ת יותר וכל יותר שמתדבק בהשי"ת יותר מרגיש בשפלותו ודלותו עד שיבא לאין

לגמרי כמ"ש השל"ה בדברי מרע"ה ונחנו מה לרוב דביקותו בהשי"ת נמצא זה הגבהות הוא מצד השפלות שדומה לו תמיד שעדיין לא עבד השי"ת כלל ורוצה לעבדו ולהיות שפל יותר לפני השי"ת וזה בקדושה ובטוב, ובקליפה הוא בהיפוך שדרכו למעט השפע ולהקטינה כדי לכלות העולם ומקטין החשק של האדם במדת הענוה המזוייפת שלה לאמור תולעת אנכי ולא איש ומי אנכי להתקרב להשי"ת כלך מדרך זה ולך בדרך הכבושה של כל העולם כמו המנהג שנוהגין העולם להתפלל כפשוטו ולקצר בתפלה ולא ללכת בדרך החסידים ולדקדק באיסורים רק לדבר עם כל אשה ולאכול כל מאכל וללבוש כל מלבוש רק לקיים המצות שראינו מאבותינו כמש"ל, ועי"ז מרשל את האדם מעבודתו ית' במדת הענוה הפסולה הנקרא תולע מלשון [תלים כ"ב] תולעת ולא איש ואעפ"כ הוא בעל גאוה גדול בלבו ומתקוטט עם כל אדם בחשבו שהוא צדיק ומדבר סרה על אנשים צדיקים כנהוג בזמנינו כנ"ל, כי מהיכן יבא לו שפלות כי כבר כתבתי למעלה שבמדת הגבהות נולד האדם ומוטבע בטבע זו וא"א להפטר מזה אם לא ע"י התקרבותו לשי"ת מאד ע"י תפלה ותורה ומעש"ט בדו"ר ובלעדי זה נקרא בזהר גסות לבא דאיהו שלים בקליפה דליה ולא אתבר, עליה אתמר תועבת ה' כל גבה לב, ובאמת מחויב אדם תמיד להיות ממ"נ מוכנע ומושפל אם רואה שעדיין אין לו שום יראה בודאי מפני שעדיין לא נטהר לבו מתאוות רעות וממדות רעים וביותר מדות גבהות ונמצא הוא מתועב לפני השי"ת ואיך יתכן להעיז פניו ולחרף לאדם הלא הוא שנאוי ומתועב ומרוחק מלפני השי"ת ואם כבר טיהר לבו מכל וכל עד שזכה לענוה באמת פשיטא שא"א לו להגביה לבו כי איך אפשר בהיותו קרוב להשי"ת ובטל במציאות נגדו להחשיב א"ע למאומה אבל מהיכן נתחזקת הקליפה של גבהות שבלב האדם לפעול רע אם אינו מקרב א"ע להשי"ת ואינו הולך בדרך החכמים המיישרים אורחותם באמת ומורים לעם ה' דרך ה' ית' ונמצא גבהות לבו במקומו עומדת, ועוד דומה לו שהוא צדיק גדול ולמדן ויחסן ועשיר ושאר מעלות של שוכני בתי חומר ומלעיג על החכמים ומבזה את הכל ודומה שדרכו ישרה וכבר אמר שהמע"ה [משלי י"ד] יש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות נמצא ענוה דקליפה להקטין א"ע כדי להתרחק מהשי"ת וענוה דקדושה אדרבה כדי להתקרב א"ע להשי"ת ולבוא לשפלות באמת, וזהו הכוונה של עולת תמיד ר"ל הכתוב אומר עולת תמיד מדת החסד דקדושה שמרומז בעולת גימ' אב"ג ית"ץ ששם זה בחסד עי"ז האדם עולה תמיד להשי"ת מעלה מעלה בכל יום ויום יותר והכל הוא ע"י השפלות שבלבו שדומה לו שעדיין לא עבד את השי"ת ורוצה לעבדו יותר וזהו העשויה בהר סיני שרומז לשפלות כמשרז"ל [מגילה כ"ט] שלכן נתנה התורה על הר סיני לפי

שהוא שפל שבהרים לרמוז לענוה שצריך להתורה והחסד הזה מכניע הקליפה שהיא הענוה הפסולה המרומזת במלת תולע כנ"ל שרצונה להקטין השפע ולהחריב העולם ע"י התרשלות בני אדם מלהתקרב להשי"ת ע"י פיתוי הענוה המזויפ' שלה כנ"ל:

## חלק לב

ונחזור לענינינו בענין המדרש היות כבר נודע מ"ש הבעש"ט ז"ל ששאלוהו על ענין פרה אדומה היכן היא רמוזה לבא מזה לעבודת השי"ת תמיד כמש"ל שכל המצות הן נצחיות בשכל אף שבפועל הם בזמן ובמעשה בשכל הם תמיד נצחיים, כי התורה הוא אלהותו ואלהותו היא נצחיות כמו שאומרים כל תלמידי הבעש"ט בשמו שכל התורה צריכה להמצא תמיד בכל זמן בדרך חכמה ושכל שיש ללמוד מכל המצות רמיזתה וא"א להאריך בזה ולצאת מן הענין ושאלוהו על פרה אדומה שמטהרת הטמאים ומטמאת הטהורים והשיב שזה ענין הגבהות שמתחלה אם האדם מתנהג בדרך לא טוב ורחוק מהשי"ת התחלת תקונו הוא מצד הגבהות ושלא לשמה כמו להתפארות או עוה"ב שזהו ג"כ גבהות נסתר שחושב שראוי שישלם לו הקב"ה שכר על מעשיו וחושב א"ע שעושה איזה דבר למענו, ובאמת מצידנו בלתי כח הבורא מה אנו והאיך יתכן שכר רק מתחלה א"א לבוא לזה וח"ו ישאר בחיצונות והותר לו לאחוז בגבהות והתפארות ויעשה שלא לשמה ומתוך שלא לשמה יבא לשמה ובלשמה צריך להיות זך מכל סיג גבהות כ"א יתערב בלשמה פניה מצד הגבהות תפסול העבודה נמצא הגבהות מטהרת הטמאים הרחוקים מהשי"ת ומטמא את הטהורים שנתקרבו כבר להשי"ת שח"ו אם יתערב בם גבהות מתועב לפני ה', וכבר אמרתי בפסוק [ויקרא מ'] כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' קרבן ראשית כו' ואל המזבח לא יעלו כו' שהרמז בשאור ודבש לגבהות שהם מרתיחים ועולים כמו הגבהות שמגביה לב האדם ואמר הכתוב לא תקטירו ממנו אשה לה'. רק קרבן ראשית ר"ל ראשית התקרבות להשי"ת מותר להיות בגבהות אבל אח"כ אל המזבח העליון לא יעלו לריח ניחוח לה' שאין נחת רוח לפניו בגבהות ח"ו כי תועבת ה' כל גבה לב אפילו בכל דהו כידוע. נמצא הגבהות נק' מטהרת הטמאים וכו' וענין זה הוא אפי' בצדיקים שהם כבר טהורים הוא נוהג תמיד ע"ד הנ"ל שצריך להתקרב לה' בגבהות ושפלות כי קודם שירצה האדם להתקרב להשי"ת ע"י איזה מצוה תורה ותפלה או מצוה נמצא עדיין הוא מרוחק ונקרא לערך הקירוב שיתקרב ויתקדש אח"כ ע"י העובדא שעתיד לעשות נקרא עתה ע"ד הכנוי טמא ומרוחק מהשי"ת וא"א להתקרב להשי"ת אם לא יהיה לו גבהות דהיינו שיגבה לבו בדרכי ה' שאל"כ יאמר לו יצרו שאתה אינך ראוי להתקרב אליו כנ"ל, לזה צריך להשתמש בגבהות ולהגביה לבו בדרכי ה'

להתקרב דווקא ובאמת הוא שפלות כמש"ל רק שדומה לגבהות כנגד היצה"ר שרוצה לפתותו מצד מצוה שמצוה להיות שפל, וא"כ ע"י גבהות זה יטהר ויתקרב להשי"ת כשיעשה העובדא של תפלה או תורה או מצוה ואח"כ בעת העובדא שעושה או אח"כ צריך לשמור א"ע מכל צד גבהות וישפל לפני השי"ת ולפני כל ולא ידומה לו שהוא גדול מחבירו כשיראה שהם אינם עושים עובדא זו כי זהו גבהות וכבר ידעת המוסר השכל מהבעש"ט זלה"ה על זה וכתוב הדור הוא ומפורסם מבעש"ט אצל כל איך לשוב אל לבו על זה ואין צריך להאריך בזה. נמצא הגבהות בשעת המעשה שאז הוא נקרא טהור ואז הגבהות מטמא הטהורים ח"ו והגבהות נקרא פרה שמפרה ומגדל דעת האדם, והאדומה מצד הקליפה ויש עוד טעם אחר על זה שנקרא כן ולא רציתי להאריך, ונקרא זה פרה אדומה שמטהרת את הטמאים כו' ולז"א במדרש מה ראה קרח לחלוק על משה היכן ראה וחשד שיהיה למשה התנשאות ח"ו הלא ידע שודאי היה משה מוכתר בענוה עד שהעיד עליו הכתוב שהיה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה אפילו מכל השפלים הנקרא אדם אשר ע"פ האדמה, והוא היה עניו יותר מהם, וא"כ האיך חשדו בעון הגבהות לצדיק כזה, והלא קרח פקח היה והשיב המדרש פרה אדומה ראה ר"ל שראה שמדת הגבהות מוכרח להיות לכל צדיק לעבודת השי"ת אפילו לצדיקים גדולים כנ"ל והיא מטהרת את הטמאים כנ"ל וחשב שמשה טעה להיפוך כי מה שהתנשא על העם הוא ואהרן להתקרב להשי"ת לא היה מחמת הגבהות המותר המטהרת הטמאים והמרוחקים רק נתערבה בהם הגבהות האסור המטמאת הטהורים ועי"ז נשא לבם להתקרב להשי"ת הוא ואהרן יותר מכל העם ולהיות מלך ולעשות הכל ע"פ מאמרו וחשב שהיה זה מצד גבהות ולא האמין שמפי הדיבור עשה הכל ולדין את משה לכף זכות אלא חשב שמשה טעה וסבר שזה הגבהות הוא לש"ש ובאמת הוא שלא לש"ש רק מצד גבהות הרע, ועליו חשב להיפוך שהוא מצד הטוב והכל מפני חסרון האמונה וחסרון טהרת הלב מקנאה וכבוד וזה פרה אדומה ראה והבן היטב כי הוא דבר עמוק וא"א לפרש בכתב היטב רק להבין בעומק הלב:

ובמ"ש לך בקונטרס הזה די לך אם תרצה לעסוק בו תמיד בהתבוננות גדול תבין דבר מתוך דבר כי לדעתי כתבתי לך די כל האפשר לפי השגתך והשגתי אף שבאמת זה עדיין אינו רק התחלה רק לערך דעתינו הקלושה שאין אנו משיגים יותר די בזה המעט הכולל הרבה למשכיל ורוצה לעבוד השי"ת ומתקרב אליו והכלל כי לא המדרש הוא עיקר אלא המעשה:

ובקונטרס השני בדעתי לכתוב לך אי"ה איזה דברים כוללים מעניני תפלות החול והנהגת דרכי ישרים ולימוד התורה כפי שבקשת ממני וכפי שאני מבין המעמד שלך באיכות ומהות, ואח"כ עניני שבת קודש ואח"כ עניני מר"ה ויוה"כ וסוכה ואח"כ כללות המועדים וקצת פרטיותיהם כל האפשרי אפס קצתם תראה ותן לחכם ויחכם עוד, ולא רציתי להעתיק לך מהדרושים שת"י בכתבים של מו"ר דוב בער זלה"ה כי הם גדולים ועמוקים וכל דבר צריך לביאור גדול לשיובן היטב בלי פקפוק ולאנשים כמותינו אין בהם מוסר רק לגדולי הערך המתקרבים היטב להשי"ת כמש"ל במשנה הבנים יוצאים בקשרים רק כתבתי מה שהבנתי שהוא לתועלתך יותר והכל הוא דברים קדושים מקדושי עליון הנ"ל ושלום:

## קונטרס שני

### חלק לג

והנה באמת ענין הנהגת האדם בדרכי עבודת השי"ת אין לדבר זה חקר האף שהאריכו כל ספרי מוסר אשר נתגלו בדור הזה הרבה אעפ"כ אין כל האדם יכול לעמוד עליהם לקיים דבריהם הנאמרים באמת כי לפי דבריהם היה צריך האדם להיות פנוי מכל וכל בלי שום עסק ובלי שום דאגה וטרדה וכולי האי ואולי שיוכל לשמור ולעשות ר"ל להיות סור מרע ועשה טוב ורצוני בסור מרע כל ענין רע הן במחשבה הן בדיבור הן במעשה ועשה טוב ג"כ כמוהו וכל דקדוקיהם והרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם וצריך בדור הזה לעסוק כ"א במו"מ שלו וכ"א בפרנסתו ובזה יש אבדון גדול לנפש מעבודת השי"ת האמתיות הידוע לנו כמש"ל וכמו שידעת הרבה. אבל ח"ו מחמת זה לא נתרשל עצמינו מלשמור ולעשות בכל מה שנוכל ונקח ראיה מעסקי העוה"ז השפל ואפל אשר התאוה גוברת מאד יומם ולילה לא ישבותו העוסקים אפילו שיש להם כל צרכם ממזון ולבוש להם ולנשותיהם ולבניהם הכל כאין להם כי יש להם אהבה גדולה לממון ויראה גדולה מן ההעדר ח"ו ואותם אשר אין בידם רק מעט אשר לפי הנראה לא יצליח בזה הממון מעט ולא יוכל לעשות בו מאומה כי מעט מזעיר הוא אעפ"כ הוא מתחזק ומתגבר בכל מה שיוכל לשיעסוק וירויח ושיהיה לו עכ"פ מן המזון והמלבוש די הסיפוק בצימצום ולא יהיה בעירום ובחוסר כל ח"ו, מזה נקח ראיה לאנשים כמונו אשר נפשותינו מנוגעת ממדות רעות וחטאות נעורינו ופשעינו וחדשות הנוספות בכל יום בדיבור ובמחשבה ובמעשה ואנו דלי מעש וריקי כשרון במצות ובמע"ט, אבל ח"ו מחמת זה לא נלך לאיבוד לגמרי ח"ו ליאש עצמינו מכל וכל מחמת שפלותנו כי זה מתחבולות היצה"ר לרמות את

האדם בעבודה הפסולה וכמש"ל הרבה מזה שים לבך ועיניך בו אבל עלינו מוטל החוב הגמור לאמור איש אל רעהו חזק ונתחזק כמו אנשי חיל המאבדים המלחמה ונגפים ח"ו וצריך להם להתחזק בלב שלם ולעמוד על עמדם ולא ינוסו כי תחלת נפילה ניסה, כן הענין הזה במלחמות היצר שהוא מלחמה גדולה מאד ומתחזקת בכל רגע ואין איש יודע מזה כי רוב המון כבר נלכדו ברשת היצה"ר ויצרם מושל עליהם ומעט המה אשר ערכו מלחמה נגדו ומהם מעט מן המעט שהצליחו במלחמת' לנצחו ולאבדו ורוב מן הצדיקים הנלחמים אתו לא גמרו מלחמתם אבל מחמת זה ח"ו לא יקופח שכרם ואף גם להשי"ת יש נחת גדול מן המלחמה הזה כי ענין המלחמה עם היצה"ר הלא עיקרה היא בעבודת שבלב זו תפלה כי כל היום א"א להלחם כנגדו כי אין בידינו כלי זיין, אבל בתפלה האדם לובש טלית ומוכתר בתפלין והם בגדי מלחמה לשטן ואוזר א"ע בגבורה לכבוש יצרו לכוין נפשו להכינה במחשבה טהורה לבוראה ע"י חרב פיפיות היינו הדיבורים הקדושים מקרבנות ופסוקי דזמרה ולוקח רומח בידו רמ"ח תיבין דק"ש עד שמפיל חיל הרבה מהם ויקל לו לכוין נפשו במחשבה נכונה בתפלת לחש להיות המחשבה והדיבור אחד אף שאינו יכול להיות בדו"ר עכ"ז עולים דברי תפלתו ע"י התקשרות האדם א"ע באמרו הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך וכולל א"ע באהבה גמורה עם נשמות קדושות הצדיקים שבדור שמכיר דיוקנם ויצייר אותם לפניו בעת ההוא במחשבתו שזו סגולה ותועלת גדול כמבואר בחס"ל, ובאמת שמעתי מפ"ק הרב האלהי מהו' יחיאל מיכל זלה"ה שאמר קודם כל תפלה אני מקשר א"ע עם כל ישראל הן עם הגדולים ממני והן בקטנים ממני ותועלת התקשרות הגדולים ממני שע"י תתעלה מחשבתי ותועלת התקשרות בקטנים ממני שיעלו על ידי ע"כ שמעתי מפיו הקדוש [עי' בס' פרי חיים על אבות להה"מ מזלאטשוב זצ"ל פ"ד משנת ר' מתיא בן חרש אומר ד"ה או יאמר הוי מקדים כו']:

## חלק לד

וענין התקשרות אפרש לך קצת מה שאני מבין לפי קט שכלי. כבר ידעת מענין אהבה שכתב שם בר"ח מד' אותיות אהבה איך זה מורה התקשרות ד' רוחין, וענין זה היא בנשיקה אבל בחשיקה ימצא ג"כ כענין כשהאדם מתעורר לאהוב דרך משל את בנו אפילו שלא בפניו ובוער בלבו אהבתו זה האהבה המתעוררת מקשרת נשמת שניהם באותו רגע אע"פ שהם רחוקים זה מזה מפני ב' טעמים א' ברוחניות אין שייך ריחוק מקום ומופת על זה הענין אמר הרב ר' מנחם מענדל ע"ה שבפחיתות ח"ו כשהנואף מחשב ומהרהר באשה הידוע לו תיכף מתעוררת אהבתו והתקשרותו וכל הרעות ח"ו

אף שהיא רחוקה ממנו, טעם ב' והוא ענין אחד עם הראשון כי אהבה לא יהיה אלא בין ב' בני אדם המכירים זא"ז שראו את עצמם פב"פ כמבואר בש"ע לענין מי שרואה את חבירו לאחר זמן לברך על ראייתו ע"ש [באו"ח סי' רכ"ה ס"ב דמי שלא ראה את חבירו מעולם אינו מברך כיון דלא ראהו אינו אוהבו כל כך מג"א ס"ק ג'] ואז בעת ראייתם זא"ז ונתקשרו אז באהבה זל"ז נחקק דיוקן כ"א במחשבת חבירו וכל מחשבה עולה קומה שלימה אע"פ שנראה לנו כל מה שהוא מגושם הוא יש והרוחניות דומה לנו שאין בו ממש כל זה השקר הוא מצידנו שאנו בעלי החומר ועוסקים תמיד בחומריות אבל באמת הוא להיפוך כי הלא הרוחניות מקיים הגשמיות ובלעדו הוא אפס ואותו הרוחניות שאינו בגוף הוא גדול באיכות ובכח מאותו שהוא בגוף כי אותו שהוא בגוף הוא נלאה מחמת שיש עמו הפיכו שהוא החומריות לזה כח הדיבור שבאדם הוא יותר פועל מכל המעשה מפני שיוצא מחומריות האדם לחוץ ונתהווה רוחני בלי גוף, והמופת על זה שמעתי מפי הצדיק ר' שלמה ווילנער בשם ר' משה חאגיז בעל המחבר לקט הקמח שבש"ע שהרוח יש בכחו לעקור הרים ואילנות ובתים אע"פ שהוא רוחני לבד והם גשמיים ויש בהם ממש גדול והוא אין בו ממש אבל אדרבה מפני כך הוא כחו גדול כי הוא רוחני לבד, ועי"ז הוא מפרש הכתוב ר' שלמה הנ"ל שאמר [עמוס ד'] כי יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו ר"ל איך כח דיבורו גדול מאד שר"ל שלשון יוצר הוא מדרגה קטנה מבורא וכתב אצל הרים שהם גשמיים לשון יוצר ואצל רוח שהם רוחניים לשון בורא שהוא גדול והרי הרוח עוקר הרים הוא גדול מן ההרים וזה מופת שהרוחניות שבלי גוף גדול מזה שבגוף ומגיד לאדם מה שיחו ר"ל איך כח דבורו גדול מאד מפני שנתפשט מן הגוף לחוץ עכ"ד:

ולפ"ז כ"ש מחשבה שהוא רוחניות יותר יש לה כח יותר וגדולה יותר כידוע שבמחשבה יכול האדם לחשוב חכמתו וכל מלאכתו שישנו בעולם כולו יכללו במחשבת האדם כנודע כי הוא כח של מעלה מכל הגוף ומתחיל בגוף ומשוטט בחוץ בכל מקום שרוצה האדם להשיטו, נמצא זה הדיוקן שבמחשבה הוא קומה ורוחניות של אותו האדם שראה רק שהוא נעלם בו ובעת שמתעורר אהבה אליו אזי אותו אהבה מקשרת ומייחדת אותו עם אותו דייקן שבלבו, ואהבה גימ' אחד והוא כח החסד המקשר הכל כידוע כי חסד גורם החיבור כמשה"כ [ויקרא כ'] חסד היא בפ' עריות ויש עוד בזה דברים ואין פנאי לכתבם, ונמצא בהתקשרות האדם עצמו עם הצדיקים ועם כל ישראל הישרים בלבותם ואח"כ מתחיל להתפלל אע"פ שלא יעלה לו רק פי' המלות דהיינו שיהיה לו במחשבתו אותו הדיבור שהוא מזכיר בצורת אותיותיו עכ"ז אם הוא בתמימות דהיינו

שנוצח את עצמו לתמימות אע"פ שיצרו מקטריגו לפניות אחרות הוא משברו בכל מה שיוכל ומכריח את עצמו למחשבות תמימות להשי"ת, אפילו במחשבה דקה כזה הנה יש בדבריו קצת חיות כי חיות הדיבור הוא המחשבה וחיות המחשבה הוא אהבה ויראה ואם יש בו קצת חיות יכול לעלות אע"פ שבעצמו אינו יכול לעלות בלי זרועות שהם אהבה ויראה הפורחת בהם עכ"ז עולה ע"י התכללותה בצדיקים, משא"כ אם ח"ו הדיבור מופרד מן המחשבה הוא מת ולא המתים יהללו כו' ומשל נכבד על זה שמעתי מהמנוח הצדיק מוה' ישכר בער ז"ל מקהלתינו שאמר משם רבו ר' מענדל למשל אם נוסעים סיעה אחת מהרבה בני אדם ברגליהם לאיזה מקום ונחלה אחד מהם ח"ו והם צריכים ליסע אז בודאי לא יניחוהו לאבוד שם רק אם אינו יכול לילך ואחזוהו בזרועותיו להוליכו, משא"כ אם ח"ו ימות אחד מהם למה להם מת יקברוהו שם והנמשל הוא אם הדיבור הוא עם המחשבה אחד אפילו בלא דו"ר הוא כמו חולה שיש לו חיות מעט ויסעיוהו הצדיקים כנ"ל משא"כ בלא מחשבה כלל כמת הוא חשוב ח"ו וזורקין אותו לאשפה, ואמר עוד אם ח"ו הוא כך אעפ"כ רצון המלך עושים ג"כ אם לא אפשר כלל כי המלך צריך לכלבים ג"כ ומזונותן עליו והם התפלות הפסולות לגמרי רק לא מפני זה יפול עלינו לתת אנחנו מנת הכלבים מוטב לנו ליתן מזון למלך עצמו או עכ"פ למשרתיו הקרובים הם העולמות הקדושים:

## חלק לה

ואמר הרב ר' בער זלה"ה משל נחמד על ענין זה מענין המחשבות הזרות המתגוללות ומתנפלות עלינו הרבה בתפלה וצריך טרחא גדולה להבריחם ויותר מחשבות הפניות הזרות שכמעט אין ביכולת ב"ו להכניעם אם לא בעזר אלהים ואמר הוא זלה"ה בזה סודות נפלאות על זה הלא קצתם כתובים בכתבים אשר במחניכם אבל דברים ההם הם בערך אנשים גדולי הערך ואנחנו לא נדע מזה מאומה איך לעלות מחשבה זרה לשרשה כמ"ש שם וכמ"ש לך בקונטרס הראשון. [אות י"ז] אבל המשל הזה הוא טוב לנו שאמר שענין זה הוא שלפעמים יותר שמתגבר אדם להתפלל יבואו לו מחשבות רעות וזרות יותר, וענין זה למשל אם אדם יש לו בן נחמד בעל שכל גדול בתורה וחריף ונהנה מאד ממנו ורוצה להיות לו עוד יותר נחת ממנו ובא אצלו אורח א' למדן גדול ומבקש ממנו לתהות על קנקנו של תינוק זה ואורח זה מנסהו ומקשה לו ומבלבלו מן הפשוטה להעקימו כדי לנסותו והנער משיב לו על כל דבר ואינו מניח א"ע להנצח ואביו יש לו נחת גדול מזה וכשרואה האורח שאביו יש לו נחת גדול מזה הוא מוסיף לעקשו

ולהעקימו ולהקשות לו ולהסירו מן דרך ההלכה כדי שלא ינוח א"ע לנצח ויהיה לאביו תענוג גדול יותר עכ"ד:

וענין זה השי"ת רוצה להשתעשע בילד שעשועים עמו ישראל וצום להדבק בו באהבה וזה נקרא הלכה ר"ל הליכה לבורא ית"ש, ואמר הבעש"ט מ"ש האר"י ז"ל שהלכה ר"ת הריעו לה' כל הארץ. ר"ל שלהליכה זו צריך לשבר כל הארצות וחומריות והלכה זו אפשר הוא כפשוטה לעסוק בה ונתן לנו מנסה אחד הוא היצה"ר לנסות לנו בה כדרך שמנסין התינוק בהלכה והוא מקשה ומפרק ומבלבל הפשוטה להסיבנו לדרך עקום, וכשאנו חכמים ואין אנו מניחים אותנו אזי יש להשי"ת תענוג גדול וכשרואה היצר שיש להשי"ת תענוג והוא נברא ג"כ למען השי"ת כמ"ש [תלים קמ"ח] רוח סערה עושה דברו וכמ"ש בזהר ממשל הזונה הידוע הוא מכוין א"ע לנסות לנו יותר ומסבב להעקימנו יותר וזה סיבת התגברות המחשבות זרות בתפלה כל זה אמר הרב ר' בער זלה"ה:

נמצא לפי זה נקח ראי' מדבריו אע"פ שאין יכולים לנצח את היצה"ר בתחבולותיו המרובים להרבות מחשבות המקיפים אותנו כי כסלי לעוגי' עכ"ז כל מה שנוכל נעשה ויהיה להשי"ת ג"כ תענוג כמו במשל אם הנער אינו יכול לנצח ולבוא על האמת אבל עכ"פ הוא מפלפל כך או כך אע"פ שאינו בא על האמת עכ"ז יש לאביו קצת נחת רוח ממנו באומרו שאני רואה שעכ"פ מתגבר א"ע, משא"כ אם שואלים להנער והוא עומד משומם ושותק כאבן דומם אזי האב מתבייש ח"ו מהבן כי רואה שאין לו הבנה כלל, כל זה יובן במעט השקפה וממנו תקח לך ראיה לכמה דברים אחרים לכפיות היצה"ר שצריך לכל עובדא ובכל מדה אמת כי עיקר כפיות היצר הוא בתפלה אבל צריך בכל פעם שבא לידינו מדה רעה לכפותה בכל האפשר ויהיה להשי"ת נחת גדול מזה כמשרז"ל ולזה בראנו אע"פ שלא נגמר המלחמה כנ"ל והבן הכל דבר מתוך דבר ואני לא באתי אלא להזכירך ולעוררך אבל ידעתי שאתה יש לך לב להבין הרבה בדברים מועטים ותן לחכם ויחכם עוד:

## חלק לו

וכעת באתי לזרזך ואת האנשים המקשיבים לקולי אשר שם שיתאמצו מאד בעבודת השי"ת כ"א ואחד לפי כחו האף שצריך אדם לבקש לו תמיד אומץ הלב באיזה המצאה שיוכל בכל האפשר שיהיה לו התעוררות הלב חדש להתאמץ בכל עת לעבודת השי"ת אבל כעת לפי הנראה והנשמע מהנסיעה שנוסעי' לארץ הקדושה רבים וכן שלימים וכן נגוזו ועברו והשלימים שעברו הם המפורסמים מאד בעלי רוה"ק וגדולים בתורה בנגלה ובנסתר ועמהם רבים מעניי הצאן קדשים שה פזורה ישראל ובודאי הוא דרישה

גדולה לציון אשר דורש אין לה מכלל דבעי דרישה והוא בעיו בעיו שובו אתיו וכעת בודאי מאת ה' היא התעוררות הזאת הגדולה ובודאי קרוב לבא עתה יחישנה וימהרנ' השי"ת במהרה בימינו א"ס: לזאת מי יודע מה יולד יום ומה לך להצר על צרת מחר ובפרט על צרת עוה"ז אך למלאות ימי שנותנו בהם שבעים שנה בעושר ולהשיא הבנות כדרך המזון העולם טוב לך למעט בעסק בכל האפשר ולעסוק בתורה ובעבודה ועיקר עבודה היא תפלה, וא"צ להזכירך ע"ז כי כבר ידעת כי לפמ"ש בכתבים של האריז"ל מענין בירור הקדושה שמתבררת בכל יום עד שתגמור להתברר בביאת המשיח במהרה בימינו והבירור הוא ע"י תורה ומצות, אבל עיקר הבירור הוא ע"י תפלה כי תפלה נקרא דברים העומדים ברומו של עולם והוא חיות העולמות דהיינו החיות של כל הנבראים הם מהשי"ת והחיות הנאצל מהשי"ת א"א להתקבל לשום נברא אם לא ע"י צימצום והצימצום הוא באותיות דהיינו בקיצור אבאר לך דברים מלוקטים מכמה ספרים בפרדס ובס' גנז אגוז וס' יושר לבב ושאר ספרים ועיקר מרבותינו הקדושים אבל הכל בקיצור מופלג שים לבך ותבין:

## חלק לז

כי זה כלל גדול בכל ספרי קבלה שאין דמיון בין הרוחני והגשמי כלל וכלל. אפילו כמלא נימא כמ"ש בס' שערי אורה כמו שכותבין ראובן על איש ראובן ואין דמיון כלל בין האותיות המורים על ראובן ובינו כי האותיות הם בציורם על גבי נייר או קלף והוא אדם בגוף ובנפש רק לסימן, ויותר מזה הוא רחוק, אבל השי"ת רוצה לזכו' עמו ישראל לשיתדבקו ויתקרבו אליו מן המרחק הגדול שנתרחקו ונאצלו ממנו ונשתלשלו דרך כמה עולמות אין מספר עד בואם אל עולם העשי' בגוף ויש להשי"ת נחת גדול מזה שיתקרבו מהמרחק כאדם המתענג בבוא אליו בנו ממרחק גדול אחר זמן רב שלא ראהו זמן רב ויש לשניהם תענוג לאב ולבן, אבל איך אפשר זה ההתקרבות והוא ע"י אותיות התורה והתפלה כי השי"ת ברא עולמו בכ"ב אותיות התורה כמבואר בס"י וענין אותיות (השי"ת) הוא דרך משל בהבדלות אלפי אלפים עד אין חקר הדיבור היוצא מפי האדם שנקבע לו בה' מוצאות הפה ומהם כ"ב אותיות וכשאדם מדבר נאצל כל דיבור מנפשו אצילות רוחני וכל הנפש יוצא בהדיבור כמש"ה [שה"ש ה'] נפשי יצאה בדברו וכמ"ש בר"ח והוא כמדליק נר מנר ואפי' רבבות נרות יוכל להדליק מנר א' והנר במקומו עומד, כן ענין הבל היוצא מן האדם ע"י הדיבור נמצא הדיבור הוא אצילות נאצל מהנפש, אבל הוא מדרגה אחרונה כי בתחלה היא במחשבה י' בהרהור ה' ואח"כ בקול פשוט ו' ואח"כ בה' מוצאות הדבור ה' שני' והכל רוחני חיות הנפש המדברת וענין צורות האותיות

המחשבה ואותיות הרהור ואותיות הדיבור א"א לכתוב לך כי לא אתי יודע עד מה מהם כלל וגם א"א להעלות לך על הכתב דברים כאלו, אבל ענין הכולל הוא כי כמו שאנו רואים בפה האדם כביכול מדבור הנקרא פי ה' נאצל חיות בעשרה מאמרות שנברא בהם העולמות ובמאמרים אלו נכללו כל הברואים וכל התורה כי התורה כלולה בעשרה דברות המכוונים לעשרה מאמרות כנודע וציור החיות הזה אין אנו יודעים כלל כמו שאין אנו יודעים ציור האותיות של האדם היוצאים מהבל פיו וא"א לראותם בתמונה כ"ש במחשבה רק השי"ת נתן לנו ציור במעשה הכתיבה כ"ב אותיות, והציור הזה אינו למעלה כלל רק בדרך משל כמו שאין בין ציור הגוף להנפש דמיון כלל רק הגוף הוא בציור והנפש מחיה אותו הציור ונראה אז כאלו הוא ג"כ בציור אבל הנפש בלעדי הגוף אינה וציור כלל רק עצם רוחני והשי"ת רצה דווקא בחכמתו בציור זה של הגוף שברא כדי שעי"ז ישרה עליו הרוחני שברא להחיותו כן ענין האותיות נתן לנו השי"ת ציורם בגופנים אלו דווקא באופן שרצה בחכמתו הסתומה והקדומה, ובציור הזה מתלבש בכל אות רוחני' וחיות א' פרטי המצטרף וע"י צירוף האותיות לתיבה הוא ענין שלם, ובזה יש טעם לכתיבת ס"ת ותפלין ומזוזות בקדושה ע"פ דת תורתנו הקדושה בכוונה נכונה כדי שישרה הרוחניות על גופי האותיות הנכתבים, ובהזכיר האדם האותיות מנענע החיות העליונה וכשמתדבק במחשבתו בתמימות להשי"ת מחזיר החיות שנשתלשל ממחשבה העליונה עד שבאה לדיבור והושם בפה האדם והוא משתוקק בדברי התפלה להשי"ת בזה מפריח האותיות לשרשם אם יזכה שיהיה במחשבה זכה באהבה ויראה וזה נקרא מ"נ, וזה אם יזכה שיוכל להמשיך רוחניות מלמעלה לדיבוריו להפריח האותיות למעלה כמ"ש בפרדס והביא זה בסי' שערי שמים בהקדמה ואם לאו אם הוא עכ"פ במחשבה זכה זה נקרא ג"כ מיחד שמיחד הדיבור למחשבה ועיקר בתמימות הלב להשי"ת כפי כחו והכל לעשות רצונו ולעשות נחת לפניו בהתאמצות העבודה כמש"ל שיש להשי"ת נחת מזה אף שאין יכולים [להשיג] (להשיב) רק שלא ישתוק וידום רק להתעורר ולהתאמץ בהתגברות רב על המחשבות הרעות כי באמת א"א להתגבר על היצה"ר כלל אם לא בעזר אלהים והשי"ת אינו עוזר אלא למענו כמש"ה [ישעי' מ"ח] למעני למעני אעשה, ממילא אם האדם רוצה להתקרב באמת אליו למען עשות נחת לפניו אזי באמת השי"ת בעוזרו אבל לא יעזור השי"ת לאדם כדי שיהיה לאדם נחת מזה כי כל ימי חייו הבל לפניו ר"ל אפילו התענוגים שנקראו חיים הבל לפני השי"ת אם לא יהיה למען השי"ת באהבה: וענין בירור הקדושה מהרע הוא נראה הכל באדם כפי מה שהוא מתברר א"ע מיצה"ר והמדות רעות כן לפ"ז הוא בירור חלקו בעולמות העליונים והקדוש' מהקליפה

ועיקר הברור הוא בתפלה שאז אם זוכה יוכל לברר את מחשבתו שהוא עיקר הנפש וממילא יהי' הדיבור ברור וזך ונקי מכל סיג מחשבה רעה ואם אינו זוכה בכל התפלה יזכה במקצתה הכל לפי השעה והזמן והאדם, ודי לך בזה המעט המחזיק המרובה ועוד יוזכר לקמן מזה:

## חלק לח

והנני מזכירך להתאמץ לקיים ההנהגה שהיתה מקדם להתפלל במנין אבל יראה שיתפלל א' מאלו שרוצים להתפלל כמו ה"ר דוב בער או כדומה לו ואחר התפלה תיכף ומיד בלי שום הפסק ובלי שום שיחה ללמוד שעורים תנ"ך משניות גמרא ופוסקים כפי העת והזמן ואם אפשר ללמוד אחר התפלה שיעור ספרי מוסר לפני העולם אזי טוב רק לא ידעתי אם אפשר כי העולם פורחים תיכף אחר עלינו, לזאת תקבע לעצמך ותאמר התפלה הנאמר בשערי ציון לפני כל לימוד אף שאינך עוסק בכתבי האר"י ז"ל להבין השמות הנאמרים שם כי הם שמות כפשוטם של השי"ת המחיה העולמות ואם לא תרצה לומר כל זה תאמר בכללות לפני לימודך תנ"ך לשיקבה"ו הנני רוצ' ללמוד לתקן שרשם במקו' עליון בשיעור קומה ויר"מ ה' או"א שאל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את קריאת תנ"ך אלו ויהי נועם כו' וכן לפני משניות ג"כ עד"ז וכן לפני גמרא ג"כ עד"ז ותזהר ותאמר לפני לימוד גמרא או פוסק יה"ר שלא יארע דבר תקלה ע"י כמבואר בש"ע והעיקר שתקבע לך עת קבוע אחר התפלה ע"ז ולא יעבור אפילו באונס גדול ואם תוכל ללמוד רוב היום אזי טוב לך ואם לאו עכ"פ קביעת עתים לתנ"ך משנה גמרא פוסקים כנ"ל לא יחסר:

## חלק לט

ובענין קבלה ללמוד כתבי האר"י ז"ל ידעתי כי אתה בעצמך לא תרצה ללמוד בלעדי איזה גדול ממך ולא תמצא זה רק תלמוד ס' שערי אורה וגנת אגוז ועיקר ס' הזוהר ותיקונים, אבל לפני כל לימוד תיישב את עצמך שלא יהיה מצות אנשים מלומדה רק למען השי"ת ולא כל העתים שוות פעמים שתוכל ללמוד בחשק גדול למען השי"ת אם תזכה להתפלל במחשבה זכה ולפעמים במחשבה קטנה אבל הכל במחשבה למען השי"ת כי מצות צריכות כוונה ולומר בפיו לשיקב"ה כנ"ל ולפני קבלה תאמר התפלה הנדפסה בס' תיקונים מהאריז"ל, ועיקר לדבר תמיד בדברי יראת השי"ת עם החבירים וליטע אהבה ביניהם ולהסיר שנאה וקנאה ונקימה ונטירה מלב כי לפי הנראה לאדם הוא תענוג בנפש אבל אחריתה מר ממות וצריך מאד לכוף את יצרו להעביר מלבו השנאה ונקימה ונטירה וכעס ושאר תאוות התלוים בלב בכל המצאה שתוכל ותבין. ועיקר כוונת הלימוד

הוא ג"כ כמו כוונת התפלה כי הנפש מתדבקת ומתקרבת להשי"ת ע"י אותיות התורה ועולים האותיות וההבלים להשי"ת ויש לו נחת גדול מזה ואע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי ואשרי מי שזוכה לראות עולמו בחייו כמו רבותינו הקדושים הנ"ל ואתה שנתן לך השי"ת שאינך מופנה מכל צד ללמוד כל היום בודאי טוב מעט בכוונה אחר התפלה ובישוב הדעת מהרבה שלא בכוונה ח"ו, ועיקר הכוונה כנ"ל כי כבר למדנו הרבה שלא לשמה ועתה נשים בלבנו מחשבה ללמוד לשם השי"ת אע"פ שאי אפשר לכווין דעתינו לזה השי"ת יעזרנו ע"ז ואנחנו צריכים לבקש מלפניו ע"ז וכן על כל מה שחסר מאתנו הכל מאתו נשאל כי מי גדול ממנו, וכמדומה לי שדי בענין זה שכללתי לך כאן דברים הרבה אם תרצה ליתן עיניך ולבך לדברים אלה לעיין בהם במתון כמה פעמים יבא לך התעוררות גדול בלבך והעיון בזה יהיה בעת שדעתך ולבך פנוים מהבלי העולם כמו אחר חצות לילה או ביום בהתבודדתך בבה"מ הקודש עם חברים המקשיבים לקול דברי יראת השי"ת:

## חלק מ

ובענין התענית בודאי לפי מעשינו היינו מחויבים להתענות כמה תעניתים כפי המבואר בכל ספרי המוסר ובפרט בס' ר"ח שער התשובה כי מי הוא נקי מחטאת נעורים, אבל באמת כפי שהעולם נוהגין ועושין המצות מצות אנשים מלומדה והכל למראה עיניהם ישפוטו ולא לפי האמת בהשכלת הלב והם סוברים ועושים הכל כגולם בלי השכלה כמו שהם חושבים שמתפללי' ולומדים תורה ובאמת לפי המבואר בש"ע סי' צ"ח ובשאר מקומות איך צריך שתהיה התפלה כפי שהשכל מחייב באמת וגם לימוד התורה כמה תנאים צריך שהתורה נקנית בהם כמש"ל בקונטרס הראשון [אות ד'] לפי האמת אינם מתפללים ואינם לומדים רק מצות אנשים מלומדה.

ככה הוא ענין התענית כפי שהם מתענין ואין מפשפשין במעשיהם כלל ואף ביום צומכם עצביכם תנגשו כמש"ה [ישעי' נ"א] הן לריב ומצה תצומו כי ביום התענית מתגבר הכעס ח"ו ועושים כמה עבירות ביום התעני' כמו כעס ולשה"ר וכו' ואעפ"כ חושבים להתענות ומתגאים בו וחושבים כבר נמחל להם מה שחטאו ובאמת לא כן כי עיקר התענית צריך כדי שישבור לב האדם בקרבו כי לב האדם מתגאה ע"י אכילה ושתיה וע"י התענית הוא נכנע, ותענית לשון עני כמ"ש בר"ח ואז יוכל הלב להתחרט מאד על עונותיו כי זהו עיקר התשובה החרטה כמ"ש בשערי תשובה לר"י וזולת זה אין התענית חשוב כלום אפי' אם נשמר ביום התענית מן החטא ולומד כל היום בלא תשובה היינו פשפוש במעשים וחרטה גדולה אינו כלום כ"ש אם ח"ו פוגם ביום התענית באיזה עבירה אפי'

קלה, ובאמת לפי שהקב"ה רחמן גדול ושדי לא מצאנוהו שגיא כח ואינו בא אל האדם אלא לפי כחו אפשר הקב"ה מקבל מקצת אנשים שעושים תענית בתמימות אע"פ שלא יהיה באופן שכתבתי כי הם אין לכם שכל איך לעשות התענית שיהיה רצוי לפני השי"ת אבל אנשים כמונו שידענו כל זה אם לא נתענה באופן שיהיה רצוי לפני השי"ת כפי שאנו מבינים בודאי לא יקבל השי"ת זה התענית וליכול כלבא שירותא וזה התענית ח"ו הולך לריק ולקליפות הנקרא ריק והרי זה הפסד בכמה אופנים הפסד הגוף אשר בדור הזה התשת כה גדול הוא והפסד הנפש שע"י נאבד הכניעה מן הנפש שידומה לו שכבר פרע חובו ובאמת הוסיף חטא על פשע ומתגאה א"ע בחנם, ובאמת אם תוכל להתענות יום א' בשבוע ויהיה נפשך חשקה לזה עשה אבל שיהיה באופן הנ"ל שתתבודד א"ע מכל עסקים כל היום ותפשפש במעשיך וח"ו לא תחזיק א"ע שאתה פורע בזה חובך רק לבטוח על השי"ת שהוא מוותר לשבים בחרטה גדולה כפי החלוקי כפרה שהיה ר"י דורש [יומא פ"ו] ויותר מזה אם תוכל ותחשוק עשה רק שלא יהיה תיקונך קלקולך.

## חלק מא

ולדעתי כפי מה שהבנתי מדעת הקדושים אשר בארץ הנ"ל בדור הזה אשר גבר חלישות הכח ואם נתענה נחלש ולא נוכל להתפלל ולא ללמוד בודאי טוב להניח מזה רק הפעולה שעושה בתענית צריך לפעול בלא תענית: והנה פעול' התענית הוא כמה ענינ' א' אז יוכל להיות החרטה כנ"ל ב' שבירת הלב וכחות הגוף הבא מסט"א, ג' שבירת התאוה, ד' הכניעה, ה' ההגברות אש הטבעי [במדבר ל"א] כמש"ה כל אשר יבא באש וגו' וכמ"ש בר"ח ועוד ענינים, אבל כל זה יכול להיות בלא תענית כי אם תרצה להכריח לבך וכחות אבריך להתפלל בכוונה זכה שזהו נקרא עבודה כמ"ש בסידור שערי שמים שלזה נקרא תפלה עבודה שזהו עבודה גדולה לכבוש המחשבה הטרודה בעסקי העולם ולהביאה לשעבוד הכוונה לכוון המלות של תפלה בודאי לזה צריך כח גדול וזה מחליש כל האברים, ואז כשהשי"ת יזכה אותך ויעזרוך להתפלל לפעמים בכוונה רצויה בודאי תתחרט חרטה גדולה על כל חטאתך ויושבר גופך ותאוותך ותכנע ואש ההתלהבות המאמצת את הלב לתפלה היא מטהרת במקום אש התענית. ובאמת כתוב הוא בכתבים החדשים שת"י מהרב ר' בער זלה"ה שסימן התפלה אם היתה רצויה לפני הקב"ה קצת היא ההכנעה דהיינו אם אחר התפלה נשאר הכנעה בלב זה נקרא הרשימו מן התפלם הנז' בדברי האריז"ל שאחר התפלה נשאר רושם המוחין ר"ל אף שאחר התפלה א"א שיהי' התגברות השכל בלב כמו בתפלה כ"א כפי דרגא דילי' אעפ"כ נשאר הרשימו

דהיינו ההכנעה וענוה ואם ח"ו לא כן הוא אזי בודאי אינו רצוי כלל ואולי נזכה פעם אחת לזה.

## חלק מב

עוד כתוב שם שאמר הבעש"ט שזכה לכל המדריגות שלו הכל הוא בעבור שהתמיד בטהרת המקוה תמיד ובאמת זהו ענין גדול מאד כי המקוה מטהר את הגוף והנפש אבל צריך לעשות הכל בכוונה לא ח"ו מצות אנשים מלומדה ואזי ח"ו אינו נחשב לכלום רק צריך להתיישב א"ע ולכוין דעתו מקודם:

ואעתיק לך כונת המקוה מהבעש"ט ז"ל מה שהעתקתי בסדור הוותיק מוה"ר משה נ"י כוונת המקוה וז"ל שם.

קודם יכוין סוד הנז' בגמ' ו' מעלות במקוה וע"פ סוד כזה יהו - חסד, יוה - נצח, הוי - גבורה, היו - הוד, ויה - תפארת, והי - יסוד [והם השמות הכתובים בכוונת הלולב כמ"ש האריז"ל טעמם ונמוקם שם בכוונת לולב ע"ש] והמים שבמקוה ט' יודין דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן גי' מים. וכלם נמשכים משם ע"ב שהוא הראשון שהוא חסד גי' ע"ב והוא בחי' מים, לכך הם מ' סאה נגד ד' יודין דע"ב. גם מקוה גי' קנ"א כמנין אהי"ה במלוי ההי"ן שהוא ביסוד הבינה שהוא בית קבול לקס"א וקמ"ג. והנה בנין הגוף הוא ע"י שם קנ"א כמבואר בכהאר"י בכוונת ליל הו"ר, והגוף הוא כלי חרס ואין לו טהרה במקוה כי בכלי חרס שבירתן זהו טהרתן, והענין הוא שקודם כניסתו למקוה צריך לשבר לבו בקרבו ומקבל עליו עול מלכות שמים לעזוב פשעיו ומעתה מוכן לעבוד הש"י באהבה - חסד, ויראה - גבורה, בכדי שיוכל הש"י להתפאר - תפארת, בו כמש"ה ישראל אשר בך אתפאר וימסור א"ע על קדושתו ועי"ז ינוצח - נצח, הס"א בבטחונו בהש"י שישיב את נדחי, וצריך להודות - הוד, לו שנציל ממצולות ים ואז הוא נכלל בכלל צדיק - יסוד, יסוד עולם, ואז על ידו יתגדל ויוכר כבוד מלכותו - מלכות ית"ש לעולם ועד. ועוד יכוין בהיותו במקוה כי שם אדנ"י - מלכות הוא סוד הדבור, ושם הוי"ה הוא ז"א סוד הקול, ושם אהי"ה סוד המחשבה ובמקוה הגג של המקוה נגד שם אהי"ה, והד' רוחות של מקוה נגד ד' אותיות הוי"ה, וקרקעית המקו' נגד שם אדנ"י והג' שמות הנ"ל הם גי' יב"ק הוא סוד יחוד ברכה קדושה. ויכוין שנכנס למקוה לבקש מהש"י טהרה וקדושה למחשבתו ולקולו ולדבורו ואז ע"י כונות הנ"ל אף שבע יפול צדיק וקם. אף אם ירדו שבע מעלות אחורנית ירפאהו הש"י ויכרות עמו ברית חדש אשר לא תופר ואז יאיר על נשמתו קומ"ה הרוחנית אותיות מקו"ה:

סא"ה גי' ס"ה אדנ"י. וא' שבסאה הוא סוד חכמה שהוא י' ראשונה דשם הוי"ה, וי' במלוי כזה יו"ד מרומז הו' לו' קבין שבסאה ר"ל רמז לשש מעלות שבמקוה כנ"ל, ששרש מלוים דע"ב ס"ג מ"ה גי' ק"ב וו' פעמים ק"ב גי' ברי"ת לתקן הפגם של הברית קודש, ובד' של מלוי יו"ד רומז לד' לוגין כי יה"ו במלוי אלפי"ן גי' לו"ג ועי"ז יזכה לעבודת הש"י. ויאמר פסוק זה עם הכונה. מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה, ויכוין ר"ת מקוה ישראל הוא מ"י שהוא בינה, יהו"ה מושיעו הוא ר"ת י"ם שה"ס השכינה שממנה מתגלים הדינים בעוה"ז, ומתוק הדינים הוא ע"י העלתם לשרשם שהוא יסוד הבינה שממנה מתערין דינים שבה שם אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה כנ"ל שהוא גי' מקו"ה ושם נמתקים בסוד הלידה ע"י המים שבמקוה דהיינו ט' יודי"ן דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שעולים צ' כמנין מי"ם וע"י ד' יודי"ן דע"ב שה"ס מ' סאה. ויכוין כי גלוי הגבורות ה"ס שם אנל"א ר"ל כשמתגלים הה"ג שהם שרש כל הגבורות ומתגלים בשכינה תתאה סוד אדנ"י אמנם כשמתגלים הגבורות לשרשם שה"ס מ"י שנק' בינה ונמתקים שם בסוד הלידה חדשה נרמז שם הנ"ל ג"כ שמספרו אל"ד לכן יכוין כששוחה ראשו לתוך המים לטבול בשם אהו"ה אל"ד בשלוב כזה אאהליד"ה.

ועוד יכוין ויצייר אלו הד' שמות בהיותו תוך המקוה כזה אל"ד אהי"ה הוי"ה אדנ"י ויכוין הא' משם אל"ד רומז לכתר עליון שהוא אל"ף אותיות פל"א, ול' רומז לג' קוים, קו ימין חח"נ, קו שמאל בג"ה, קו אמצעי דת"י, וד' רומזת למל' סוד אדנ"י. (נ"א: אח"כ כולם משפיעים למלכות שנרמזת באות ד' שבשם אל"ד):

עד כאן העתקתי לך אות באות מדברי האלקי הבעש"ט ז"ל.

אבל צריך שכוונה זו תלמוד ותחזור עם איזה חבר טוב כמה פעמים עד שיהיה שגור בלבך שתוכל לכוין בנקל כי כן ענין כל הכוונת צריך שיהיה שגורים מאד בלב לכוין ברגע אחת כי לבבנו קצר מהכיל כל מה שצריך לכוין ועיקר הכוונה הוא הדביקות בהשי"ת ואם לכוין כוונת השמות לא נוכל לכוין מה שצריך לעיקר, לזאת צריך שיהיה הכוונה שגורה מאד ברגע, ועיקר הכוונה באמיתות להשי"ת הבוחן כליות ולב אם באמת מקשר א"ע להשי"ת בלי פניות ח"ו לזאת צריך לחזור פעמים רבות כוונת השמות הנ"ל ובאמת עיקר הכוונה היא שבירת הלב בהכנעה ודביקות להשי"ת כמ"ש בכתבים בשם הר"ר ר' בער ז"ל משל ע"ז הענין שיש לכל מסגר מפתח שפותח בכיון ולפי המסגרת כן מכוין המפתח ויש גנבים שפותחין בלי מפתח דהיינו ששוברים המסגר כן הענין יש לכל דבר נעלם מפתח והיא הכוונה המכוונת לאותו דבר אבל עיקר המפתח להיות כגנב

ששובר הכל דהיינו לשבור הלב היטב בהכנעה גדולה ויושבר המסך המבדיל למעלה שע"י הוא ההסגר לאדם:

## חלק מג

ובאמת אתה ידעת אע"פ שבילדותי למדתי קצת כוונת אבל איני מכווין בהם כלל כי עיקר הכוונה היא שבירת הלב כנ"ל ואהבה ויראה ותמימות וניצוח כנ"ל ואם היינו זוכים לזה בנקל היינו יכולים לכוין הכל כל כוונת האריז"ל שבאמת לא נאמרו אלא לאנשים כמותו או פחותי' מעט שכבר לבם טהור מכל סיג המפסיד המתאווה לכל התענוגים הגשמיים ומתאוים לתענוג רוחני דהיינו כבוד שזה כולל הכל קנאה ושנאה וכעס וחמדה ונקימה כו', כי זה זיל קרי בי רב הוא אצל הנגשים אל ה' באמת ואמונה ולא בזיוף ח"ו, אבל אנחנו מנוגעים מכף רגל ועד ראש וכל ראש לחלי וכל לבב דוי ולבבנו לא מטוהר מתאוות הגשמיי כלל ומכ"ש תאוות הדקות כמו שאנו נהנין ומתענגים בשבח והלל אותנו ואנו שונאים הגנות, ועי"ז אנו רחוקין מהשי"ת ולא נוכל לכוין דעתינו אליו כלל אפילו כפשוטו ואיך נוכל לכוין כוונות העומדים ברומו של עולם לזאת בחרתי לי לכוין כוונה אחת לכוין הלב להשי"ת בכל האפשר לכוונת התיבות והמלות כפי האפשר ועכ"ז אם אוכל לפעמים לכוין ברגע איזה כוונה קלה דהיינו איזה שם שלא לטרוח ע"ז ושלא לילך מן הכוונה האמיתית הנ"ל אזי טוב: ובמעשים של המצות כמו תפילין וסוכה ולולב ושופר טוב לכוין בהם כוונת שמות כי שם אין דיבור רק מעשה אבל בדיבור כמו תפלה יש הרבה כוונות לכוין הלב אל הדיבור שכמעט א"א הדיבור אם לא בטורח גדול, ואיך אפשר לצאת מן הפשוטה אל הכוונה אבל עכ"ז טוב מאד ללמוד הכוונת של כל התפלות שעי"ז תתעורר הנפש כשתדע עד היכן הדברים מגיעים שהם מתקנים תיקון גדול מאד למעלה נורא מאד אזי עי"ז יבוא התעוררות גדול שנכוין דעתינו ונמסור כל כחותינו לכוין כוונה הישרה שיהיה פינו ולבנו שוים באהבה ויראה שעי"ז יקבל השי"ת את תפלתינו ויפעל בהם הפעולה הצריכה אף שאנחנו לא נדע מה נעשה מעשה ידינו כוננה עלינו כמ"ש בזהר ע"ז הפסוק כוננה ואתקן תיקונך וכו' כ"ז כתבתי לדעת כפי ששמעתי מפ"ק האלהי מו"ה מנחם מענדל ז"ל מפרעמשלאן אבל כל אדם יעשה כרצונו ובלבד שיעשה לש"ש ואתה תבחר:

## חלק מד

והעיקר לדבר תמיד ביראת השי"ת אע"פ שיודמה שאין תועלת מזה אבל בהמשך הזמן תגדל הנפש ביראת השי"ת כמשל הצמח שצומח מעט מעט ואינו נראה לעינים אך אחר כמה ימים נראה שצמח יותר משהיה מקודם לפני זה כמה ימים וזה ענין מצמיח קרן

ישועה שהשי"ת מצמיח את נפשנו אליו בישועתו מעט מעט ואינו נרגש עד אחר כמה זמנים נרגש התועלת ובתנאי לדבר בם בשבתך בביתך וכו' ולא להניח מן הדבר ח"ו ועיקר אע"פ שיש לדבר מכל תאוה וחמדה ומדה רעה אבל עיקר מה שצריך לדבר תמיד ולחשוב ולפחד ממנו מי שרוצה לעבוד השי"ת באמת הוא הגבהות: ובאמת שמעתי מזקן אחד ישיש תוארו כמלאך אלהים תלמיד מובהק של הבעש"ט ושמו ר' דוד ממיקאליוב ששבת עמי בהיותי אצל מחו' בק"ק טשארני אוסטרא שאמר שבדורות הללו מתגברת מאד הקליפה של הגבהות כמ"ש בגמ' [סוטה י"ט] בעיקבות משיחא חוצפא יסגא, והטעם מחמת שהם דורות שפלים והם רחוקים מן השורש כמו עקביים שהן רחוקים מן הראש לזאת מתגבר הגבהות עליהם מאד כי זהו סימן כל מה שאדם שפל במעלה יותר הוא יותר מתגדל כמו ששגור בפי העולם זה כי הגבהות בא מהעדר הבנה והבושה לפני השי"ת שממלא כל עלמין וכל מי שמרוחק ממנו יותר ע"י עבירות ופשעים הוא עז פנים יותר וגבה לב, וצריך להזהר הרבה מי שרוצה להתקרב להשי"ת אע"פ ששונא הגבהות, אבל דבר זה הוא בלב בכל עת הלב מתהפך לתאווה לאהוב השבח ולשנוא הגנות ואין בדור הזה נקי מזה כלל אפילו הצדיקים הגדולים זולת יחידי סגולה בני עליה שזכו לקבל אולפן מפי הבעש"ט זלה"ה ותלמידיו ואחזו בנתיבתם וזולתם הכל נלכדים בפח זה כמו שאנו רואים בעוה"ר בדור הזה הקטטה והקנאה השי"ת ירחם עלינו וצריך לבקש מאד על זה מלפני השי"ת שיעזרנו על זה ובפרט בעת אמירת אלהי נצור וכו' באמרינו ונפשי כעפר לכל תהיה צריך לבקש מאד בכוונה נכונה על ענין השפלות כמ"ש בר"ח ע"ש:

## חלק מה

ועתה אתחיל לכתוב איזה דברים מענין יום השבת קודש אע"פ שא"א ליגע אפילו בקצהו ולבאר ממנו דבר כי הוא היתד הגדול שבכל המצות כמשרז"ל [שמות רבה פכ"ה] שקולה שבת כו' [שבת קי"ח] וכל המשמר שבת כו' עכ"ז לאהבתך אבאר לך מה שתקלוט הקולמוס והנייר והזמן והשכל ועתה בין תבין מהכל דבר מתוך דבר: ענין יום שבת בקיצור נמרץ וענין איסור המלאכה וענין הסעודות נודע משאחז"ל ע"פ ויכל אלקים ביום השביעי מה הי' העולם חסר מנוחה [ב"ר פ"י ועי' מתנות כהונה] בא שבת בא מנוחה וכו' וכתוב אצלי בשם קדוש עליון ר' בער זלה"ה הענין כפי אמיתת אמונתינו שבריאת העולמות היה בשביל ישראל כמשרז"ל [במדב"ר פרשה ל"ו] בראשית בשביל ישראל כו' והענין שעלה במחשבה לפניו שיהיה העולמות כדי שיבראו ישראל בתוכם ויעבדוהו ויתדבקו בו, וענין עליות מחשבה זו היתה בריאה ממש תיכף כמ"ש באלשיך הקדוש בפ' בראשית לפרש ענין מ"ש תחלה עלה במחשבה לברוא במדה"ד כו' שמקשה שאיך

אפשר זה בהשי"ת שיודע סוף כל דבר ואיך יעלה במחשבה דבר שא"א להיות ועוד הכתוב אומר ברא אלקים שמשמע שנברא במדה"ד ותירץ שבאמת בעליות המחשבה נברא הכל, והכל במדה"ד רק שהיתה בריאה רוחנית מאד כפי ערך המחשבה שאפילו באדם הוא דקה ק"ו למעלה אבל הכוונה לתכלית היה בבריאה בגשמיות ואחר כך בא הדיבור והשתלשלות מסיבה לסיבה עד שבא לגמר בגשמיות וזה היה ע"י שיתוף מדה"ר ע"ש בדבריו: ולפי ענינו נפרש זה הענין יותר בהרחבה קצת כי ידוע מה שאמר הכתוב [ישעי' נ"ה] כי לא מחשבותי מחשבותיכם וכתוב בס' הפרדס כי ענין מחשבות השי"ת אינו כמו מחשבות האדם אם יחשוב לבנות בית או לארוג בגד וכדומה עי"ז לא יהיה כלום אפילו אם יחשוב כמה ימים רק כשיעשה יהיה הדבר כי הוא צריך לדברים שחוץ ממנו לעשות מהם הדבר אבל השי"ת ממנו נברא הכל ותיכף בעת העלאת המחשבה כביכול אזי תיכף נברא הכל, נמצא בראשונה נבראו נשמות ישראל במחשבתו של השי"ת ואח"כ כשרצה השי"ת שיהיה הנשמות בגשמיות צוה ויעמוד ר"ל דיבר על הכל יהי כן יהי רקיע יהי מאורות תדשא הארץ תוצא הארץ וגו' וכתב הרמב"ן ע"פ כי הוא אמר ויהי שר"ל באמירה שהיא המחשבה שנקרא אמירה כמש"ה ויאמר עשו בלבו אמר נבל בלבו וכדומה באמירה זו נתהווה הכל וזו ויהי אבל היה רוחניות דק והוא רצה שיתגשמו העולמות יותר מן הטעם שנז' בקונטרס הראשון [אות י"ב] כביכול שיהיה לו תענוג יותר מן ההתקרבות אליו מההרחק הגדול, לזה צוה ר"ל דיבר ויעמוד שהיה עמידה בגשמיות נמצא ענין רוחניות של הכל הוא מה שנאצל במחשבה הקדומה ית"ש, וזהו חיות של הכל, ואח"כ כשנברא הכל בפועל ע"י התעבות והשתלשלות ואעפ"כ אותו הרוחניות נשאר למעלה נעלם בשרשו ואינו מתגלה כלל רק ענין החיות שבברואים הוא חיות קטן מאד שנתצמצם ונשתלשל לשיוכל להתלבש בגופניו' ואותו האור הנעלם לא היה יכול להתגלות ולהאיר על הברואים מפני שעדיין היה עסוק השי"ת בבריאה וצמצום לשיתגשמו הדברים, ואחר שנגמר הכל ביום ו' אם אלו היה העולם נשאר בזה הבריאה לא יוכל להתקיים מחמת שמעט החיות הוא מה שבו כי חיות שבגשמי' הוא מצומצם לזאת אחר גמר כל מעשה בראשית הבהיק השי"ת בהירות מבריאה הנעלמה דהיינו ממה שנתהוו הברואים במחשבתו הויה רוחניות מאד והיא ממש עצם אלהות והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו בכל מעשה בראשית, ועיקר בהאדם שהוא מובחר ברואי השי"ת, הבהיק אליו בהירות משרשו הנעלם שבמחשבת השי"ת ב"ה, וזהו ענין מה היה העולם חסר מנוחה ר"ל השי"ת נקרא מנוחה שאין שייך בו תנועה ממקום למקום כמו בברואים:

## חלק מו

וענין זה מובן ג"כ בדברי ס' גינת אגוז כמ"ש למה בתחלה כתיב הכל אלהים ואח"כ כתיב הוי"ה ולמה לא כתב מתחלה הוי"ה, והענין כי הוי"ה ראשורה ר"ל התהוות הברואים בעצמותו א"א להתגלות כלל כי הוא ושמו אחד הויותו בלבד ית"ש רק אחר התגלות ההבדל דהיינו הכלים שהם נקראים גופניות של הברואים לכל אחד לפי ערכו משרף ומלאך ואופן וגלגל ויסודות שהם התרחקות ממנו כביכול וזה נקרא חומריות ר"ל קשרים כשרז"ל [קדושין כ"ב] היה דורש מקרא זה כמין חומר שנתקשר ונתצמצם כ"א לפי ערכו ונבדל כ"א מחבירו בגופיותיו וזה מצד שם אלהים שנקרא ע"ש הגבורה כי זה גבורה גדולה לצמצם דבר היפך טבעו וטבע הרוחניות הוא להיות בלי גבול בלי התלבשות והבריאה היה היפך זה להגדיל ולהלביש וזה נקרא אלהים ר"ל יכולת מלשון ואת אילי הארץ לקח, וגם נקרא אלהים שעיקר שבו אותיות אלם וי"ה הוא מהוי"ה ואלם הוא מלשון קשר כמו [בראשית ל"ג] אנחנו מאלמים אלומים ולזה נקרא אלהים לשון קשר שקשר כל הברואים כ"א בגבול וגוף וטבע בפ"ע ולזה כל מעשה בראשית נחתם בשם אלהים לבד, עד אחר הבריאה שנגמר הצמצום והתלבשות הבהיק זיו הבהירות מהוי"ה הרוחניות העלמת כנ"ל וזה ביום עשות ה' אלהים וע"ש בס' הנ"ל ומאריך בזה, וא"א לצאת ומן הענין לביאור דבריו, רק העולה מכל זה שאחר הבריאה האירה המחשבה הרוחניות שהוא הויות הברואים ברוחניותם בעצמותו ית"ש על הברואים וענין זה צריך עוד לכמה הקדמות ודרושים אבל כתובים הם בספרים ואין פנאי לכתבם אפילו להזכירם רק מי שלומד בספרים יודע הכל ולא יקשה לו כלל. ולזה נקרא שבת לשון השבה ששבו הברואים לשרשם ור"ל ענין זה הוא כי אין קיום לשום נברא בעולם זולת ברצון השי"ת כי אין לשום נברא מציאות בעולם כי הם נבראו אחר ההעדר דהיינו שקדם להם ההעדר ומי שההעדר קדם לו א"א להתקיים אם לא ברצון השי"ת שהוא קיים לעד שהוא קדמון לכל והוא נצחי לא סר ולא יסור, ועניין הברואים היה ברצונו שרצה שיהיו ובלתי רצונו הם כלים ואין להם מציאות כלל כמו שלא היה קודם שעלה ברצונו, ורצונו בברואים הוא התענוג מהם כשיתדבקו לשרשם ע"י תשוקתם ועי"ז יהיה קיימים מפני שיתדבקו בו והוא נצחי וקיים ועוד שימלאו רצונו שרצה מהם ויהיה רצונו במקומו ויהיה הבריאה כי אין להם מציאות בלעדי קיום רצונו בהם: וענין הרצון הזה שיתדבקו בשרשם הוא א"א כי הלא ע"י הבריאה נתרחקו מהשורש כנ"ל מחמת התהוות הגופניות של ב"א ונתפרדו עי"ז מהשורש שהוא רוחניות ואחדות אחד, לזאת אחר הבריאה שרצה השי"ת שיתקיימו ולא יכלו מחמת התרחקם ממנו לזה הבהיק בהירות הווייתם הנעלם

שהוא מעצמותו אליהם ע"י השתלשלו' מעט ואז נמתלאו חשק ורצון אליו כמו התינוק שהולך אחר מעשה נערות ושוכח באביו ואח"כ כשרואה את אביו מחמת חשקו אליו משליך הכל ומתדבק בו ורץ אליו מחמת שהוא נתח מנתחיו כן כביכול כשהשי"ת מבהיק זיו הדרו אל הברואים אז מגמת פניהם אליו בתשוקה גדולה וזה רצונו שמקוה מהם וזה סיבת קיומם מב' טעמים כנ"ל וזהו ענין השבת שהוא השבה אל השורש ר"ל השורש מאיר על הענפים והענפים חושקים ומתענגים בו ונכספים אליו והוא אחדות עם השי"ת:

## חלק מז

ועי"ז תבין מאמר הזוהר רזא דשבת איהו שבת דאתאחדת ברזא דאחד כו' דהא אתאחדת כרסיא יקירא ברזא דאחד וכו', וא"א לפרש כל המאמר כי יתארך הענין רק ברמז מעט כי הברואים נקראים בכללות כסא להשי"ת כמש"ה [ישעי' ס"ו] השמים כסאי וגו' והברואים הם רבים מצד חיצונותם אבל מצד פנימותם הם אחד ואימתי הם אחד כשהם דבקים וחשקים למחשבה אחת לדביקות השי"ת נמצא כל מגמת חפצם אחד רצון אחד וחשק אחד ולהדבק בא' והדביקות הזה הוא המאחדת ומקשרת השי"ת עם הברואים לשיתקיימו ע"י השי"ת שהוא אחד, וזה התקשרות נקרא ברית לזה נקרא השבת ברית עולם שאז הוא זווגא דקוב"ה ושכינתא וכבר ידעת ענין קוב"ה ושכינתי' ר"ל הקב"ה נקרא אלקות הנעלם מהברואים ושכינתי' היא אלהות השוכן בתחתונים והתקשרות שניהם הוא ביום השבת כמש"ל והבן מאד כי זהו אמיתות ענין שבת כמ"ש בזוהר ובכתבים, ואף לפי המדומה בעיני בשר הרואים בדברי קודש של הזוהר וכתבי האריז"ל שיחוד קוב"ה ושכינתיה הוא יחוד ת"ת ומלכות שביום השבת מתייחדים, כבר ידעת ורמזתי כאן ג"כ שכל הזוהר וכתבי האריז"ל הם לאנשים כמוהם די מדרהון עם בשרא לא איתוהי אבל אנשים כמונו הרואים בזוהר וכתבי האריז"ל מתדמין לנו ענין אחר כלל שאין זה כלל כוונת לשון הזוהר והאריז"ל כמו שהאריך בזה בס' עומר מן שחיבר הגאון ר' מנחם די ליזאנו ז"ל במ"ש פי' על מ"ש בזוהר מילין אילין לא אתייהבו בר לאינון דאעלו ונפקו ומאן דעאל ולא נפק כו' וכתב שר"ל שהזוהר ניתן לנשמות שנכנסו בעוה"ז ויצאו ממנו דהיינו שיש להם התפשטות הגשמיות וכמש"ל ענין התפשטות הגשמיות האמיתות, אבל מי שנכנס ולא יצא ר"ל שלא יצא מגופניות בודאי אין מבין כלל וכלל אפילו נקודה קטנה מן הזוהר והכתבים ונדמים יודעים ולא יודעים כ"ז כתב הגאון מו"ה מנחם די ליזאני ז"ל הנ"ל, וכבר ידעת ענין התפשטות הגשמיות עיקרו הוא ע"י הדביקות השי"ת ודביקות השי"ת א"א אלא ע"י הכנעה ועיקר הכנעה ואמיתתה נבחנת שיהיה

אוהב הגנות ושונא השבח כי על משקל כשהם שוים כבר בא היצה"ר והדיח לאנשי דורנו ששמעתי כמה מהם שאומרים שהם כך בדעתם ואינם כך אבל במבחן זה יבחן א"ע אם יש לו נחת מכניעה וצניעות מעשיו וצער משבח וגלוי מעשיו זהו קדוש לאלהיו ובלעדי זה מוטבע בגבהות ואיך אפשר לדבק בהש"י ואיך אפשר להבין דבר קטן מהזוהר וכתבים, רק מה שכתבתי לך הבנתי מן כתבי קודש הרב מו"ה דוב בער ז"ל שקנה עולמו בחייו ואעל ונפק:

## חלק מח

נחזור לענינינו ולדברינו בענין השבת שענין השבת הוא שמתגלה השורש והענפים יוצאים וחושקים אליו ותשוקה זו מאחדם כי הוא כאלו הי' השי"ת לבדו כי הלא הם אינם חושקים רק להשי"ת ובטלים ממלאכתם ותענוגם של חול שהם חוץ מזה רק להתדבק להשי"ת ואז נשגב שמו לבדו וזה רומז על אלף השביעי אי"ה שיהיה כן בלי הפסק ובזה תבין מה שהשבת הוא גדול מאד והוא קיום כל העולמות וכל מעשה בראשית והכופר בשבת כופר בכל התורה כולה והמקיים שבת וכו': וכבר ידעת ושמעת שתמיד כמו שהיה פעם אחד מתעורר באותו הזמן תמיד ובפרט בענין יום השבת מוכרח להיות כן כי בטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית וכל יום נברא יום א' ונברא ברואים בכל יום מדצח"מ עד בא יום השבת ומתעורר המקור ליתן חיות להם כמו שהיה בעת הבריאה וענין זה עיקר גדול וכמה ספרים מלאים מזה ובשל"ה מאריך בזה מאד ובפרדס הקדוש, כלל העולה שיום השבת הוא יום קדוש שמאיר ומתגלה בהירות מקודש שהוא השי"ת קדוש הקדושים ומאיר על כל הברואים ועיקר על עמו ישראל כי ז"ס פריסת סוכת שלום כי סוכה ר"ל יסכה שהוא לשון צפיה שהוא ענין הבהירות המתגלה כדי שעי"ז ישתוקקו הנשמות אליו ועיני כל אליו יצפו, ושלום הוא ענין התקשרות הברואים בבורא ית' כי זהו שלימות ושלום הכל א', וענין שנקרא סוכה הוא שהוא כמו סכך שיש בו נקבים ומתנוצץ אור השמש בו דרך הנקבים כמו כן הבהירות של השי"ת מתגלה לכל אחד ואחד לפי ערכו לא' בניצוץ קטן ולא' גדול מזה ולא' עוד גדול ולזה נקרא סוכה, ולפי זה אם עיני שכל לך תבין עיקר יום השבת הוא להתדבק בהשי"ת בתפלה ותורה ולזה קורא הזוהר האי יומא יומא דנשמתין ולא יומא דקיימא בגופא ר"ל שמאיר שורש הנשמות על הנשמות שבגופים והם נכפים אליו וזה נקרא תוספות נשמה יתירה וכל זה נרגש בתפלה לכך צריך להזהר בתפלת שבת מאד מאד כי זהו עיקר השבת לא כמו שחושבים המון עם אפילו בעלי תורה שאינם חרדים על דבר השי"ת ומזלזלים בתפלה, יום השבת בעיניהם ענין אחר לא ידעתי מה אבל האמת הוא כמ"ש וכל זה הוא דברים

אמתיים בנוים על פי דברי חז"ל בזוהר והאריז"ל ושאר מפרשים וקצת מדברי רבותינו הקדושים הנ"ל ית"ש החונן לאדם דעת:

## חלק מט

ענין איסור המלאכה וענין העבודות וענין המלאכות שנאסרו ביום השבת תבין מעצמך לפי זה הטיב בקראך בשל"ה ובשאר ספרים כי ענין המלאכה בעוה"ז נתהווה מקללות הנחש שהם ל"ט קללות וכנגדם מלקות וכנגדם ל"ט מלאכות כי בלעדי החטא היה האדם בג"ע בדביקות השי"ת, וקיום התורה היתה בג"ע כמו שהוא עתה בג"ע אחר הפטירה ברוחניות כמ"ש בכמה ספרים, ולא היו צריכים למלאכות האלה הנזכרים במשנה שהם בכלל מלאכות האלה הלחם לאכול כמ"ש [שבת ע"ד] תנא סידורא דפת נקט ומלאכות הבגד ללבוש ומלאכות הבנין והכתיבה וכו' כי היה כל צרכי האדם בתיקון בלי שום דופי וחסרון רק אחר החטא שנתקלקלה האדמה והאדם בזוהמת הנחש ומלאה הנחש בזוהמתה הכל וצריך מלאכות ויגיעות עד שנמצא לחם לאכול ובגד ללבוש, ובאמת לעתיד יתוקן הכל אי"ה כמשרז"ל [שם ל'] עתידה הארץ שתוציא גלוסקאות וכלי מילת כו', ונמצא שהמלאכה והטורח הוא מצד הנחש ובלעדי זה לא היה שום טורח רק היינו דביקים בהשי"ת ומלאכותינו נעשות מאליה כמו לעתיד אי"ה לזה ביום שבת קודש שמתגלה מקור הנשמות הנקרא עוה"ב כאשר נזכה כלנו במהרה לאורו שיתגלה הכל יהיה דביקים בהשי"ת ולא נזדקק לשום מלאכה לעת שתבהיק הבהירות של עוה"ב נאסר לנו המלאכה הבאה מזוהמת הנחש רק צריך להיות נמצא מוכן הכל כמ"ש [ע"ז ג'] מי שטרח בע"ש יאכל בשבת וכבר כתוב הוא בספרים הכל:

## חלק נ

וענין הסעודות בקצרה הוא שבאמת לא הוא כמו שמדמין העולם שיום השבת הותרה הרצועה בתאוות הזמן לא כן הוא הרי הזוהר קורא ליום השבת יומא דנשמתין רק הענין מחמת שנתגלה המקור לכל הויות וכולם נכספים לשרשם ועיקר כל הברואים הוא האדם והוא המתקן כל העולמות העליונים והתחתונים ונמצא בשבת מתפשטת הארה וחיות חדש בתחתונים בדצח"מ וצוה השי"ת לנו שנתענג בזה החיות החדש שבכל הזמן, ועוד לאלוה מילין אבל אני בוש לכתוב מפני שידעתי שלא נגעתי אפי' באפס קצהו מזה הענין רק לנו הדבר כפשוטו הלואי שנעשה הדברים לשם פעלן ולא לתענוגים ואתה תבין הטיב איך שיוכל האדם להשטות א"ע בזה ח"ו שסובר שזה לש"ש אבל האמת האדם מבין הכל מעצמו:

כלל הדברים הואיל וביום השבת מתגלה השרש שלנו בהשי"ת אין לנו לעסוק רק להדמות בכל דבריו להשי"ת ולדבקה בו בתפלה ותורה ובסעודה להתענג לשמו ולדבר דברי תורה על השלחן בכל הסעודות ובפרט בסעודה ג' שהוא סעודת יעקב שנקרא בזוהר מארי תורה, ועיקר להשמר מן החטא ח"ו במחשבה בדבור ובמעשה, ועיקר הכל להשמר א"ע מן העצבות וכעס ח"ו רק להיות שש ושמח עם אשתו וב"ב ולקבל האושפיזא באנפין נהירין כמבואר בזוהר ובכל הספרים, ודי בזה המעט כי צריך לבאר קצת מענין ר"ה ויוה"כ וסוכות שיעדתי לדבר מהם וזה החלי בעזר צורי וגואלי:

## חלק נא

ענין ימים הקדושים שנתנו הקדמונים סימן בהם אריה שאג מי לא ייירא בוודאי מי יוכל לבאר אפי' דבר אחד מהם רק אלקט המוכרח יותר מדברי רבותינו הקדושים אנשים חכמים וידועים כנ"ל, הנה העיקר כל התורה והמצות הן הדביקות הנפש והרצון בהשי"ת ב"ה וב"ש וביותר המצות התלויות בזמן כמו השבת והמועדים שהם ימים שמתגלה ומאיר בהם השי"ת הארת הנשמות יתירות לעמו שהוא עצם הדביקות ליודעים כמש"ל ואין בחינה דומה לחברתה בענין הדביקות שבת ופסח ושבועות וסוכות כ"א בהם השמחה והתענוג בהם בהשי"ת בעצם היום שהוא מ"ש בזוהר ע"פ זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו ביומא בו בהקב"ה וכולא חד וא"צ לפרש כי ממ"נ מי שאינו מבין זה אינו מועיל לו לפרש כמש"ל (קונטרס א' כ"ב( שא"א לפרש ענין הנסתרות דהיינו דביקות האהבה בהשי"ת האיך הוא כי הוא נסתר וכ"א יודע מה שהוא יודע ולא יותר ומי שמבין בעצמו בו ביומא בו בקוב"ה וכלא חד והוא שמחת היום שיש לנו בו הארת ודביקות בו בהשי"ת ועלינו הוא מצוה לחוגגה ושמחה של מצוה הוא זו באמת לאמיתו כמ"ש הטור סוף ה' יו"ט שלא נצטוונו על שמחה של הוללות כ"א על שמחה שיש בה עבודת היוצר ב"ה, וענין הדביקות בהשי"ת א"א אם לא ע"י השי"ת בעצמו כמש"ה [תלים ל"ו] כי עמך מקור חיים באורך נראה אור ר"ל כי א"א לראות בעינים בחושך ובלילה, ומפני מה הוא כי אע"פ שהעינים בהם כח הראות אעפ"כ א"א להם לראות בחושך כי הם רק כלים שיכולים לשאוב האור ובאור זה יראו לכן א"א לראות כ"א ביום או בלילה שהוא ששואבים העינים מן האור של הנר או האבוקה המאיר ולפע"ד יראו העינים כמו כן בענין הדביקות בהשי"ת, האדם צריך שיהיה בלבו ומוחו כלים דהיינו עיני שכל ר"ל שיהיה המוח והלב ספירים ומזהירים ומנוקים מכל סיג תאוה ומדה רעה כמש"ל ואז כשמאיר השי"ת באורו עלינו בזמני הקודש אז באורו נראה אור משא"כ אם ח"ו אין לנו עינים כעורים נגשש באפילה כמו העור שאינו רואה אפי' בצהרים מפני שאין לו כלים

כן אנחנו מפני שאין לנו מוחא ולבא שיהיו טהורים אין אנו רואים אפי' בעת הארת האור בשבתו' וביו"ט:

## חלק נב

והנה באמת ענין הרגשת שבתות וי"ט אינו שוה לכל אחד כי לצדיק באמת הוא תענוג אור שכלי דביקות הבורא בנועם זיו ית"ש וזה שמחה גדולה לאין קץ ומי שאינו צדיק הוא מרגיש שמחת גשמיות הרחבת הלב להתענג במאכל ובמשתה כמ"ש רש"י במס' ביצה בענין מה שאמרז"ל [דף ט"ז] נשמה יתירה ניתנה באדם כו' וזהו חומריות של השמחה והאהבה וקצהו התחתון וג"כ הוא קודש כיון שאינו יכול להדבק ביותר וח"ו לחללו בכעס או בעצבות שזה ההיפוך שהיא הקליפה כידוע: וענין זה מרומז בסידור תקנת שבת מענגיה לעולם וכו' טועמיה חיים זכו כו' וגם אוהבים דבריה כו' כי יש ג' מדריגות ושתים הראשונות נעלמות ונסתרות וידועים המה למחזיקים בה ונעלמין המה מאותן שאין להם ידיעה בדביקות הנשמות בהשי"ת, רק המדרגה השלישית שהם אוהבים דבריה ר"ל דברים הנגלים שנוכל לדבר בהם ולפרש דהיינו ענג המאכל והמשתה כו' ג"כ אם עושים לש"ש לפי שכלם, גדולה בחרו: והנה כמו שבענין השבתות וימים טובים השי"ת מאיר לעמו הארה עצומה להתדבק בו ולהתענג בו וכ"א מרגיש לפי מדרגתו אחד דק מן הדק וא' בדק וא' בעב וא' יותר בעבות והכל מצות השי"ת כן בימים נוראים מאיר השי"ת לעמו הארה עצומה לדבק בה רק שהיא הארת הגבורות והפחדים לא כמו בשבתות וי"ט שהם מצד החסדים, והאהבה המתגברת בהם אע"פ שנכלל בהם הפחד ג"כ, כי בלעדו א"א כי זה השער כו' אעפ"כ הגובר הוא השמחה והחסד, כן בימים הנוראים השי"ת מאיר לעמו ומבהיק זיו מדת הפחד לעמו ומאיר בלבות בני ישראל וכל אחד מרגיש פחד בלבו כל הזמן ההוא רק לא כל אפין שוין אחד מהם מרגיש יראה הטהורה והברורה אימת השי"ת ופחדו שמתגבר עליו והוא שב בתשובה שלימה לפניו בלבו ובמחשבתו וא' מהם מרגישו במקצת ג"כ רק מתערב עמו אימת הדין והעונש שהוא בענף הזה ואחד מהם יותר בעבות שהוא אימת העונש והמות לבד ח"ו וזה נקרא בזוהר יראה רעה רצועה לאלקאה כו':

## חלק נג

והנה להבין ענין זה על מתכונתו מה שאפשר להבינו א"א לפרש בכתב אפי' בכמה דפין רק אפס קצהו תראה להבין מה זה ועל מה זה הפחד מתגבר בלבנו בימים האלו. והענין כבר ידעת מ"ש האר"י ז"ל כי בכל זמן מתעורר התעוררות שהיה לפנים למשל בשבת קודש מתעורר התעוררות אור השביתה שנתן הש"י בעת שבת בראשית ומאיר כמו כן

עכשיו כמ"ש המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדושתו ביום שבת קודש, ובפסח מאיר הארה שהאירה אז בצאת ישראל ממצרים, ובשבועות הארת מתן תורה וכמו כן עכשיו בימים הנוראים מאירה הארת התחלת הבריאה שהוא הדין שבו נברא העולם כמש"ה בראשית ברא אלהים שהוא התחלה וכל התחלות קשות והענין כי בריאת העולם היה בצמצום וענין הצמצום הוא הסתלקות החיות למעלה כנודע, וידוע הוא מש"ה [תלים מ"א] כי הנה המלאכים נועדו עברו יחדיו וגו' מ"ש בר"ח בשם הרמ"ק שהוא נאמר על סילוק ההיכלו' למעלה, ודבר הלמד מענינו הוא על כל הדברים שענין הסתלקות התחתון לעליון והוא ענין הצימצום הוא פחד גדול לתחתון לעמוד במקום גבוה ממנו ופחדו מי ישאנו, והנה מציאות האור הזה הוא הנקרא בזוהר בוצינא דקרדניתא שהוא אור כח הצימצום והוא הנקרא אור חוזר והנה אור הזה מאיר ומתעורר עתה בר"ה כמו בעת בריאת עולם כמ"ש זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון ומחמת זה נופל פחד על הנפשות כי מקורי הנפשות מתאספים למעלה ומתפחדים מאד [שם] כמ"ש נבהלו נחפזו רעדה אחזתם כמש"ל וענפיהם התחתונים שבגוף מרגישים זה במקצת כ"א לפי דעתו, והנה כשהתחתון רוצה להכלל ולהעלות בעליון צריך זוהר וזכוך גדול מאד כי אם יכנוס למעלה בלי הזדככות ידחהו למקום אופל כמו מי שהוא מלוכלך ונכנס בהיכל המלך שדוחין אותו ובהשי"ת נאמר [איוב ט"ו] ושמים לא זכו בעיניו:

ובאמת נאמר בפרקי היכלות והובא בסידור שערי שמי' שהמלאכים שבהיכלות מאירים ומזהירים ונוצצים עצמן באש נוגה ובנהר דינור קודם התקרבם להכלל למעלה, ק"ו בן בנו של ק"ו אנו ב"ו לפני בא יום התראות והתקרבות נפשותנו למעלה צריך עכ"פ חודש אחד להזדכך בו טהרת המחשבה והדיבור והמעשה כידוע באמת ולהתקדש בתורה ותפלה ואח"כ ביום בא יום ה' הגדול והנורא שהיא ר"ה ר"ל שהוא הראש של השנה כי יש בזמן כל האיברים שבגוף כידוע מ"ש בס' יצירה עולם שנה נפש כולם בסגנון אחד והוא ראש, וכמו בראש בעת הדבק האדם מחשבתו מאד בדבר אחד מתאספים כל כחות האברים שם ואינו רואה ואינו שומע ואינו מרגיש מחמת גודל כח המחשבה שמתגברת אז כן בראש השנה מתאספים כל הכחות של נפש האדם והעולם והשנה לשרשם ומתצמצמים בראש כמו בשעת הבריאה כשעלה ברצון הפשוט לברוא עולמו ית"ש, וזה ענין מ"ש ובו תנשא מלכותך. כי ענין מה שהשי"ת נקרא מלך עולם הוא על התראות יראה ופחד המקור האדנות על הענפים הנאצלים ונבראים ונוצרים ונעשים ממנו ית"ש, ויש התראות האדנות למטה ואינו כ"כ פחד כמו פחד כשהעבד נכנס בהיכל מלך ממש במקום גבוה והמבין יבין, וזהו ענין ראש השנה וזה ענין יום הזכרון כמ"ש בסידור שערי

שמים זיל קרי ביה וכמו שבעת הבריאה היה הצימצום למעלה כדי להשפיע אח"כ למטה במדה ובמשקל כמו שאמר בזוהר בוצינא דקרדניתא מדד משיחתא ור"ל מדה ומשקל ופלס ושיעור וקצבה לכל בריאה רוחניות וגשמיות כן ביום הזה מתעורר ממש דוגמתו על כל הברואים כבראשונה וזה ענין הרת עולם ר"ל הריון של עולם כמו אשה הרה שאוספת בתוכה הולד ובעת הריון שם במשך הזמן נמדד ונשקל כל אברי האדם עם כוחותיו עד שנולד בדוגמא זו היא בר"ה הרת עולם וזה ענין התרדמה שנפלה על האדם כמבואר בכתבי האר"י ז"ל:

והנה מי שיש לו מח בקדקדו ורוצה לעבוד השי"ת באמת מבין ענין זה באופן האמתית ומשער בעצמו איך יכנס וידבק שורש נפשו למעלה אם הוא מתועב במעשיו ועושה תשובה שלימה באמת וביום ר"ה כל חפצו ותשוקתו אינה רק לבקש מהשי"ת שבהיות עתה הוא עת רצון ועת זכירה ופקודת כל רוח ונפש ר"ל התעלותם למעלה ממקומם בגבהי מרומים אולי יחוס השי"ת עלינו ויסיר מאתנו כל העננים וחשכים המבדילים בינינו לבינו ונדבק בו ית' בטהור לב ביום הזה:

וזהו ענין זכרנו לחיים כו' כמ"ש בסידור הנ"ל וע"י דביקות הזה שהוא בר"ה נזכה לכל השנה בכל עניני הנהגתינו בדרך השם.

## חלק נד

וזהו ענין הכתיבה שר"ל הרושם שנרשם בנפש הדביקות האלקית והתקרבות הנפש בו שבדביקות הזה בסקירה אחת כולם נסקרים עניני נפשו וגופו ואשתו ובניו ובגדיו ומזונו ופרנסתו וכל ענינו כי הכל נכלל ברצון התקרבות הענף לשרשו ושם נגזר ובו יאמר הכל בעת ההיא וברגע ההיא וכאורח איש ימצאנו כי עניני הנהגת הגוף של האדם ואשתו ובניו ומזונו וכל מאורעיו הכל טפלים לעניני דביקות הנפש בהשי"ת כפי מעשיו יקרבוהו וירחקוהו והכל במשפט אמת והשגחה פרטיות ומי שהוא חכם עושה העיקר עיקר לבקש בכל לב על דביקות הנפש שיעזרנו השי"ת על זה ויגלה כבוד מלכותו ואדנותו עלינו שהוא יראתו ית"ש שלזה נברא העולם ולפיכך אומרים בר"ה ובכן תן פחדך ויראוך כל המעשים שאנו מבקשים על העיקר שיסיר כל המניעים ויתגלה כבוד מלכותו כמו בעת הבריאה קודם החטא והשי"ת יש לו רחת גדול מזה כשאנו חכמים לעשות העיקר עיקר והטפל טפל, אבל ח"ו להיפוך כשאין אנחנו מתאווים לדביקותו כלל רק לגופניות כמו המון עם ואנו מבקשים קיום הגופניות היפוך הכוונה הרצויה כי קיום הגופניות הוא קלקול הבריאה כמש"ה [דברים ל"ב] וישמן ישורון ויבעט וענין זה הוא מובן לכל אבל אין אחד מהם מבינו לאמיתו איך שיהיה בקשת המזונות ובנים

לש"ש באמת כי כולם סכלים בזה וסוברים שהם מבקשים לש"ש ובאמת אין להשטות א"ע בזה כי זעירין אינון בעלמא דידעין רזין דמהימנותא שהוא ענין האמת והאמונה כמש"ל באריכות בדפים הקודמים:

## חלק נה

והנה אור הזה הנ"ל הנקרא אור החוזר והוא החוזר הנשמות לשרשם ועי"ז מתרבים ונובעים הרהורי חזרת התשובה בימים הקדושים והנוראים האלו שהוא ג"כ חזרת הענף לשרשו ואור הזה הוא דין, והנה מי שלכלך מעשיו ח"ו וגבר כח הסט"א שהוא מצולת ים סוספיתא דדהבא הנה בעת התגברות כח הדין שהוא פחד יצחק שהוא השורש לסוספיתא דדהבא הנ"ל הנה הענף מתגבר בשרשו לכן אז הוא פחד העונש גדול על הנפשות ואף בלא התגברות הסט"א הוא פחד כמש"ל נבהלו נחפזו כ"ש ח"ו בהתגברת הס"א, לא היה תרופה למחלותינו ח"ו, והשי"ת ב"ה וב"ש ברחמיו וברוב חסדיו צוה לנו מצוה אחת והוא מצות השופר ועניני מצוה זו אפי' מה שנגלה בכתבים של האר"י ז"ל ובשל"ה לאו כל מוחא סביל דא ואפי' מי שסבל אינן מבין כלל וכלל כי הוא סובר שהם דברים ככתבן ואינו כן, וכללות הענין לפשוטו והוא אמיתתן של דברים הנגלים והנסתרים בקיצור נמרץ למבינים הוא כי השי"ת ראה שצריך לעמו ישראל ישועה גדולה ופורקן כהיום הזה להמתיק הדין והתגברותו לבל יוקיד העולם ח"ו וכבר ידוע מ"ש האר"י ז"ל כי המתקת הדין הוא אינו בחסד רק בדין והוא כי שורש הדין למעלה מעלה בגבהי מרומים הוא חסד גדול והוא ענין הצימצום הראשון לשי"ת למען התגלות אהבתו לעמו ישראל כנודע להבאים בדעת ה' ומבואר בכתבים של הקדוש מו"ה דוב בער ז"ל והצימצום היא אהבה ממש וחסד גדול אע"פ שהוא צימצום והוא דין אעפ"כ הוא חסד ממש כי זהו דין מתוק וממתיק כל הדינים התחתונים ממנו שהוא שרשם והם ענפיו והם אינם בעצם חסד כמוהו ממש, וזהו מ"ש למוחל עונות בדין לכובש כעסו בדין הכל ר"ל בדין עליון הנמתק מאד, אבל במה מעוררין זה שורש של הדין שהוא רחמים גדולים הוא ע"י השופר כי כל הדברים העליונים יש דוגמתם בתחתונים ניצוץ דק ממנו ובאתערותא דלתתא כשאנו לוקחים חפץ התחתון בציווי השי"ת לקיום מצותיו מתעורר עי"ז כח העליון ממש והשי"ת המצווה לעמו זה הוא המעורר בכח האדם העושה הדברים לשם פעלו ולא לשם דבר אחר רק לשמו ית' כי זה עיקר הכוונה וחפץ הרצון:

וענין ניצוץ הגבורות נרמזים באילו של יצחק ואיל לשון קשה כמש"ה [יחזקאל י"ז] ואת אילי הארץ כמ"ש בזוהר ושופר הוא המובחר שבו והוא על ראשו והוא לשון שופרא והוא המרמז שורש הדין והוא חלול כשפופרת לקבל בתוכה כל הדינים התחתונים

למתקם, וכמו שבעל חי שהוא האיל מחמת אור החוזר מן המוח צמח בו הקרניים ודרך שם ילך החיות מן המוח ברצוא ושוב לדוגמא זו כשאנו צריכים להדבק בשורש הדינים ולמתקם ולהוציא מתוקים צריך ליקח שופר שמרמז שורש הדינים, וזהו ענין התשובה שמרמז השופר בו כי ענין התשובה הוא החזרת האדם בלבו ובנפשו להשי"ת מאד ומאד בשבירת לב והוא החזרת הדינים לשרשם כי הדינים הם התגברות כח הסט"א ע"י העונות ובשבירת לב בהכנעה ובתשובה באמת להשי"ת הם נשברים ובאים לשורשם והשורש הוא אור העליון על כל הוא השופר המשפר הכל והוא הכח התשובה שמשם נשפע כל כחות והרהורי התשובה לכל האנשים ועזר התשובה מאתו ית' הכל משם והוא הנקרא בינה ר"ל כי עיקר התשובה הוא התעוררת הבנה בלב האדם שמבין גדולת השי"ת ויש לו הכנעה גדולה בזכרו שהוא בא מלוכלך בהיכל המלך מלכו של עולם והוא שב עי"ז אליו ית"ש באמת וגנוחי גנח כו', וזהו ענין השופר כשהאדם תוקע למצות השי"ת לקיים מצותיו דברים ככתבן ורמז המצוה וסודה הוא להוציא מלבו קול ההכנעה והשברת הלב לתוך השופר היינו להביא הדינין לשורשם כי הבל הלב והבל פיו של כל אדם בו נרשמים כל הפגמים שבנפשו ורוחו ונשמתו וכל התגברות הסט"א והדינים נרשם בהבל והוא נותנו לתוך השופר שהוא מרמז אור העליון של השי"ת אור התשובה שלשם שבים כל השבים אליו ית"ש, והוא אור ההבנה שמאיר לכל העולמות הבנת והכרת גדולתו ית"ש למען יפחדו ממנו וישתחוו לפניו כל הברואים וידע כל פועל כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כו', וכששבים אליו ית"ש הוא מוציא חיות הנפשות והר"ן של כל הברואים מתוך השופר העליון למטה מתוקן וכל ההתגברות הדין בטל ומבוטל מחמת שבא לשרשו ונטהר במקוה העליון המרמז ג"כ על זה אור כח התשובה ואור החזרה וכמו כן מוציא האדם קול השבירות הלב מן הלב בגנוחי וילולי לתוך השופר ומוציאו וא"כ עיקר הכל הוא תבירא דליבא שיהיה כח התשובה בשלימות שישבר רוחו מאד ובזה יוכל להכנס בשורש שהוא השופר ואם לאו ח"ו אדרבה ידחוהו משם ונעשה סניגור קטיגור כמ"ש אם ח"ו אז יש במחשבתו דברי שטות ופתיות כמו שיש הרבה שוטים ופתאים שתוקעין בשטות וגבהות והתפארות ומעוררים בכי והכל שטות והתפארות ואין השי"ת שורה בלבם כלל כי תועבת ה' כל גבה לב כנ"ל כמה פעמים, השי"ת יצילנו מהם ומהמונם ומהמהם ויברא לנו לב טהור ורוח נכון יחדש בקרבינו שנזכה לעשות הכל למען שמו באהבה באמת בלב שלם בלי שום פניה אחרת כלל אכי"ר:

## חלק נו

ועוד צריך אני לעוררך ולהזכירך ולהזהירך אף שכבר ידוע הוא לך אבל להזכיר אני צריך בענין התפלות של ר"ה ויוה"כ שהעולם אומרים אותם באמת בהתעוררות גדול אך עיקר מגמתם שהם מתעוררים הוא בפיוטים ותפלות החדשות הנאמרים במחזור אבל התפלה הסדורה בפסוקי דזמרה וקרבנות וק"ש ותפלה הם אומרים במרוצה כמו בכל השנה ואינם יודעים כי זה העיקר וזה התוספות ולא יקובל התוספות בלתי העיקר ובדרושים של הרב ר' בער זלה"ה בהכתבים יש שם דרוש ארוך על גנות האנשים האלו ואתה ידעת זה מעיקרא מעצמך ממנהג הקדוש מו"ה מנחם מענדל זלה"ה מפרעמישלאן שעשה העיקר עיקר בפרט ביום נורא כזה צריך לשום נפשו בכפו לכוונת התיבות ואותיות כידוע וכמש"ל, ובזה מעלים התפלות הפסולות של כל השנה כידוע מכל הספרים ואין להאריך בזה, וכלל הכל כי עיקר מגמתינו בימים האלו ימי התשובה והחזרה לשרשנו להשי"ת ולהדבק בו לעשות נחת רוח לפניו כמש"ל שיש נחת גדול להשי"ת מזה התשובה והחזרה כמו תענוג האב מהבן שנתרחק ממנו ובא אליו, ועיקר הכל לבקש אומץ מהשי"ת כפי שנדבק בו בימים האלו באמת ובלב שלם כן יורשם בנפשותנו ונקבל רושם האלהות בנפשותנו לעזר ולהועיל להדרותנו בכל השנה לבל נטה אשורנו מכל וכל ח"ו כי יצרו של כל אדם מתגבר עליו תמיד ולולי שהשי"ת הפליא עצה והגדיל תושי' ימים וזמנים קדושי' להתקרבות הנפשות אליו ע"י הארתו המאירה והמבהיקה בזמנים ההם בפרט בימים האלו שהם ר"ה ויוה"כ שהוא מוחא ולבא של כל השנה כמש"ל כי הזמן הוא כמו אברי האדם ויש בו ראש לב וידים ורגלים כו' ור"ה הוא הראש ויוה"כ הוא הלב ובו החתימה והגמר כמו בלב האדם שנגמר כל הדברים על גמרם אחר המחשבה. לכן קוראים ליוה"כ הארת הבינה ר"ל הבנת והכרת והתעוררות השי"ת מתעוררת בלב האדם אז יותר כי בר"ה הוא התחלת הדברים והם בקשיות ופחדים גדולים וכמעט אין נרגש בהם חסדים כלל להתעורר באהבה להשי"ת מחמת גודל הפחדים המתעוררים אבל ביוה"כ הוא מיתוק הדינין ובמיתוק הדינין הוא תענוג גדול כנודע ענין הזיווג העליון היא המתקת הדינין הנקראים נוקבין שהם אור חוזר וצמצום והם מתמתקים בחסדים שהם אור ישר והתפשטות והם נקראים זכר כדרך הזכר מלמעלה למטה והנקיבה להיפוך והכל משל, ולפיכך בר"ה עבור גודל התעוררת הדינים א"א לפרש החטאים ח"ו רק לכסותם כמש"ה [תלים פ"א] בכסא ליום חגינו אבל בעת השופר ואחר השופר ומכ"ש אחר ר"ה ומכ"ש ביוה"כ אז עיקר המצוה הוא וידוי דברים ובזה מבטלים הדינים כי כמו האדם משבר את לבו לפני השי"ת בתשובה

ווידוי כן משבר הקליפה וכלה הענן והחושך המחשיך ארץ וילך, וזה סוד הנסירה כי בר"ה חוזר החיות למעלה כמ"ש בכוונת האריז"ל בענין התרדימה והדורמיטא שמתאס' החיות להכלל למעלה ואז מתגברים הדינים ומחמתם מתגברים העננים שהם הקליפות כמו למשל באדם בעת השינה שמתגברים עליו הקליפות ואז כל הדינים מתאספים יחד והדינים נקראים עד"מ אחוריים וח"ו זה רעה לעולם כי כינוס לרשעים כו' וצריך פיזור ונסירה לפזרם ולנסר הדינים ולהמתיקם והכל ע"י פיזור ונסירה ושבירה ושפיכת הלב והנפש לפני השי"ת, וכמו שהוא למטה כך הוא למעלה ונפשו ונפשי הכל אחד כמ"ש בר"ח /בר"ה/ והעיקר הוא ביוה"כ כי אז מתגלה עצם השורש של הדינים שהוא רחמים גדולים ונמתק הכל ומתקבלים כל התפלות והוא הסיום והחותם של החזרה לשורשם ומתלבן הכל כמו ענין כוונת המקוה שמתעלם האדם במקוה שהוא הבינה שהיא התשובה ואור הלובן המדיח כל הפגמים והוא שם אהי"ה בההי"ן גימ' מקוה וכמש"ל ואח"כ יוצא ונולד בריה חדשה כמש"ה [תלים נ"א] לב טהור ברא לי וגו' ר"ת טב"ל ורוח נכון חדש בקרבי וכמש"ל בכוונות המקוה: וז"ש במשנה סוף יומא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם וכו' מה המקוה מטהר את הטמאים כו' הכוונה על מ"ש כאן כי ענין הטהרת יוה"כ וטהרת המקוה ענין אחד והכל בתשובה לפני השי"ת בהתבוננות גדולתו ית"ש וזה נקרא מים לרוב העלם התבוננות הזה ואינו מתגלה כ"א ביוה"כ ובשעת המקוה מתגלה קצת לדורשי ה' ית':

## חלק נז

אשריהם ואשרינו מה טוב חלקינו שהשי"ת בחר בנו והפליא עצה לנו על כל דבר ודבר בעתו כי אחר עבור ימים האלו מתחיל חג הסוכות וכמשארז"ל שמאלו תחת לראשי מר"ה עד יוה"כ ומיוה"כ עד הסוכות הוא וימינו תחבקני וכמ"ש בכוונת האריז"ל:

וענין הדבר כי אחר שנמתקו הדינים למעל' מנפשותינו והדיני' נקראי' שמאל, אח"כ מתגלה לנו שמחת השי"ת ששורש השמחה הוא מתחלת בטהרת הנפש לפני השי"ת בתשובה, אבל אז בעת התשובה הדבר בהעלם מחמת שבירת הלב אבל אח"כ מתגלה התענוג והשמחה וזהו חג הסוכות זמן שמחתינו, וכמשל האב והאם שרוצים ליסר בניהם להרחיקו מדרך השקר שהלך בה ומגביה הרצועה והשבט עליו והוא מפחד ובוכה ונופל תחת כנפי אביו ואמו ומבקש מהם סליחה ומחילה ומחבקם ומנשקם והם אעפ"כ מחזיקים השבט עד שמבינים שחזר ובוכה בלב ונפש מר מאד אזי זורקים את השבט ומקבלים אותו ומשימים אותו בצל כנפיהם וזה ענין שמאל דוחה וימין מקרבת הנאמר בתינוק והנמשל מובן כי בר"ה ויוה"כ נגבה הרצועה והשבט שהם הדינים

וכוחותם וזהו ויגבה ה' צבאות במשפט עד שאנו שבים אליו ית' באמת ואח"כ מזרקים השבט והדינים והשי"ת מכניסנו לתחת כנפיו שהוא הסוכה שמצוה זו היא קדושת השי"ת ב"ה והשראתו והיא פריסת סוכת שלום על נפשותינו ויחביאנו צל ידו תחת כנפיו נחסה, וכבר נאמר זה בכתבי האריז"ל ענין החיבוק המרומז בסוכה כמו אדם שמחבק את בנו באהבתו אותו ובזרועותיו יקיפנו וסוכך עליו בראשו והזרוע הוא שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח כי הם שני פרקים ארוכים והג' הטפח והיד ע"ש בכתבים, והכל משל ועלילה לענין החיבוק והתקרבתנו להשי"ת בשמחה וטהרת הנפש, וצוה לנו השי"ת לקחת ד' מינים שהם הכל התעוררות התפשטות החסדים כי בכל התורה והמצות הכל כוונה אחת התעוררות אור השי"ת עלינו פעמים חסדים פעמים גבורות, רק במה נדע להתעורר התעוררות עליון זה א"א לידע כי הוא בגבהי מרומים, רק השי"ת ב"ה וב"ש הוא היודע והוא הידוע והוא הדעת המצוה אותנו פעם במילולא ופעם בעובדא פעם בזו העובדא ופעם בזו העובדא והכל כפי שגזרה חכמתו ותבונתו אשר אין לה חקר, ולעת הזאת צוונו להתעורר חסדים העליונים המאירים אחר מיתוק הדינין ונעוררם במינים הגדילים על המים שהם החסדים והם ניצוצות וחיות של רוחניות שמו המתנוצץ למטה כידוע שארז"ל [ויקרא רבה פ"ל] לולב זה הקב"ה אתרוג זה הקב"ה כו' וכן כולם ובאוחזנו אותם לשם מצות השי"ת אע"פ שכח האלהות שבכל דבר הוא בהעלם גדול מאד ומאד, אבל בלקחנו דבר מצות השי"ת באיזה חפץ שצוה והוא כדינו ובזמנו מתעורר ומתגלה הכח ההוא שבו מאד ושורה עליו הכח אלהות העליון ומתגלה בו ולכך כל תשמישי מצוה בעת מצותם הם קדושים ואסור להנות מהם משא"כ מקודם ואף אח"כ אינו חמור והכל כמ"ש שאז שורה עליו האלהות העליון, ואם יתן השי"ת לך עיני שכל תבין כל דבר ודבר מזה ותבין כללות כל המועדים והזמנים והמצות הנהוגים בהם כמו בפסח ושבועות הכל הוא התעוררות הארות עליונים אשר באורם נראה אור הדבקות הנפש למעלה והשי"ת הוא היודע למה פעם כך ופעם כך אבל למעלה הכל כוונה אחד ויסוד כל התורה כולה הוא דביקות השי"ת המתחיל באמונה והוא מצות אנכי ועל מצוה זו בנויה כל התרי"ג מצות להתמדתה וקיומה והיא בראש והיא בסוף והיא באמצע וזה שארז"ל [מכות כ"ד] בא חבקוק והעמידו על אחת צדיק באמונתו יחיה, וכל המצות הם ענפים לזה המצוה וכל הל"ת הם להזהיר על ההיפוך כי בעבור האדם ח"ו רצונו באיזה עבירה אזי מתגבר כח הרע והשקר בלבו ונותן בלבו דיחוי מן האמונה ואינו מרגיש בעצמו עד שבא אל החמור ומן החמור לחמור אחר עד ח"ו כמשארז"ל [שבת ק"ה] כך דרכו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר כך כו' נמצא הכל הוא נמשך

מלא יהיה לך אלהים אחרים: והשי"ת שמו ויתעלה זכרו לעד ולנצח נצחים יזכנו ואת כל בני עמינו לעבדו בלב שלם ובנפש חפיצה כמו שהוא יודע האמת ויטע בלבנו אהבתו ויראתו לעשות רצונו ולעבדו בלב שלם למען לא ניגע לריק רק נזכה לעשות נחת רוח לפניו בעבודתו באמת אכיה"ר נצח סלה ועד:

## דרך אמת

### חלק א

בזוהר לפתח חטאת רובץ, דא פתחא דגופא ואיזהו פתחא דגופא דא מילה, כי בתאוה הזאת נכללו כל התאוות לכל עון ולכל חטאת, כי בכח תאוה זו נברא האדם ובו נכלל כל התאוות, וכמ"ש הרד"ק בפסוק (תהלים נא, ז): "הֵן בְּעָוֹן חוֹלָלְתִּי", שלכן אדם עלול לתאוה, ולכך נקרא ברית, כי באבר הנ"ל תלוי מצוה אחת ושאר תרי"ג מצות נכללו בו, רמ"ח עשין ושס"ה לא תעשה, ומצוה זו קדמה לכל המצות כי הוא פתח ושער לכל התורה, כמו שבאבר הנזכר לעיל נכללו כל הגידים כן נכללו בו כל השס"ה לא תעשה, וכמו שהגידים מחזיקים העצמות, כן מצות לא תעשה קודמין לעשה, כי אי-אפשר לקיים שום מצות עשה אם אינו חזק בלא-תעשה, כי התורה מלמדת אותנו רצון הבורא מה לעשות, ואם-כן איך יכול עובר על רצונו לעשות רצונו, ואין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד, וזה רצונו לבל יעבור על רצונו, ולכך אמרו חז"ל ישב אדם ולא עבר עבירה נותנים לו שכר וכו' כי זה רצונו, ואם-כן איך יכול לעשות רצונו בעשה אם עובר על רצונו ברצון תאותו, כי בודאי גם בקיום העשה הוא רק למלא תאוותו שרוצה להיות צדיק והיה כצדיק כרשע ביחד, כי אם היה רצונו וחפצו לעשות רצון הבורא, מפני מה אינו עומד נגד תאוותו בלא-תעשה שהוא גם-כן רצון הבורא, אך מה שרוצה דוקא בקום ועשה הוא מפני שזה דבר הנראה, וזה עבודה שבלב כי רבות מחשבות בלב איש, ובכל עת ורגע מתחדש כפירה חדשה או שקר או תאווה רעה ובפרט תאוות ניאוף, ואם יתחזק בזה בל יודע לאיש, והוא חפץ בהצדקו לעין כל.

### חלק ב

וזה אמרו חז"ל (אבות ג, ט) "כֹּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ" כי עיקר יראת חטא הוא חסרון החיות, כי החטא מפריד החיות וקב"ה אסתלק לעילא ונשאר בחשוכה ומדבק את-עצמו במות ח"ו, כי כל הכוחות והפתוים והחימומים הם שורש המות, ושורש החיים הוא על עשה, ואם-כן הדבק במות איך יוכל לדבק בחיים, כי הם שני הפכים בנושא אחד, ואינו כלום, אך שנותן חיות אל החיצונים כי הם לוקחים כל מעשה התורה

והמצות לשפעם ח"ו, וזה שכתוב (תהלים נ, טז): "וְלָרָשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה לְּךָ לְסַפֵּר חֻקַּי וַתִּשָּׂא בְרִיתִי עָלֵי פִּיךָ" (תהלים נ, יז): "וְאַתָּה שָׂנֵאתָ מוּסָר וַתַּשְׁלֵךְ דְּבָרַי אַחֲרֶיךָ" ר"ל שמשליך דברי הבורא לשפעם ח"ו, ובפרט אם פגם בברית פגם פיו, כי מילה בגימטריא פה, ברית הלשון וברית המעור מכוונים, ר"ל אם פגם בברית ברית הלשון ג"כ פגם, ואיך יכול לעמוד פה דובר שקרים ונבלה להתפלל או ללמוד, אין זה כי-אם רוע לב לבא דשלם בקליפין, ולא אתבאר כי לאכול הפרי צריך לשבר הקליפה קודם, וכבסיל מתעבר ובוטח לרדוף תמיד אחר המצות, ואין לו שום מונע ע"ז, כי רצון היצה"ר לאבדו ולחממו לרחקו מן האמת, שהוא יסבור שהוא צדיק ישר ונאמן ועדיין לא התחיל לצאת מן התאוות, והחוש מעיד ע"ז כי כל אדם רוצה להיות צדיק וישר, ולזה כשאמר שאול אשר חמל לזבוח (שמואל א' ט"ו) ויאמר שמואל למה לא שמעת בקול ה', כי הנה שמוע מזבח טוב, וכי מה חטא שאול בזה שאמר לזבוח מיטב הצאן, ולמה לא שמע בזה ומה קול הרעש ומה ענה אותו, הנה שמוע מזבח טוב, וכי לא ידע שאול מזאת הסברה, אך הוא הדבר אשר דברנו, שעיקר העבדות לריח ניחוח שאמר ונעשה רצונו, ולזה הוכיחו שלא שמע בקול השם, הנה שמוע מזבח טוב, ר"ל עיקר טוב הזבח הוא לשמוע בקול השם, ואם צום השם להחרים נמצא זו רצונו.

וזה הטעם מצוה הבאה בעבירה, ששונא גזל בעולה (סוכה ל') כי זה נגד רצונו, לא כמו שחושבין הפתאים שעובדי' השם ועושים כל מיני שקרים, והיצר מתעם בתוהו בתאוה וכעס וסוברים שהכל לשם שמים, ונהפוך הוא כי אם יאמר להם אדם שאינם עובדים השם באמת, הכבוד כועס ומדברים סרה על צדיקי יסוד עולם, ואם היה האמת אתם הלא זה ג"כ רצון הבורא שלא לכעוס ולידע באמת בעצמם שלא נגע יראת השם בלבם, וכן הוא האמת כי כן תכלית שנדע הוא שלא נדע.

## חלק ג

ונחזור לענינינו שבתאוה הזאת נכללי' כל התאוות, ואם עדיין לא תיקן זה לא התחיל כלום ועיקר התשובה הוא עזיבת החטא, דהיינו שתהא נמאסת בלבו זאת התאוה באמת, לא שיהי' צריך עדיין לדחוק לזה, אך שיהי' הלב עצמו מואס לעשות זאת, כי כל זמן שזאת התאוה עצורה בלבו לא עזב החטא עדיין, ובזה נקרא גבור הכובש את יצרו, כמו דאיתא בזוהר על פסוק (תהלים מה, ד): "חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר", ולזה צריך הכנעה באמת ומתינות גדול לעיין בעצמו בכל עת בלבו מה הוא רוצה, כי היצר אורב בכל עת לאיש כדרכיו להפילו בכח פתויו, ואין רגע בלי פגע גדלות וכעס ורשעת ואכזריות וקנאה ושנאה, והנה כל התורה כולה תנ"ך גמרא ופוסקים מלאים יראת ה', מה לעשות ומה

שלא לעשות, והם ראו רצון הבורא בתורה שבכתב שכלולה מכל, אך הוא ברמז נפלא, והם חקרו כל הדברים על אמתתם ברוח הקודש שעליהם והרחיבו ביאורים בתורה שבעל-פה, והראו כל דיני איסור והיתר כשר פסול, מה לעשות ומה שלא לעשות, טמא וטהור זכאי וחייב, ובפרטים לאלפים ורבבות לאין שיעור מה לאכול ומה שלא לאכול, ושלא לדבר ואם דיבר כך הדין כך, כל דיני ממונות מלאים מזה ובנוים על הדיבור, וסוף דבר כללו כל הפרטים שבעולם הזה, לא הניחו דבר קטן הן מעשה הן דיבור הן מחשבה, כמה יש בו איסור וכמה היתר והנה האדם הוא חלק אלהי ממעל, והיה מן הראוי שבטבעו ישנא כל מה ששונא השם, ואורייתא וקודשא-בריך-הוא חד, ורצון הבורא מבואר בתורה בלי שום טעם, אך לאהוב האבת מפני שהוא אמת, והרבה טהרה ופרישות וקדושה וענוה, צריך ליראה כזו ומכל שכן שלא לעשות נגד רצונו, ולא די שהם עושי' נגד רצונו בכל עת והלב מלא כעס וגדלות ומרמה ושקר וכל מיני קליפות, אלא שמשטים את-עצמם בכל מיני שטות וסוברים שאעפ"כ עובדים השם בתורה ובתפלה, אוי לנו איך אנו רחוקי' מן האמת, הלא האבות הקדושים וכל הדורות אחריהם משה ואהרן דור המדבר, צדיקי יסוד עולם תנאים ואמוראים גאונים בעלי תוספות, איך כולם שמרו את עצמם מן החטא ויראו מן החטא, וכמה תחבולות המציאו נגד היצר, ואנחנו משפלי הדעת דלי מעש ורקי כשרון מלאים עונות שיש בהם כריתות מיתות ב"ד, ומיתה בידי שמים ומלקות עברנו, וכל התורה כולה מא' ועד תי"ו, לא הנחנו דבר חוץ ממה שאין שכלנו משיג שאנו עוברים בכל עת ובכל רגע, ומה שאנו משיגים, אין כח בידינו לעמוד נגדו, איך שכחנו מיראת חטא וכל מגמותינו לעבוד את ה' בקום ועשה בחסידות דייקא, להקרא בשם צדיק וישר, וכמה הכנעות ושפלות מצאנו בדבריהם הקדושי' המלהיבים את הלב, וכמה אנו רחוקי' אפילו ממחשבת חוץ שלהם, וכל מגמותינו תמיד לגדלות ולהתפארות, כי מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאי, ואעפ"כ ידע אינש בנפשו כמה הלב מתגדל בשעת הלימוד, ובפרט אם מפטפט בהבליו או אם מתפלל בלב וכוונה בכח, ובאמת הוא עדיין מבחוץ כמו שאומרים בשם הצדיק הרב המגיד זלה"ה (אבות ה, כב) הפך בה וסיב ובלה בה ומנה לא תזיע, והא ראיה שאין לך מדה טובה הימנה, ר"ל כי עיקר וראשי' הלימוד לראות בדבריהם הקדושים כמה דקדקו בכל פרטי דינים בשכל וסברא, היאך האמת בכל דבר שבעולם על-פי התורה, כמה חקרו וסברו בכל פרטיה הכוללות כל מעשה בני-אדם, אסור ומותר כשר ופסול, חייב וזכאי, טמא וטהור, מעשה דיבור ומחשבה, ע"ז בנו וחקרו כל דברי תורה, כי כמו דלית אתר פנוי מינה, כן התורה בדיניה כללה כל הדברים בעולם, ומזה ראוי שיבא על האדם יראת חטא, כיון שרואה

בכל מקום שלומד איך חקרו בשכלם להעמיד על הדרך האמת ולתרץ כל הקושיות שהם בקליפין שרוצי' להראו' פני' נגד האמת, כי בכל דבר קושיא יש היפך האמת כידוע, ולא עוד אלא שמראין בשכל שהדבר כן, וכשרואה אדם בתורתינו הקדושה כמה חקרו התנאי' אחר האמת במעשה התורה, זה יביאנו לידי יראת חטא ולהסירו משקר, לא כמו שאנו טמאי נפש מנעורינו שלומדים ואינם שמים לבם על כל הנ"ל, וכמה הלב מתגדל בשעת הלימוד ואחריו וכמה אנו שקועים בהבלי העולם וכל מיני פתיות קשורה ככלב בנפשינו, כמו שהאריך הראשית חכמה הענין במתיקות דבריו כי המעיין בעצמו יראה שלא כיון האמת שחשכו עינינו מראות ומהשכיל לבנו וסוברים שהמאור שבה יחזירם למוטב, אכל כל זה הוא שקר, כי כל אחד מאתנו יודע אם ירצה שלא נפל עדיין מכל התאוות ומדות רעות והתפארות וכל מיני שקרים שהורגל בהם עד עתה, אך האמת כמו שכתב הרב המגיד זצללה"ה אם תורתו לא עמדה לו לשמרו מן החטא כשעדיין לא חטא מכל-שכן כשכבר חטא איך יסירו אותו מן הרע, אם לא בהתקרבו גם-כן אל צדיקי האמת, והאמת ע"ז נאמר (איוב ל"א) וימנע מרשעים אורם, כי אם ילמוד באמת וביראת חטא בכל עת שילמוד יותר יוכנע יותר ויותר כשיראה כמה יראו חז"ל מן החטא ומן סברות השקר ויראה את-עצמו רחוק מן האמת בודאי יבא לידי יראת חטא, אבל כשילמוד כדי להיות למדן ומפולפל ובקי בדינים לדין ולהורות כל מה שיוסיף דעת איזה פלפול וסברא יוסיף מכאוב ויתגדל הלב יותר, ובאמת מחמת זה הכסיל בחושך הולך בכל מיני תאוות ושקרים ויבלו שנותיו בחסר לב, והנה באמת לא פסק מלחמת היצר בכל עת ובכל זמן ובכל מקום יש עבודת הלב כידוע מספר חובת הלבבות וצריך להשים לב ע"ז תמיד, והרבה צריך ישוב דעת לעיין בלבו במתינות מה שרוצה לעשות אם להתיר ואם למלאות תאותו וזהו עיקר עבודת ראשית חכמה יראת ה', וזה כוונת המדרש (תורת כהנים שמיני) זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, אותו היצה"ר תעבירו מלבבכם כשם שהוא יחיד בעולמו כך תהא עבודתכם מיוחדת בלבכם לפניו, לא כמו שחושבין הפתאים שאין עבודת ה' אלא ללמוד כל היום ולהתפלל בכח ולקיים מילי דחסידות, ויראת ה' נשכח מלבם ואינם רוצים לעבוד אלא בקום עשה להיות צדיק וחסיד כנ"ל באורך, אין עבודתכם מיוחדת לפניו, כי לפעמים צריך להבטל גם מתורה ותפלה אם יש בזה רצון הבורא באמת כדי לשמור את-עצמו מן החטא אז עבודתינו מיוחדת לפניו, כי מי יאמר זכיתי לב טהרתי מחטאי ובפרט במדות רעות כי אין קץ למלחמה גדולה הזאת, וזה כוונתם אותו היצה"ר תעבירו מלבבכם.

## חלק ד

והנה ראה מה שאמרו חז"ל (ב"מ לב, ב) אוהב לפרוק ושונא לטעון אף ע"פ שהפריקה מצוה אפ"ה כדי לכוף את יצרו עדיף לטעון והנה לכאורה הלא בכל דבר מצוה אינו מניח היצה"ר וגם בפריקה יש כפיית היצר, אך נודע שהאוהב פסול לדין לא שחשדינן ליה שיפסוק שלא כדין במזיד אלא מחמת שהדין תלוי בסברא והסברא ינטה אחר האוהב וזה אין כח ביד האדם להבחין ע"ש בסמ"ע [סי' ל"ג סק"א] נמצא שבכאן יש לפניו שניהן והוא אוהב לפריקה על כן אמרו לכוף את יצרו לטעון עדיף כי בזה בוודאי איכא כפיית היצר ובפריקה יכול להיות מחמת אהבה והבן וזה אין כח להבחין אם הוא משוקע בתאוות ובגדלות ובשבח ב"א, ולזה קדם סור מרע לעשה טוב, והל"ת קודם לעשה כי כל ל"ת היא כח ותאוה גופניות וסופו לעפר ישוב ושקר אין לו רגלים, וכ"ז שנפשו אדוקה בתאוה אפי' אם יתלהב לדבר מצוה באהבה רבה אעפ"כ היא שקר כי איך אפשר לעובר על רצונו לעשות רצונו וכנ"ל ואין זה כי אם לשם לתפארת ולתהלה, כל זמן שהוא משוקע בהבלי העולם בודאי כל מצותיו ותורתו ותפלתו אין בהם ממש כי אם היו באמת מפני מה כשרוצה לעמוד נגד תאותו אינו יכול מגודל תוקף היצה"ר ומצות מניחו לעשות אלא ודאי שכל זה הוא פיתוי היצה"ר לאבדו בשקרים שלא לראות אור האמת ושיסבור שהוא צדיק וי"ש, אבל העיקר הוא למאס דברי העולם ותאוותו וכבודו בלב בכל עת פנוי, ועל זה ישים כל כחו ומחשבתו שישנא את הרע ולהכניעו ואז יוכל לאהוב את הטוב, וכ"ז שאוהב את עצמו ותאותו וכחות הטומאה הנכללים בשס"ה גידים כנגד הל"ת אע"פ שנראה לעתים שחושק לתורה ולתפלה ומע"ט. בודאי תוך הכוונה שלא לש"ש הוא והוא צביעות ר"ל כי כבר אומר דהע"ה [תלים ל"ז] אוהבי השם שנאו רע ואם להיפך חלילה אם אוהב רע א"א לאהוב הטוב כי א"א לאהוב ולשנוא כאחד ולזה ביקש דהע"ה [תלים נ"א] לב טהור ברא לי אלקים ואח"כ בקש על רוח נכון כי קודם טהרת הלב מהבלי עולם ותאותיו אינו פועל כלום ברוח נכון לקיים דברי התורה כי יעשה לכבוד עצמו, והעוסק בספרי מוסר ובפרט בר"ח ובספר אורחות צדיקים ידע באמת איך נסתמו עיניו מראות ולבו מהשכיל וכמה רחוק מיראת חטא ותורתו תפילתו נמאסת בעיני הבורא ב"ה כמו שהאריך בזה הר"ח בשע"ה ע"ש, ואם אמר יאמר האדם כבר אמרו חז"ל (פסחים נ, א) לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה כן הוא האמת שצריך עכ"פ ללמוד יום ולילה אבל אינו מוכח מזה שיתגדל ויתפאר בלומדו מתוך שהוא עובד השם או שהוא חריף, ואדרבא מזה מוכח שצריך שיוכנע בכל עת

יותר כשיראה עצמו רחוק מלשמה כדי שעי"ז יבא ללמוד לשמה, אבל כשיסבור שעושה רצון הבורא לעולם לא יביא לידו לשמה והם אמרו מתוך וכו':

## חלק ה

והנה הרוצה לעקור ע"ז צריך לעקור ולשרש אחריה והנה שורש כל התאוות הגאוה וקשיות עורף וכעס ובכלל זה הרתחת הלב לכל מיני תאוות ופיתוים בהבלי עולם הזה שהם משורש הנחש, כי יסוד התורה והמצות והעבדות הם המדות כנודע והרוצה באמת לעקור ע"ז צריך לשרשם אחר כל המדות כנודע בר"ח שער היראה לא ברוח ה' ולא ברעש ה' לא באש ה' קול דממה דקה תמן קאתי מלכא ע"ש שזה שורש כל עבודתינו להכניע יצרנו ובזה נכנע שורש הדין ורחמים גוברים כמבואר בר"ח, והעיקר שיהיה כן באמת קול דממה דקה מחמת בושה שמלא כל הארץ כבודו ולא לרמאות ולהשטות א"ע, ובעוד שהוא מלא גאוה ודרך רע ופי תהפוכות שזהו שורש המדות הנ"ל לא ברוח ולא ברעש ה' ולא באש ה' עקב ענוה יראת ה' ושורש קניית המדות ענוה שיגדור ויפרוש עצמו מכל מיני תאוה ובפרט לגדור דיבורו ויגדור א"ע מכל מיני תאוה הן במעשה והן בדיבור והן במחשבה וישים כל מגמותיו ותחבולותיו ע"ז כדי להיות סור מרע ולהתחרט על העבר ולעזוב מכל וכל, ולדעתי ע"ז כתבו ספרי הקודש שיחקור מה שורש יש לו בקליפה כנודע, ואיך יוכל לידע את זאת אך מי שיש לו מוח בקדקדו יודע שורש תאוותו כי על תאוה אחת כמו תאוות המשגל סובבים כמה תאוות ורשעות ושקרים וכן ג"כ על תאוות ממון וכבוד, ועל זה צריך לשים את לבו לשרש אחר השורש ולעקור ולעמוד כנגדו ובנפול היסוד יפול הבנין ממילא ולכל מיני תאוות ופיתויים יש שורש בקליפות כמאמר הזהר פקודי ר"ח ע"ש:

## חלק ו

ואפשר שלזה כוונו חז"ל לרמוז זה [במנחות כ"ט] העולם הזה נברא בה"א פתוח כאכסדרא שכל הרוצה לצאת יוצא ומ"ט כרעא דה"א תלויה דאי הדר בתשובה ליעול בהא וליעול מהאי פתחא דנפיש לא מסתייא מילתא, כי נודע מה שכתבו בשם הרמב"ן זללה"ה אדם שהרבה לפשוע ועלה עד לשמים שיאו לא יתחיל תיכף בתעניתים ושאר סיגופים עד אשר יעזוב את הרע מקודם ר"ל שיהא הרע מרוחק ומתועב ושנוא בלבו באמת כי מקודם שיבא לזה כ"ז שיהא התאווה עצורה בלבו עדיין אף שיתענה ויסגף א"ע לא יפעול בזה כלום כי בודאי ישוב עוד לכסלה ומה יועיל בתעניתים כמובן מעצמו כשירצה, כי ע"כ אמרו עזיבת החטא וחרטה קודם לכל דבר כי קודם שיאהוב הטוב צריך מקודם לשנוא את הרע שנאת מות כי הוא מות האמיתי בעצם ושניהם ביחד א"א

להיות, ולזה תרצו לא מסתייע מילתא למיעל דרך שער שנכנס כי זה וזה אי אפשר כ"א להרחיק א"ע מכל וכל מדרך הראשון והעיקר בלב וע"ז נאמר [משלי ד'] מכל משמר נצור לבך כי ממנו תוצאות חיים ר"ל מכל המשמורות שתרצה לעשות לך העיקר הוא נצור לבך כי ממנו תוצאות חיים לכל האברים וא"כ אם הלב נשמר ממילא כל האברים נשמרים, וכן להיפך משמורות שאר האברים היינו ראיה שמיעה דבור מישוש טעם וריח עיקר הכוונה בהם יהיה לשמירת הלב, וא"כ אם תראה שהלב מלא עדיין מתאוות תדע שכל המשמורות לא פעלו כלום כי כל המשמורות כולם הם דברים מגשימים והעיקר להכניע השורש בלב כי ממנו תוצאות חיים וע"ז נאמר [משלי כ"ג] תנה בני לבך לי ועיניך [ירושלמי פ"א] ואמרו חז"ל, אי יהבת לי לבך ועיניך אנא ידע דאת דילי הגם שאמרו בברכות עינא ולבא תרין סרסורא דחטאה אף על פי כן נאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם כי אם אין הלב חומד ומנוקה מכל תאוה רעה מה שעין רואה אינו כלום, ולא דברו אלא במי שעדיין לא נטהר מכל. ומי שלומד ומעיין בספרי מוסר היטיב יודע שא"א לו לדבק בטוב מקודם שידחה הרע וע"ז נאמר [ויקרא כ"ו] וזרעתם לריק זרעכם ואכלוהו אויביכם כי חלק הטוב שפועל, הרע נוטל לחלקו חלילה כי מדיליה הוא וכפי שיעור התרחקו מרע במעשה ובלב כך יכול להיות אהבת הטוב אמת ולא יותר ובעוד שדבק בתאוה וכבוד בודאי כל מעשיו שלא לש"ש הוא ואינו רק צובע א"ע וכפי שיעור התרחקו מהרע כך שיעור התקרבו לטוב ולזה רמזו רז"ל [ברכות ט"ז] הקיש אוהלים לנחלים מה נחל מעלה את האדם מטומאה לטהרה אף אוהלים של תורה כן, כי נודע מס' חס"ל בסוד המקוה כי כל כוחות הטומאה שורה על השערות שהם עשר ולזה כשטובל א"ע ומכסה א"ע במים בורחים ממנו כל כחות הטומאה וכשמניח אפי' שער א' בחוץ לא עלתה לו טבילה כי שם מקום אחיזתם וחוזרין ומטמאין ע"ש בחס"ל כמו כן אוהלים של תורה ותפלה כל שלומד לשמה ומתפלל בכוונה באמת לא לשום תאוות כבוד אך לעשות האמת מפני שהוא אמת כנודע אזי מעלין ג"כ את האדם מטומאה לטהרה כמאמרם ז"ל [יבמות ק"ה] אבל מתכפר הוא בדברי תורה אבל כ"ז שהאדם אדוק בתאוה ועיקר למודו בשביל כך או שמבטל התורה בשביל תאוה ובפרט אם הלב שלם בגדלות ותאוה וכבר נודע מספר ר"ח כי כל תאוות הגוף הוא מסטרא דנחש ובפרט הגאוה, עדיין הניח להם אחיזה במקום ואין יכול לטהר בד"ת כי צריך לכסות א"ע עם כל הכחות שנכללין בו בשעת עסקי בתורה או בתפלה ולזה צריך תשובה והכנעה קודם הלימוד והתפלה אבל כמה אנו רחוקים מזה כגובה שמים מעל הארץ ולא עוד אלא כשלומד לגדלות תורתנו נמאסת לפניו יתברך:

ואם אמר יאמר האדם א"כ לא מצאנו ידינו ורגלינו מה אנו מה חיינו אם אמנם שהאמת היא כן אך אעפ"כ אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה וכל אחד עושה רצון הבורא הן מי שיצא מכל הנ"ל בבחירתו לעבוד עבודה גבוה ותמה או מי שלוחם עם תאותו עד יום מותו, אעפ"כ עושה רצון המלך וצריך לעבוד את ה' באמת, וזהו האמת שאינו תופס מדריגה גבוה למעלה כי הוא עדיין לא יצא מתאות העולם מרהבו ושקרו וכבודו ועדיין הוא מבחוץ והיאך יכול להיות מה שבפנים עם מה שבחוץ כי החוץ אינו פנים.

## חלק ז

הושע אמר [י"ד] צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם צדיקים ילכו בם היינו צדיקים שהולכים ממדריגה למדריגה ופושעים יכשלו בם ר"ל שרצים ממדרגתם ונופלים ממדרגתם ולא ידעו במה יאחזו פעם כך ופעם כך כי רוצה דוקא להיות צדיק וחסיד ולעבוד את השם דוקא בקיום המעשה והאמת אמרו [ברכות ל"א] שאין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של י"ש בלבד והא לך ראיה שאחר מ"ת שהיו כל ישראל גדולים יותר מכל נביאים כי ה' דבר עמם פנים בפנים ונאמר אח"כ לבעבור נסות אתכם ולבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו ולא נאמר להם לבעבור תהיה צדיקים וחסידים בעלי מופת ורוה"ק, אך לבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו הרי שהכל בכלל יראת חטא והיראה היא עיקר, והנה נודע מאמרם ז"ל [סוכה נ"ב] בכל יום ויום יצרו של אדם מתגבר עליו לולא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו ואין כח באדם לעמוד נגד היצה"ר אפילו נגד תאוה פחותה בלי עזר ה' ב"ה, והמעיין בפחיתתו בכל עת רואה זאת בחוש איך התאוה מתנגדה בכל עת להאמת ונראית יקר הערך ובאמת היא מטונפת הכל שב לעפר, וכ"ז היא קודם עשייתה אבל אח"כ כל אחד מבחין שהוא שקר והיא אחיזת עינים, ולדעתי הוא אומרם ז"ל [שם] שלעתיד לצדיקים נדמה להם כהר ולרשעים כחוט השערה הללו בוכים והללו בוכים כי לכל אחד במדרגתו כי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו והוא כבש תאותו מחמת יראת השם וקודם שכבש היצר הוא גדולה מאוד אבל הרשעים שמלאו תאותם יראו בחוש שהוא הכל הבל כאומרם ז"ל [זה לא נמצא בשום מקום, רק האברבנאל שמואל ב' קפאיטל י"ג כתב וז"ל במאמר המדיני הרשעים מלאים חרטות] רשעים מלאים חרטות כי אחר המעשים מבינים שהוא שקר גמור ורעות רוח כי הרע הוא היפך הטוב. כי הדבוק בטוב כל עוד שיתקרב יותר מבחין רחוקו יותר מהטוב ומשתוקק יותר כדי שיבוא יותר לידי אמת, ואין לדבר אמת סוף כי אורייתא וקוב"ה כלהו חד אין סוף, והרע בהיפך שקר יש לו סוף כי אחר מעשה היצר והתאוה אפי' הרבה לפשוע הוא מבחין שהוא דבר מטונף ומתחרט וא"א שיהיה לו עזר מה' קודם

שידחה הגבהת הלב כי תועבת ה' כל גבה לב ואין אני והוא יכולין לדור ואיך אפשר שיעזור לו ובלי עזר א"א לעמוד נגד היצה"ר, והנך רואה מה שאחז"ל שהגבהת הלב שורש הכל ולזה אמר הבא לטהר מסייעין לו וזאת ההתחלה מוטל על האדם לדחות הגבהת הלב דהיינו שיכיר בפחיתתו האיך נסתמו עיניו מראות ולבו מהשכיל ואין בו כח להעמיד נגד התאוה פחותה ומטונפת וירבה הכנעה ושפלות בלב ומעשה ואז יכול לבקש עזר מהשי"ת כשיבין שאין בכחו לעמוד נגד היצה"ר אבל כ"ז שהוא סובר שהוא בעצמו גבוה אזי הש"י רחוק ממנו וזה בקש דהע"ה [תלים כ"ג] ה' רועי לא אחסר וגו' ר"ל שלא אחסר מזה בכל עת כי השם הוא לרועי, ואז בודאי בנאות דשא ירביצני ועל מי מנוחות ינהלני אבל כשאני לעצמי מה אני:

## חלק ח

והנה איתא בסה"י לר"ת [שער ה'] הנפש היא בינונית בין הבורא ובין הנברא וקבלה מכח הבורא להיות יודעת ומכח הנברא להיות ידועה והכח אשר בה היא יודעת תעיד כי לא תמות כלל מפני שהיא פועלת הכל ואין לה פועל וע"כ לא יפעל בה המות פעולתו והכח אשר בה היא ידועה תעיד כי תמות מפני שהוא פעול לדבר אחר עכ"ל [וכ' עוד שם כי הנפש פועלת בעצמה ובזולתה וכו' מיסרת לעצמה ומיוסרת ובשביל שיש לה כח להזהיר עצמו נתחייב לקבל עונש על הרע ושכר על הטוב מפני שיש לו כח להזהיר עצמו ואינו צריך לזולתו] וע"ז צריך מתינות גדול שלא יהיה מובהל בפיזור הנפש בידיעות אחרים רק לעיין ולידע את עצמו ונפשו ולעיין במדת נפשו כל דבר ומעשה מה כוונתו ותוכו אם לתאווה ואם לאמת וזה המנהג בכל עת ורגע בכל עסק מעסקיו, וזה התחלה וראשית הכל כי כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו מיסר ואינו מיוסר כי עיקר לידע א"ע ושכלו וכחותיו ומוחו ונפשו ומחשבותיו כביכולתו כח נצחי ובו יוכל להבחין בין האמת והשקר כדי להרחיק מן השקר ולמאסו ממעשה דיבור ומחשבה וע"ז נאמר [משלי ט"ז] משכיל על דבר ימצא טוב וזאת הנשאר עמו לעולמים, כי החלק שיודעת לאחרים התבטל בבטול הגוף והחלק הפועל דהיינו שיודע' לעצמה להפריד מהרע ומהתאוה, וכפי שיעור הפרדה מהרע כן שיעור עלייתה בלי מניעה עד מקום הרמתה הן בחייו והן לאחר מותו כידוע לכל משכיל מן החלום שהוא מן ס' במיתה, וע"כ כשיהיה לומד איזה ספר מוסר מצדיקים קדמונים כמו חוה"ל או ר"ח או ס' הישר לר"ת או ס' אור"צ לא ילמוד שידע, רק לעיין בעצמו ובלבבו כמה הוא רחוק מזה ויקח שורש דבריהם ועצתם נגד התאוה לרפואת הנפש וישים מחשבתו ע"ז מימים ימימה כי לא בשנה ובשנים יכניע לבו אך צריך ע"ז שקידה רבה וכולי האי ואולי כי לבבנו קשור בהבלי העולם מנעורינו, ולא

הועילו בנו כמה תוכחת ויסורים ומיתות בנים שעברו עלינו וכל התלאות שעברו עלינו כלו כל הקצים ואין הדבר תלוי אלא בתשובה באמת בסור מרע והנה אחז"ל [ברכות ס"א] צדיקים יצ"ט שופטן כו' ועליהם נאמר כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו, והנה כל אדם צריך להחזיק א"ע בבינוני כידוע מספרי מוסר, והנה יש פתאים שאומרים כי עני ואביון אנכי וכדומה אנכי תולעת ולא איש וחושבין שאינן צריכין אלא לומר כך והאמת דהע"ה אמר מלב ונפש והם אומרים מתוך הכתב ובאמת הוא מלא כל הנבלות ושקר ואומר בשפתיו שהוא תולעת, כמו שאומרים העולם באחד שטוען אין לי וצרור כספו בידו ואין לאדם עזר מהשי"ת אם לא שיסיר גובה לבו מכל ואז יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו, וזה אמר דהע"ה [תלים ל"ח] ותשועת צדיקים מה' וגו', יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו ר"ל שתשועתם לצדקתם ופלטתם מרשעתם בודאי מה' הוא כי אין בהם כח לעמוד נגד היצר, והנה דעתנו הקלה רחוק מזה שיעזור ה' בלי שום עבדות שלנו כי קצרה מהכיל טובת ה' בכל עת בנדבה וחסד, ואלו היינו יודעים שפלותנו באמת היינו יודעים שאין אנו עושים שום עבודה אך מחמת שאנו חושבים בדעתנו שאנו נחשבים לכלום כידוע לכל מעיין בעצמו באמת. ולזה אמר הגם שמבחינים אמת לאמיתו שאין בכחם בלתי עזר מהשם לעמוד נגד היצר אפי' רגע אחד אעפ"כ יושיעם כי חסו בו שיושיעם, והנה יש פתאים שחושבים שמוסרים נפשם לה' בכמה מקומות בתפלה וזה שקר גמור כמבואר בדברי חז"ל [ב"ר פ"ד] צדיקים לבם מסור בידם ורשעים מסורים ביד לבם שנא' ויאמר המן בלבו, כי הצדיק מושל על התאוה ורשע תאוה מושלות בו והוא מסור וטפל ללב, וזה שאנו אומרים בוידוי טפלנו שקר ר"ל שאנו מתאווים בתאוות והוא גוברת בנו ועי"כ אנו כמו טפל לשקר, והנה מצאנו בדחז"ל [בי"ק ק"א] גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם אין יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ונמצא איך יכול למסור דבר שאינו ברשותו כי הנפש אינו ברשותו ועז"נ [איכה ז'] נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים ר"ל כשיהיה לב מסור בידים אזי אל אל בשמים היינו שיכול להקדישו ולמסרו לשמו וזה סוף הכוונה ובזה נכלל כל הדברים הנזכרים עד פה השם יעזר לנו מכל מיני שקר ותאוה ופתיות ולהבחין בין השקר ובין האמת ולדבק באמת אכי"ר: